

แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกรในอำเภอดับแด จังหวัดอุตรดิตถ์

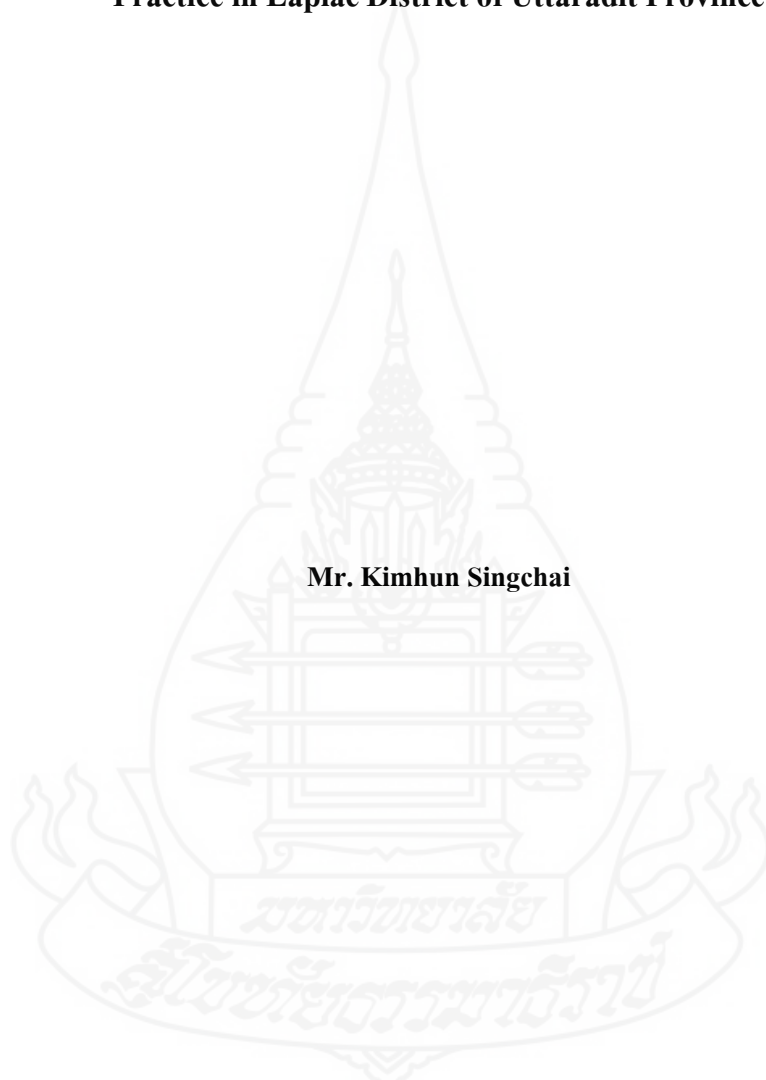
นายคิมหันต์ สึงห้ไชย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2560

**Extension Guidelines for Marian Plum Production Adhering Good Agricultural
Practice in Laplae District of Uttaradit Province**

Mr. Kimhun Singchai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agricultural and Cooperative
Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกรในอำเภอลำไ้แล จังหวัดอุตรดิตถ์

ชื่อและนามสกุล นายคิมหันต์ สิงห์ไชย

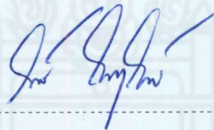
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุฑเมือง แสนเสริม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

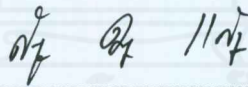
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2561

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ต่างวิวัฒน์)

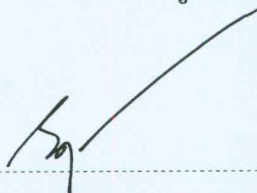
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุฑเมือง แสนเสริม)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วัณิชย์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูง จากอาจารย์ที่ปรึกษา
หลักรองศาสตราจารย์ ดร. สินี นุช คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์
ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ที่ได้ให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขด้วยความเอาใจใส่ ทำให้ผู้วิจัยทำงาน
วิจัยที่มีคุณค่า และได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณี ต่างวิวัฒน์ ประธานกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและกำลังใจ เป็นอย่างยิ่งจากครอบครัวของผู้วิจัย
บิดา มารดา ผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้ ภรรยา ลูกชาย รวมทั้งผู้บังคับบัญชา ขอบคุณ ผู้นำ
ชุมชนและเกษตรกรในอำเภอลับแล ที่ให้การสนับสนุน ความร่วมมือ ประสานงาน ตลอดจนให้
กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี ที่สำคัญคือคณะเพื่อนๆร่วมรุ่น มสธ.
รุ่นที่ 17 ของจังหวัดอุดรธานี ทุกคนที่ร่วมเดินทางตามฝันและให้กำลังใจกันมาตลอด ขอความเพียร
พยายาม จงนำพาเราไปสู่จุดหมาย

กิมหันต์ สิงห์ไชย

สิงหาคม 2561

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้วิจัย นายคิมหันต์ สิงห์ไชย รหัสนักศึกษา 2599000375

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.

สินีนุช กระจุกเมือง แส่นเสริม (2) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด (2) สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) (3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม GAP (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตาม GAP และ (5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม GAP

ประชากรที่ใช้ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดในพื้นที่ อำเภอลับแลจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี 2560 จำนวน 314 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 176 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.23 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.05 คน มีประสบการณ์การปลูกมะขงชิดเฉลี่ย 6.55 ปี มีพื้นที่การปลูกมะขงชิดเฉลี่ย 3.98 ไร่ มีรายได้จากมะขงชิดเฉลี่ย 46,161.93 บาทต่อปี มีรายจ่ายในการผลิตมะขงชิดเฉลี่ย 6,887.50 บาทต่อปี ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการผลิตมะขงชิดจากผู้นำท้องถิ่น (2) สภาพการผลิตมะขงชิดพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรในระดับมากที่สุด (3) เกษตรกรทั้งหมดได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิด ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ได้รับคำแนะนำในการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตมะขงชิดในด้าน GAP ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดมากที่สุดในเรื่องการจัดการตลาด และเทคโนโลยีการดูแลรักษา เกษตรกรต้องการรับการส่งเสริมจาก สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ในระดับมาก และเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิตในด้านการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติม (4) ในภาพรวมปัญหาเกษตรกรมีปัญหาคือในด้านการผลิตมะขงชิดตาม GAP ด้านการตลาดและการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง และภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดในด้านการส่งเสริม ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และด้านการตลาด ในระดับมาก (5) ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม GAP ในระดับมากในทุกประเด็น ดังนี้ การให้บริการ การสนับสนุน วิธีการส่งเสริม แบบมวลชน การผลิตมะขงชิดตาม GAP วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม วิธีส่งเสริมแบบรายบุคคล

คำสำคัญ แนวทางส่งเสริม การผลิตมะขงชิด การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จังหวัดอุตรดิตถ์

Thesis title: Extension Guidelines for Marian Plum Production Adhering Good Agricultural Practice in Laplae District of Uttaradit Province

Researcher: MR. Kimhun Singchai ; **ID:** 2599000375;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm; Associate Professor;
(2) Dr. Benchamas Yooprasert; Associate Professor; **Academic year:** 2017

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic social and economic conditions of Marian plum farmers (2) production conditions of Marian plum adhering to Good Agricultural Practice (GAP) (3) Extension conditions and the needs for extension of Marian plum production adhering to GAP (4) problems and recommendations in Marian plum production adhering to GAP and (5) the extension approach in Marian plum production adhering to GAP.

Population of this study was 314 registered Marian plum production farmers in Laplae district, Uttaradit province in year 2017. The sample size was 176 people and using simple sampling method. Data was collected by interview. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, minimum value, maximum value, average, standard deviation, and ranking.

The results of the study showed that (1) Most of the farmers were male with the average age of 51.23 years old and completed the primary school education. The average household members were 4.05 people with the average experience in Marian plum production of 6.55 years. The average area of Marian plum production was 3.98 Rai. The average income of Marian plum production farmers was 46,161.93 Baht/year and the average expenses in Marian plum production of 6,887.50 Baht/year. Most of the information and news about Marian plum production were received through local leader. (2) In regards to Marian plum production, it revealed that most of the farmers followed the recommendation for department of agriculture at the highest level. (3) All of the farmers had received the extension in Marian plum production regarding production knowledge and technology. The farmers also received the suggestions about the extension and support of Marian plum production adhering GAP. The highest level of extension needs for Marian plum production were marketing management and nurturing technology. The farmers would like to receive the extension from individual, group, mass and online media at the highest level. Most of the farmers also wanted to receive the support after the production extension on trainings and additional knowledge seeking. (4) In the general view about farmers' problems, they had difficulties in Marian plum production adhering GAP in marketing and extension at a medium level and agreed with the suggestions about Marian plum production in GAP extension and marketing at a high level. (5) In overall picture, farmers agreed with the extension guidelines for Marian plum production adhering to GAP at a high level in every aspect including service, support, and mass extension, the production of Marian plum adhering to GAP, group extension, and individual extension.

Keywords: Extension guidelines , Marian plum production, Good Agricultural Practice, Uttaradit Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
สภาพทั่วไปของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	6
การผลิตมะขงชิด และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะขงชิด	13
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานสังคมและเศรษฐกิจ	43
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	55
ตอนที่ 3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	62
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	70
ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	79
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
สรุปผลการวิจัย	86
อภิปรายผล	93
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	104
ก แบบสัมภาษณ์	105
ข คำสัมภาษณ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	120
ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	จำนวนประชากร..... 7
ตารางที่ 2.2	การใช้ประโยชน์กลุ่มชุดดินที่ 49..... 9
ตารางที่ 2.3	ปฏิทินกิจกรรมในการปลูกพืช..... 11
ตารางที่ 2.4	ข้อมูลการผลิตมะขงชิดของอำเภอลับแล..... 11
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละตำบล 36
ตารางที่ 4.1	เพศ อายุ ระดับการศึกษา..... 44
ตารางที่ 4.2	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด การเป็นสมาชิกกลุ่ม และสถาบันเกษตรกร..... 45
ตารางที่ 4.3	พื้นที่การทำการเกษตรและการถือครองที่ดิน..... 47
ตารางที่ 4.4	แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่เกษตรกรได้รับ..... 49
ตารางที่ 4.5	จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะขงชิด..... 50
ตารางที่ 4.6	ครัวเรือนมีรายได้รวมกันทั้งหมด ครัวเรือนมีรายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอก ภาคการเกษตร รายจ่ายในภาคการเกษตร..... 52
ตารางที่ 4.7	สภาพการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี..... 56
ตารางที่ 4.8	ระดับการปฏิบัติการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี..... 60
ตารางที่ 4.9	เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP..... 61
ตารางที่ 4.10	ประเด็นและหน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดตามการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี..... 63
ตารางที่ 4.11	ประเด็นที่ต้องการได้รับการส่งเสริม หน่วยงานที่เกษตรกรต้องการดำเนินการ ส่งเสริม..... 64
ตารางที่ 4.12	ท่านต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดจากสื่อต่างๆในระดับใด..... 66
ตารางที่ 4.13	ตารางสรุปภาพรวมการรับรู้ข่าวสารการผลิตมะขงชิดจากสื่อต่างๆในระดับใด..... 68
ตารางที่ 4.14	ความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิตในเรื่องใด..... 69

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 ปัญหาในการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	70
ตารางที่ 4.16 ภาพรวมปัญหาในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	73
ตารางที่ 4.17 ข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	74
ตารางที่ 4.18 ภาพรวมข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	78
ตารางที่ 4.19 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	79
ตารางที่ 4.20 ภาพรวมแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	85

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 4.1 สรุป การรับรู้ข่าวสารการผลิตมะขงชิดของเกษตรกรจากสื่อต่างๆ ทั้ง 4 สื่อ.....	69
ภาพที่ 4.2 สรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 3 ด้าน.....	78
ภาพที่ 4.3 สรุป แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 6 ประเด็น.....	85

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มะขงชิดเป็นพืชตระกูลเดียวกับมะปราง โดยมะปรางจะมีรสหวานจัดกับเปรี้ยวจัด ส่วนมะขงชิดจะมีรสหวานอมเปรี้ยว ซึ่งเป็นที่นิยมของตลาดในต่างประเทศมากกว่ามะปราง มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวเป็นผลไม้ที่หายากมีผลผลิตออกสู่ตลาดในขณะที่ผลไม้อื่นมีน้อย ผลมีรูปทรงและผิวสีที่สวยงาม จึงเป็นแรงดึงดูดใจแก่ผู้ที่พบเห็นเป็นอย่างมาก ไม่น่าแปลกใจเลยที่มะขงชิดจะเป็นผลไม้ที่คนซื้อไม่ได้กิน คนกินไม่ได้ซื้อ โดยมากจะนิยมซื้อไปเป็นของฝากผู้ใหญ่หรือญาติที่เคารพรักและนับถือ มะขงชิดเป็นผลไม้ที่สำคัญหากได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีรสชาติหวาน และผลใหญ่ เมล็ดเล็ก ย่อมเป็นที่ต้องการของตลาดในประเทศ และต่างประเทศ มะขงชิดถือเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งที่เกษตรกรนิยมปลูกเป็นการค้า โดยผลผลิต จะออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงมีนาคม ในประเทศไทยพบว่ามีพื้นที่ปลูกมะปรางหวานประมาณ 5,357 ไร่ ผลผลิต 692,495 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 535 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายเฉลี่ยที่ 66.14 บาทต่อกิโลกรัม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556) สำหรับมะขงชิดมีพื้นที่ปลูกประมาณ 20,201 ไร่ ผลผลิต 2,726,660 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 348 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายเฉลี่ยที่ 87.34 บาทต่อกิโลกรัม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556) แหล่งปลูกมะขงชิดที่สำคัญได้แก่ นครนายก อ่างทอง ปราจีนบุรี นครสวรรค์ พิจิตร สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครราชสีมา ชัยนาท กำแพงเพชร ลำพูน สิงห์บุรี เพชรบุรีและ ระนอง เป็นต้น

จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกมะขงชิด โดยเฉพาะอำเภอเมือง และอำเภอลับแล ซึ่งมีพื้นที่ปลูกมะขงชิดมากกว่า 1,500 ไร่ สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้การผลิตไม้ผลมีต้นทุนสูงคือ ทรงพุ่มที่มีขนาดใหญ่สูง ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในด้านแรงงานเพื่อการเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการจัดการด้านอื่นๆ เช่น การฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงมีประสิทธิภาพลดลง และยังไม่สามารถใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การตัดช่อผลเพื่อเพิ่มขนาดผล การห่อผลเพื่อให้ได้ผลผิวสวย การให้ปุ๋ยสำหรับไม้ผลในดินทุกชนิดของไทยยังไม่ใช้หลักวิชาการมากเท่าที่ควรและยังมีการจัดการที่ไม่ถูกต้อง (ทวีป หลวงแก้ว, 2558) ซึ่งนอกจากจะทำให้เกษตรกรสูญเสียเงินซื้อปุ๋ยและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชแล้ว ยังมีผลเสียต่อสุขภาพและการให้ผลผลิต

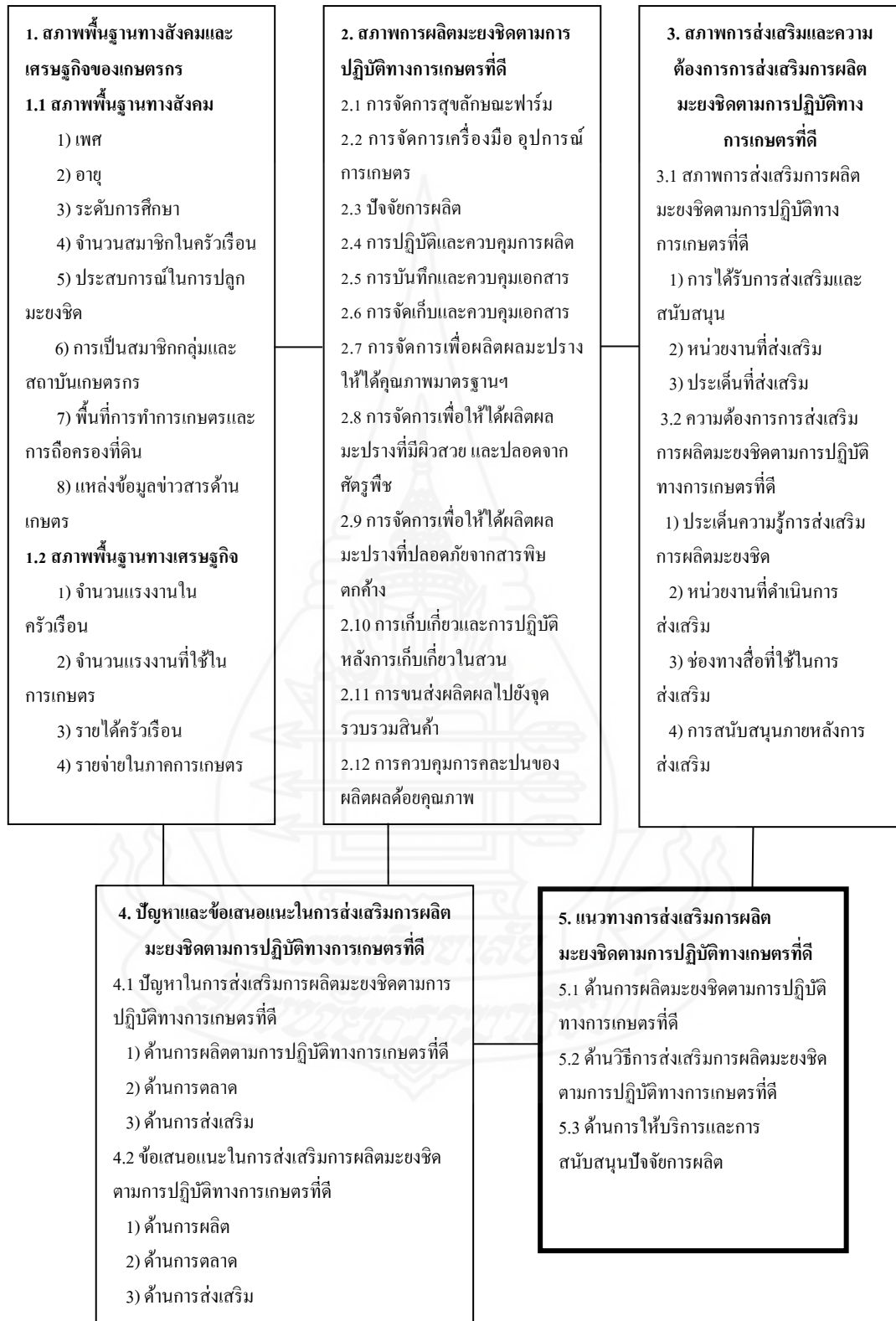
ของพืช รวมถึงมีผลกระทบต่อคุณสมบัติของดินด้วย กอปรกับในปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด ในจังหวัดอุดรดิตถ์เริ่มมีการขยายพื้นที่ปลูกกันมากขึ้น จึงประสบปัญหาการระบาดของแมลงศัตรู ในระยะต่างๆ เข้าทำลาย เช่น ระยะแตกใบอ่อนและออกดอก มักพบการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟดูด กินน้ำเลี้ยง เป็นต้น ในปี 2560 จังหวัดอุดรดิตถ์จึงมีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพร้อม ทั้งยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยมอบหมายให้สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์จัดอบรม โครงการส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตการเกษตรแบบบูรณาการและการเกษตรที่มีผลตอบแทนสูง กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการผลิตไม้ผลคุณภาพดี กิจกรรมย่อย อบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่อง การผลิตพืชตามระบบ GAP (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์, 2560, น.3) เพื่อเป็นแนวทางให้ เกษตรกรศึกษาและปฏิบัติในเรื่อง หลักการปฏิบัติการผลิตตามข้อกำหนดระบบการจัดการคุณภาพ GAP มะขงชิด

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับ วิธีการปฏิบัติในการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สภาพการส่งเสริมและ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิด ตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ผู้ผลิตมะขงชิด ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิต มะขงชิดให้มีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกร นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาให้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดอย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและการส่งเสริมการผลิตมะขงชิด ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตร ที่ดีของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ คือ เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในพื้นที่ 3 ตำบลของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ ตำบลน่านกกก ตำบลแม่พูล ตำบลฝายหลวง ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแลปีการผลิต 2559/60 จำนวน 314 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การครั้งนี้ ศึกษาเนื้อหาด้านต่างๆ ดังนี้ สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ เกษตร สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.3 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด ตั้งแต่เดือน เมษายน 2561 ถึงเดือน มิถุนายน 2561

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดในปีการผลิต 2559/60 ในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ ตำบลน่านกกก ตำบลแม่พูล ตำบลฝายหลวง

5.2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การปฏิบัติทางการผลิตตั้งแต่ การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร บัญชีการผลิต การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต การบันทึกและควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อผลิตผลมะพร้าวให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นพึงพอใจของกลุ่มและผู้บริโภค การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะพร้าวที่มีผิวสวย และปลอดจากศัตรูพืช การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะพร้าวที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน การขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้า การควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพ

5.3 สภาพการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน และการส่งเสริมการเกษตรในการผลิตมะยงชิดประกอบด้วย การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน หน่วยงานที่ส่งเสริม และประเด็นที่ส่งเสริม

5.4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรต้องการในการผลิตมะยงชิด ในด้านประเด็นความรู้การส่งเสริมการผลิตมะยงชิด หน่วยงานที่ดำเนินงานส่งเสริม ช่องทางสื่อที่ใช้ในการส่งเสริม การสนับสนุนภายหลังการส่งเสริม

5.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริม

5.6 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ ด้านการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และด้านการให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ข้อมูลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปประกอบการตัดสินใจ กำหนดแผนการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางในการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ในการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อนำมาเป็นกรอบกำหนดแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
2. การผลิตมะขงชิด และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะขงชิด
3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

สำนักงานเกษตรอำเภอลับแล (2560, น. 1 - 31) ระบุถึงสภาพทั่วไป ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย ลักษณะที่ตั้งอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ข้อมูลด้านชีวภาพ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และข้อมูลการผลิตมะขงชิดของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ไว้ดังนี้

1.1 ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอลับแลตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ ประมาณ 6 กิโลเมตร

1.1.1 การปกครอง

อำเภอลับแลแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 8 ตำบล 57 หมู่บ้าน ได้แก่

ตำบลศรีพนมมาศ	จำนวน -	หมู่บ้าน
ตำบลแม่พูล	จำนวน 11	หมู่บ้าน
ตำบลน่านกกก	จำนวน 5	หมู่บ้าน
ตำบลฝายหลวง	จำนวน 11	หมู่บ้าน
ตำบลชัยภูมิพล	จำนวน 11	หมู่บ้าน

ตำบลไผ่ล้อม	จำนวน 7	หมู่บ้าน
ตำบลทุ่งยั้ง	จำนวน 10	หมู่บ้าน
ตำบลด่านแม่คำมัน	จำนวน 8	หมู่บ้าน

1.1.2 จำนวนประชากร

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากร

ที่	ตำบล	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร ทั้งหมด	ประชากร		รวม
				ชาย	หญิง	
1	ฝายหลวง	3,651	1,748	4,955	4,924	9,879
2	แม่พูล	3,506	2,473	4,755	4,762	9,517
3	น่านกกก	953	700	1,429	1,406	2,835
4	ชัยชุมพล	3,375	943	4,166	4,324	8,490
5	ทุ่งยั้ง	3,297	1,978	6,205	6,032	12,237
6	ไผ่ล้อม	1,798	1,078	2,968	3,931	6,899
7	ด่านแม่คำ มัน	1,454	994	2,599	2,725	5,324
8	ศรีพนมมาศ	948	271	1,524	1,695	3,219
รวม		18,982	10,185	28,601	29,799	58,400

ที่มา: ประชากรในอำเภอลับแล แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอลับแล

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ มีลักษณะพื้นที่ราบลุ่มทางตอนใต้ ค่อนสูงชันทางตอนกลางและเป็นภูเขาทางตอนเหนือและทางตะวันตก มีพื้นที่ราบประมาณ 117 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ภูเขาประมาณ 306 ตารางกิโลเมตร ไม่มีลำน้ำสายใหญ่ไหลผ่าน แต่มีลำน้ำที่เกิดจากเทือกเขาน้อยใหญ่ทางตอนเหนือ เช่น คลองแม่พร่อง หนองพระแล หนองนาเกลือ บึงมาย คลองพระเสด็จ

1.2.1 สภาพพื้นที่

พื้นที่ทั้งหมด	297,308.50 ไร่
พื้นที่การเกษตร	176,996.50 ไร่
พื้นที่ทำนา	87,807 ไร่
พื้นที่ไร่	5,026 ไร่
พื้นที่สวน	84,163.50 ไร่
พื้นที่ปลูกมะขงชิด	1,585 ไร่
ป่าไม้	84,672 ไร่
ที่อยู่อาศัย	19,129 ไร่
พื้นที่นอกภาคการเกษตร	1,1120 ไร่
อื่น ๆ	973 ไร่

1.2.2 อุณหภูมิ

อำเภอลับแล มีอุณหภูมิโดยทั่วไปเฉลี่ย 35-37 องศาเซลเซียส โดยเฉลี่ยแล้ว อุณหภูมิในแต่ละฤดูจะแตกต่างกัน ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มจากเดือนมีนาคม - มิถุนายน อุณหภูมิเฉลี่ย 35-39 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน เริ่มจากเดือนกรกฎาคม – ตุลาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 34-37 องศาเซลเซียส

ฤดูหนาว เริ่มจากเดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ย 30-33 องศาเซลเซียส

1.2.3 แหล่งน้ำและปริมาณน้ำ

บึงมายเป็นบึงขนาดใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 3,600 ไร่ ซึ่งปัจจุบันทางกรมชลประทานได้ทำการพัฒนาบึงโดยการขุดลอกบึงในส่วนที่ตื้นเขิน เพื่อให้รับน้ำได้เพิ่มมากขึ้น อันจะทำให้เกิดประโยชน์จากน้ำของบึงมาย

แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำน้ำ , ลำห้วย จำนวน 14 สาย

บึง , หนอง และอื่น ๆ จำนวน 11 สาย

1.2.4 ข้อมูลกลุ่มชุดดิน

อำเภอลับแล ประกอบด้วยข้อมูลชุดดิน จำนวน 3 ชุดดินคือหน่วยชุดดินที่ 33 47 และ 49 โดยชุดดินที่เหมาะสมในการปลูกมะขงชิดคือชุดดินที่ 49 โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ 49

ลักษณะโดยทั่วไป เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทราย ดินล่างเป็นดินเหนียวปนลูกรัง หรือเศษ หินทราย ดินมีสีน้ำตาล หรือเหลือง ใต้ลงไปเป็นดินเหนียวสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีแดง และสีลาแสงอ่อนปะปนอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก อาจพบชั้นหินทราย หรือหินดินดานที่ผุพังสลายตัวในชั้นถัดไป พบบริเวณพื้นที่ดอน มีลักษณะเป็นลูกคลื่น มีความลาดชัน 3-20% เป็นดินต้นถึงต้นมาก มีการระบายน้ำดีระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า 2 เมตร มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ pH 5.0-6.5 ส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรังบางแห่งใช้ปลูกพืชไร่ และไม้โตเร็ว พืชหญ้าธรรมชาติ ได้แก่ ชุดดิน โพนพิสัย และสกล บรบือ ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ พืชหญ้าธรรมชาติ ที่รกร้างว่างเปล่า ป่าเต็งรัง หรือใช้ปลูกไม้โตเร็ว

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินต้นปนลูกรังแน่นทึบ มีชั้นสีลาแสง และหินพื้นน้ำซึมผ่านชั้นใต้ดินได้ปานกลางถึงช้า การอุ้มน้ำของดินต่ำถึงปานกลาง ดินมีการกักต่อน้ำมากที่ความลาดชันสูง ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ

ตารางที่ 2.2 การใช้ประโยชน์กลุ่มชุดดินที่ 49

การจัดการดิน	พืชไร่	ไม่ค่อยเหมาะสมในการปลูกพืชไร่ เกษตรกรอาจใช้ประโยชน์ปลูกไม้โตเร็วหรือพืชหญ้าเลี้ยงสัตว์ ควรปลูกพืชสลับเป็นแถบ นอกเหนือไปจากการปลูกพืชคลุมตามไหล่ทาง และการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ในพื้นที่ลาดชันควรสงวนไว้เป็นป่าเกษตรที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำการเกษตร เช่น มันสำปะหลัง ควรปลูกพืชตระกูลถั่วร่วมด้วย
	นาข้าว	ไม่เหมาะสมสำหรับการทำนา
	ไม้ผล และ ไม้ยืนต้น	เหมือนกลุ่มดินชุดที่ 46 เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงดินหลุมปลูกให้มีการอุ้มน้ำดีขึ้น และปลูกพืชคลุมดินเพื่อเพิ่มเติมวัสดุอินทรีย์ลงไปดิน ไม้ผล ที่ใช้ปลูกควรจะเป็นไม้ผลขนาดกลาง เช่น มะนาว ส้มเขียวหวาน น้อยหน่า พุทรา มะละกอ

ที่มา: กลุ่มชุดดินและความเหมาะสมของดิน แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอลับแล

1.3 ข้อมูลด้านชีวภาพ

อำเภอลับแลมีพื้นที่ปลูก

1. ทำนาปีทั้งหมด 87,807 ไร่
2. พื้นที่ปลูกหอมแบ่ง จำนวน 4,595 ไร่
3. พื้นที่ปลูกหอมแดง จำนวน 519.50 ไร่
4. พื้นที่ปลูกทุเรียน จำนวน 23,343 ไร่
5. พื้นที่ปลูกลองกอง จำนวน 21,878 ไร่
6. พื้นที่ปลูกกลางสาด จำนวน 5,883 ไร่
7. พื้นที่ปลูกมะขงชิด จำนวน 1,585 ไร่

การปลูกพืชไร่/พืชผัก/ไม้ผล

พืชไร่/พืชผัก มีพื้นที่ปลูกพืชไร่, พืชผัก ผักที่ปลูกส่วนใหญ่ คือ หอมแดง หอมแบ่ง ถั่วเหลือง ผักบุ้ง เป็นการปลูกพืชหมุนเวียนกันไปในพื้นที่เดิม

การใช้ปุ๋ย เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 และปุ๋ยสูตร 46-0-0 มีเพียงบางส่วนที่ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์

การใช้สารเคมี เกษตรกรมีการใช้สารเคมีจำนวนมากในพื้นที่ปลูกผัก โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและสารพิษตกค้างในผลผลิต

ไม้ผล – ไม้ยืนต้น ส่วนใหญ่เป็นการปลูกบนพื้นที่สูง ในตำบลแม่พูล ตำบลนากกก ตำบลฝายหลวง

การใช้ปุ๋ย เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และสูตร 13-13-21 ในการปรับปรุงคุณภาพให้мирสหวาน มีเกษตรกรบางรายใช้ปุ๋ยชีวภาพ ในการลดต้นทุนการผลิตแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และการใช้สารเคมี

1.4 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2.3 ปฏิทินกิจกรรมในการปลูกพืช

ชื่อพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1.ข้าวนาปี					←	→						
2.ข้าวนาปรัง	→	→	→	→							←	
3.พืชไร่อื่นๆ	→	→	→	→							←	
4.หอมแดง,หอมแบ่ง												
5.พืชผักอื่นๆ	←	→								←		→
6.ไม้ผล ไม้ยืนต้น	←	→										→

ที่มา: ข้อมูลเศรษฐกิจ แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอลับแล

1.5 สถานการณ์การส่งเสริมการผลิตมะขงชิดของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ตารางที่ 2.4 ข้อมูลการผลิตมะขงชิดของอำเภอลับแล

ปีการผลิต	ราคาเฉลี่ย กก.ละ (บาท)	จำนวนเกษตรกร (ราย)	พื้นที่การเพาะปลูก	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	ผลผลิต (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
มะขงชิด ปี 2559	80	295	1,160	698	750	523.50	41.88
มะขงชิด ปี 2560	100	356	1,515	917	800	733.60	73.36
มะขงชิด ปี 2561	100	375	1,585	917	750	687.75	68.78

ที่มา: ข้อมูลพืชเศรษฐกิจ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์

ด้านการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์, 2560, น. 1-4) ได้มีการจัดอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการผลิตพืชตามระบบ GAP เป้าหมายเกษตรกรจำนวน 800 ราย อบรมจำนวน 11 ครั้ง โดยจัดอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการผลิตพืชตามระบบ GAP มะม่วง ทูเรียน มะขามหวาน ลางสาด/ลองกอง และมะขงชิด อบรมจำนวนครั้งละ 1 วัน และในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560 อบรมเรื่อง การผลิตพืชตามระบบ GAP

มะขงชิด ณ. ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลน่านกกก ตำบลน่านกกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เกษตรกรเป้าหมายในการอบรมเป็นเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด ในตำบลน่านกกก อำเภอลับแล มีเกษตรกรเข้าร่วมอบรมจำนวน 50 ราย อบรมให้ความรู้เรื่อง หลักการปฏิบัติการผลิตตามข้อกำหนดระบบการจัดการคุณภาพ GAP มะขงชิดโดยวิทยากรจาก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุตรดิตถ์ และอบรมเรื่อง อันตรายจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรและการตรวจสอบสารพิษตกค้างในเลือด โดยวิทยากรจาก สาธารณสุขอำเภอลับแล อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการจัดทำ GAP พืช คือ นายสมาน ดันดี เกษตรกรผู้ประสบผลสำเร็จในการปลูกมะขงชิดระบบ GAP จาก อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ จะดำเนินการจัดอบรมเรื่องการผลิตพืชตามระบบ GAP ในทุกๆปี เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการขยายตลาดสินค้าเกษตรต่อไป ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับในการเข้าร่วมโครงการ

1. ได้รับความรู้เรื่องหลักการปฏิบัติการผลิตตามข้อกำหนดระบบการจัดการคุณภาพ GAP
2. ได้รับความรู้เรื่องอันตรายจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร
3. ได้รับการตรวจสอบสารพิษตกค้างในเลือด
4. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการจัดทำ GAP พืชชนิดต่าง ๆ
5. ได้รับการตรวจประเมินแปลงตามระบบ GAP พืช
6. ได้รับใบรับรองแปลง GAP พืช

กล่าวโดยสรุป อำเภอลับแลจังหวัดอุตรดิตถ์ มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 8 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลฝายหลวง ตำบลแม่พูล ตำบลน่านกกก ตำบลชัยภูมิพล ตำบลทุ่งยั้ง ตำบลไผ่ล้อม ตำบลด่านแม่คำมัน และ ตำบลศรีพนมมาศ มี 57 หมู่บ้าน สภาพภูมิอากาศ มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และ ฤดูหนาว สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มทางตอนใต้ ค่อนสูงขึ้นทางตอนกลางและเป็นภูเขาทางตอนเหนือและทางตะวันตก พืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ข้าว พืชไร่ หอมแดง พืชผัก และ ไม้ผล ด้วยสภาพแวดล้อมและการผลิตไม้ผลเป็นแบบผสมผสานคือปลูกหลาย ๆ ชนิดในพื้นที่เดียวกัน ควบคู่ไปกับต้นไม้ใหญ่ในป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่ปลูกตามเนินเขาที่ยังคงมีสภาพป่าที่เรียกว่า ป่าร้อนชื้น มีความชื้นตลอดทั้งปี สภาพดังกล่าวเหมาะแก่การผลิตมะขงชิดทำให้แนวโน้มในการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งสำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ได้จัดอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตการเกษตรแบบบูรณาการและการเกษตรที่มีผลตอบแทนสูง โดยอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการผลิตมะขงชิดตามระบบ GAP เพื่อให้เกษตรกรศึกษาและปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้อง นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดอย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการ ซึ่งแนวโน้ม

ของตลาดที่กว้างขึ้น เนื่องจากในแต่ละพื้นที่ให้ผลผลิตมะขงชิดที่ไม่มากแต่ในทางกลับกันตลาดมีความต้องการสูง

การวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูลต่างๆ มากำหนดขอบเขตของการวิจัย คือ ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ทั้ง 8 ตำบล ได้แก่ ตำบลฝายหลวง ตำบลแม่พูล ตำบลน่านกกก ตำบลชัยชุมพล ตำบลทุ่งยั้ง ตำบลไผ่ล้อม ตำบลด่านแม่คำมัน และ ตำบลศรีพนมมาศ และนำประเด็น เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการถือครองที่ดิน มากำหนดเป็นประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์

2. การผลิตมะขงชิด และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะขงชิด

การผลิตมะขงชิด และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะขงชิด Good Agricultural Practice (GAP) for Marian Plum มีประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะทั่วไปของมะขงชิด และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะขงชิด โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ลักษณะทั่วไปของมะขงชิด

(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ม.ป.ป) มะขงชิดมีถิ่นกำเนิดทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ พม่า ไทย ลาว และมาเลเซีย มีรสชาติหวานและเปรี้ยว มีทั้งชนิดผลเล็กและผลใหญ่ ซึ่งจะหวานมากกว่าเปรี้ยวหรือเปรี้ยวมากกว่าหวานแตกต่างกันในแต่ละพันธุ์ ถ้าหวานมากกว่าเปรี้ยวเรียกว่า มะขงชิด เมื่อดิบ จะมีรสมัน แต่เมื่อสุกจึงจะหวาน เนื้อค่อนข้างแข็ง เปลือกหนา สามารถเก็บไว้ได้นาน 10 -15 วัน แต่ถ้าเปรี้ยวมากกว่าหวาน เรียกว่า มะขงห่าง มะขงห่าง ลักษณะภายนอกใกล้เคียงกับมะขงชิด แต่ต่างกันที่รสชาติ คือเปรี้ยวมาก มีหวานผสมอยู่เพียงเล็กน้อย มะขงห่างไม่ค่อยนิยมปลูกเพื่อการค้า กาวาง รูปลักษณะภายนอกเหมือนมะขงชิด และมะขงห่าง แต่มีรสเปรี้ยวจัด ใกล้เคียงกับมะดัน ทั้งนี้พืชตระกูลมะปราง จะให้ผลราวเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ของทุกปี สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การที่มะขงชิดจะเจริญเติบโตมีการแทงช่อดอกออกดอกติดผล และให้ผลมีคุณภาพดี ตรงกับความต้องการของตลาดนั้น นอกจากพันธุ์มะขงชิดแต่ละพันธุ์แล้ว สภาพแวดล้อมต่างๆ ตามธรรมชาติก็มีอิทธิพลอย่างมาก การปลูกมะขงชิดเป็นการค้านั้นควรเป็นแหล่งที่มีฤดูฝนสลับฤดูแล้ง (หนาวและร้อน) ที่เด่นชัด เพราะช่วงแล้งดังกล่าวจะมีความสำคัญต่อการออกดอกของมะขงชิด ซึ่งช่วงดังกล่าวจะช่วยทำให้ต้นมะขงชิด มีการพักตัวชั่วคราวชะงักการเจริญเติบโตทางใบและกิ่งและช่วงดังกล่าว ถ้ามีอุณหภูมิต่ำจะช่วยให้มะขงชิดออกดอกติดผลได้ดียิ่งขึ้น แหล่งปลูกมะขงชิดที่อาศัยน้ำฝนนั้น ควรเป็นแหล่งที่มีปริมาณน้ำฝนกระจายตัวตกต้องตามฤดูกาล ส่วนแหล่งที่มีปริมาณฝนตกน้อย ควรเลือกพื้นที่ปลูกมะขงชิดเป็นการค้าที่ใกล้แหล่งน้ำหรือ

มีน้ำชลประทานเพียงพอ เพราะในระยะที่มะยงชิดแทงช่อดอกและติดผลนั้น (พฤศจิกายน - มีนาคม) จะเป็นช่วงที่มีปริมาณฝนตกน้อยมาก ซึ่งช่วงดังกล่าวมะยงชิดต้องการน้ำ เพื่อการเจริญเติบโตของผล และถ้ามะยงชิดขาดน้ำจะมีผลทำให้ผลมะยงชิดมีขนาดเล็ก ผลร่วงและให้ผลผลิตต่ำกว่าปกติได้ อุณหภูมิเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการแทงช่อดอก การติดผล และระยะเวลาการสุกของผลมะยงชิดคือ ถ้าอุณหภูมิต่ำและมีช่วงระยะเวลาของอุณหภูมิต่ำนานพอสมควร จะทำให้มะยงชิดออกดอกและติดผลได้ดีขึ้น และหลังจากมะยงชิดติดผลแล้ว ถ้าแหล่งปลูกมะยงชิดมีอุณหภูมิสูงขึ้นเร็ว จะมีผลให้มะยงชิดแก่หรือสุกเร็วกว่าในแหล่งที่มีอุณหภูมิต่ำ แหล่งปลูกมะยงชิดที่ให้ผลดีนั้น ควรมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในช่วง 20-30 องศาเซลเซียส มะยงชิดเป็นไม้ผลที่มีทรงต้นค่อนข้างแหลมถึงทรงกระบอกมีกิ่งก้านสาขาค่อนข้างทึบ ทรงต้นมีขนาดสูงปานกลาง-ใหญ่ ประมาณ 15-30 เมตร มีระบบรากแก้วแข็งแรง จึงทนอยู่ในสภาพที่แห้งแล้งได้ดี โดยลักษณะที่สำคัญของมะยงชิดมีดังนี้

1) ใบ คล้ายใบมะม่วงแต่มีขนาดเล็กกว่า และใบเรียวยาว ขนาดใบโดยเฉลี่ยกว้าง 3.5 เซนติเมตร ยาว 14 เซนติเมตร ใบจะเกิด เป็นคู่อยู่ตรงกันข้าม ขอบใบเรียบแผ่นใบเหนียว ใบอ่อนที่แตกออกมาใหม่ๆ จะมี สีม่วงแดง มีเส้นใบเด่นชัด จากนั้นค่อยๆ เปลี่ยนเป็นสีเขียวเป็นมัน ปีหนึ่งมะยงชิดจะแตกใบอ่อน 1-3 ครั้ง

2) ดอก มีลักษณะเป็นช่อเกิดบริเวณปลายกิ่งแขนงที่อยู่ภายในทรงพุ่มและนอกทรงพุ่ม ช่อดอกยาว 8-15 เซนติเมตร ดอกย่อยมีขนาดเล็กประกอบด้วยดอกสมบูรณ์เพศ หรือดอกกระเทยและดอกตัวผู้ ดอกเมื่อบานจะมีสีเหลือง ในประเทศไทยดอกมะยงชิดจะบานช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม

3) ผล มีลักษณะทรงกลมรูปไข่ ปลายค่อนข้างเรียวแหลม มะยงชิดช่อหนึ่งจะมีผล 1-15 ผล รูปร่างและขนาดของผลมะยงชิดจะแตกต่างกันในแต่ละพันธุ์ ผลอ่อนมีสีเขียวอ่อนเมื่อแก่หรือสุกผลจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองหรือเหลืองอมส้ม เปลือกผลนิ่ม เมล็ด มะยงชิดผลหนึ่งจะมี 1 เมล็ด ส่วนหุ้มเมล็ดจะเป็นเส้นใย เนื้อของเมล็ดมีสีชมพูอมม่วง มีรสขมและฝาดใน 1 เมล็ดสามารถเพาะกล้าเป็นต้นมะยงชิดได้ 1 ต้น

2.2 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะยงชิด Good Agricultural Practice (GAP) for Marian Plum

กรมวิชาการเกษตร (2554, น. 28-39) ได้ให้ความหมายของ GAP ไว้ว่า การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติในการผลิตพืช เพื่อให้ได้ผลผลิตได้มาตรฐานปลอดภัย ในส่วนของมะยงชิด สามารถกำหนดเป็นข้อปฏิบัติ 12 ข้อ ได้ดังนี้

2.2.1 การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม

1) จัดทำประวัติฟาร์มและการใช้ประโยชน์ที่ดินในฟาร์ม

- มีการจัดทำข้อมูลประจำแปลง โดยรวมชื่อเจ้าของแปลง ผู้ดูแลแปลง ที่ตั้งแปลง แผนที่ภายในแปลง ชนิดพืชและพันธุ์ที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี
- ในกรณีที่สถานที่ผลิตอยู่ใกล้ หรืออยู่ในแหล่งอุตสาหกรรม หรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยง ควรมีการวิเคราะห์ดิน เพื่อตรวจสอบคุณภาพดิน และการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มระบบการจัดการคุณภาพ: GAP มะขงชิด

2) แหล่งน้ำและคุณภาพน้ำ

- น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ควรเป็นน้ำที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้ ในการเกษตร ต้องไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ ต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้ และน้ำที่ใช้ล้างผลิตผล หลังการเก็บเกี่ยวต้องเป็นน้ำที่มีคุณภาพบริโภคได้
- ควรมีการเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มระบบการจัดการคุณภาพ: GAP มะขงชิด
- แหล่งน้ำสำหรับการเกษตรไม่ควรเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำลายสิ่งแวดล้อม

3) การเก็บรักษาสารเคมีทางการเกษตร

- จัดเก็บสารเคมีชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการผลิตในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก
- สารเคมีแต่ละชนิดต้องจัดเก็บในภาชนะปิดมิดชิด สารเคมีที่เปิดใช้แล้ว ห้ามถ่ายออกจากภาชนะบรรจุเดิม ให้ปิดป้ายแสดงชัดเจน และแยกเก็บเป็นหมวดหมู่ ไม่ปะปนกัน ระหว่างปุ๋ย สารควบคุมการเจริญเติบโตพืช สารเคมีป้องกันกำจัดโรค สารเคมีป้องกันกำจัดแมลง สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช และอาหารเสริมต่าง ๆ
- ต้องไม่มีสารเคมีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และสารเคมีที่ประกาศห้ามใช้ เก็บรักษาอยู่ในสถานที่เก็บสารเคมี หรือภายในแปลง

4) การใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสม

- ห้ามใช้สารเคมีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และต้องใช้สารเคมีให้สอดคล้องกับรายการสารเคมีที่ประเทศผู้ค้าอนุญาตให้ใช้

- อ่านฉลากคำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติ และวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง
- เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และใช้ให้หมดในคราวเดียว ไม่ควรเหลือติดค้างในถังพ่น
- ควรพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดดจัดหรือลมแรง และขณะปฏิบัติงานผู้พ่นต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา
- หลังการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีเสื้อผ้าที่ใส่ขณะพ่นสารต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง
- ต้องหยุดใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนการเก็บเกี่ยวตามทีระบุไว้ในฉลากกำกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชแต่ละชนิด

2.2.2 การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

- 1) การจัดทำรายการและการจัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์
  - สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือการเกษตร ควรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย ง่ายต่อการนำไปใช้งาน มีป้ายแสดงไว้ชัดเจน พร้อมทั้งจัดทำรายการและแผนการตรวจบำรุงรักษาเครื่องมือ/อุปกรณ์การเกษตรทุกชิ้น ลงในแบบบันทึก
- 2) การตรวจสอบสภาพและการซ่อมบำรุง
  - มีการตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร เช่น เครื่องพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช อุปกรณ์การเก็บเกี่ยว ก่อนนำออกไปใช้งาน และหลังใช้งานเสร็จแล้วต้องทำความสะอาดทุกครั้งก่อนนำไปเก็บในสถานที่เก็บ
  - มีการตรวจซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ตามแผนการบำรุงรักษาที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งบันทึกผลการตรวจซ่อมทุกครั้ง ลงในแบบบันทึก
  - เครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการบรรจุ และขนส่งผลิตภัณฑ์ ต้องมีการทำความสะอาดทุกครั้งก่อนการใช้งาน และเมื่อใช้งานเสร็จแล้วต้องทำความสะอาดก่อนนำไปเก็บ

2.2.3 บัญชีการผลิต

- 1) การจัดทำรายการบัญชีการผลิตและแหล่งที่มา จัดทำรายการและรายละเอียดเฉพาะของบัญชีการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ พันธุ์ ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่ใช้ในการปฏิบัติการผลิต พร้อมทั้งจัดทำบัญชี รายการ ปริมาณ วัน เดือน ปี ที่จัดซื้อจัดหาลงในแบบบันทึก

2) การตรวจสอบคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่ไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้ หรือไม่น่าเชื่อถือ ต้องส่งปัจจัยการผลิตนั้นไปยังหน่วยงานหรือห้องปฏิบัติการที่เชื่อถือได้เพื่อตรวจวิเคราะห์ รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน

2.2.4 การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต

1) ข้อพึงปฏิบัติในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- ต้องมีวัสดุปูรองพื้น ในบริเวณที่พักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในฟาร์ม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ สิ่งปนื้อกมล เศษดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่น ๆ จากพื้นดิน

- ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและการขนส่งผลิตผล ต้องแยกต่างหากจากภาชนะที่ใช้ในการขนย้ายหรือขนส่งสารเคมี หรือปุ๋ย เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีทางการเกษตรและจุลินทรีย์ที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค และความเสียหายของผลิตผล

- ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุขั้นต้นเพื่อการขนถ่ายภายในสวนไปยังพื้นที่คัดแยกบรรจุ ต้องเหมาะสม มีรูปแบบภาชนะ มีวัสดุกรุภายในภาชนะเพื่อป้องกันการกระแทกเสียดสี

- การจัดวางผลิตผลในบริเวณที่พักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในสวนต้องเหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละพืชเพื่อป้องกันคราบเปื้อนจากน้ำยางในผล หรือรอยแผลที่เกิดจากการขูดขีด หรือกระแทกกัน รวมทั้งปัญหาการเสื่อมสภาพของผลิตผลอันเนื่องมาจากความร้อน และแสงแดด

2.2.5 การบันทึกและควบคุมเอกสาร

1) เอกสารหรือแบบบันทึก ต้องจัดทำให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้น ๆ รวมทั้งต้องมีการบันทึกให้ครบถ้วน และลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้งที่มีการบันทึกข้อมูล

2) ในกรณีที่มีแปลงผลิตมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง

2.2.6 การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร

1) ให้มีการจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่ แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบและการนำมาใช้

2) เก็บรักษาแบบบันทึกการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ไว้เป็นนอย่างด้อย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน หรือตามที่ผู้ประกอบการ หรือคู่ค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้

3) ในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารมาตรฐานระเบียบปฏิบัติ หรือ ระเบียบปฏิบัติ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการต้องบันทึกการแก้ไขลงในแบบบันทึกการควบคุมเอกสาร

2.2.7 การจัดการเพื่อผลิตผลมะพร้าวให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของคู่ค้าและผู้บริโภค

1) การเตรียมต้นหลังการเก็บเกี่ยว

- ตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยวโดยตัดแต่งให้มีทรงพุ่มโปร่ง โดยตัดแต่งกิ่งแบบเปิดกลางทรงพุ่มให้แสงแดดส่องผ่าน และทำลายแหล่งหลบซ่อนของหนอน ดักแด้ และผีเสื้อ

- การใส่ปุ๋ยหลังเก็บเกี่ยว ใส่ปุ๋ยให้สอดคล้องกับค่าวิเคราะห์ดิน และความต้องการของพืช หรือใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 อัตรา 1 ใน 3 ของเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่ม (กิโลเมตร)

- การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

เพลี้ยไฟพริก วงจรชีวิตของเพลี้ยไฟพริกที่ทำลายมะขงชนิดจากระยะไข่ถึงตัวเต็มวัยใช้เวลาประมาณ 15 วัน เมื่อพบเพลี้ยไฟบนช่อใบมากกว่าหรือเท่ากับ 50% ของช่อใบที่สุ่มตรวจ ควรพ่นด้วยสารแลมปีดาไซฮาโลทริน 2.5% อีซี อัตรา 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารเฟนโพรพาทริน 10% อีซี อัตรา 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร จำนวน 1-2 ครั้ง

โรคแอนแทรกคโนส ใบเป็นจุดแผลสีน้ำตาล ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ใบแห้งหรือบิดเบี้ยวเสีรูปทรง ถ้าเชื้อโรคทำลายยอดอ่อนจะทำให้ยอดอ่อนเหี่ยวดำ เมื่อพบการระบาดของโรคควรพ่นด้วยสารคาร์เบนดาซิม 50% ดับบลิวพี อัตรา 20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารโพรคลอราซ 50% ดับบลิวพี อัตรา 20-30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารแมนโคเซบ 80% ดับบลิวพี อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารคอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ 85% ดับบลิวพี อัตรา 30-50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร จำนวน 2-3 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน ควรตัดและทำลายกิ่งและใบที่เป็นโรคเหี่ยวหรือฝงดิน

- การป้องกันกำจัดวัชพืช ประเมินปริมาณวัชพืช และสำรวจ/จำแนกชนิดวัชพืช เมื่อพบตามค่าควบคุม กำจัดตามคำแนะนำ วัชพืชฤดูเดียว เช่น หญ้าजरจบบ และหญ้านกสีชมพู วัชพืชข้ามปี เช่น หญ้าคา หญ้าชันกาดหรือแห้วหมู กำจัดโดยตัดให้สั้นทุก 1-2 เดือน หรือใช้สารไกลโฟเสท 48% เอสแอล อัตรา 500-600 มิลลิลิตร หรือกลูโฟซิเนตแอมโมเนีย 15% เอสแอล อัตรา 1,600-2,000 มิลลิลิตรต่อน้ำ 60-80 ลิตรต่อไร่ พ่น 1-2 ครั้งหลังวัชพืชงอก และมีใบมากที่สุด

- การให้น้ำ ในช่วงเตรียมความพร้อมต้นให้พร้อมสำหรับการออกดอกนี้ หากอยู่ในฤดูฝนและมีฝนทิ้งช่วงมากกว่า 7 วัน ควรให้น้ำในอัตรา 60-65%ของการให้น้ำปกติ

2.2.8 การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะปรางที่มีผิวสวย และปลอดจากศัตรูพืช

1) สำรองการเข้าทำลายของหนอนผีเสื้อเจาะผลมะขงชิด แมลงวันผลไม้ และโรคแอนแทรกโนส ทุก 7-10 วัน ตั้งแต่เริ่มติดผล จนถึง 2 สัปดาห์ก่อนการเก็บเกี่ยว เพื่อประเมินจำนวน และ/หรือความเสียหายระดับเศรษฐกิจ

2) การป้องกันกำจัดศัตรูมะขงชิด เมื่อสำรวจพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจ ตัดสินใจเลือกใช้วิธีการป้องกันกำจัดให้ได้ผล ดังนี้

- หนอนผีเสื้อเจาะผลมะขงชิด เพื่อป้องกันมิให้หนอนผีเสื้อเจาะผลมะขงชิดมาวางไข่บนผล สารที่พ่นคือ แลมป์ดาไซฮาโลทริน 2.5% อีซี อัตรา 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือไซเพอร์เมทริน 25% อีซี อัตรา 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรืออิมิดา โคลพริด 10% เอสแอล อัตรา 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร โดยพ่น 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน เริ่มพ่นเมื่อผลอายุ 30 วัน และหยุดพ่นก่อนเก็บเกี่ยว 14 วัน และในพื้นที่ที่ไม่เคยมีประวัติการระบาดมาก่อน ควรสำรองการเข้าทำลายของหนอนทุก 7 วัน ถ้าพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจควรพ่นสารเคมีป้องกันกำจัด และเก็บผลมะขงชิดที่ถูกหนอนผีเสื้อเจาะผลทำลายและร่วงหล่นอยู่โคนต้น เผาทำลายหรือฝังดิน และควรห่อผลมะขงชิดด้วยกระดาษเมื่อผลอายุ 40-50 วันหลังดอกบาน

- แมลงวันผลไม้ รักษาความสะอาดแปลงปลูกและเก็บผลที่ร่วงหล่นโคนต้นนำไปเผาหรือฝังดิน และควรห่อผลด้วยกระดาษเมื่อผลมะขงชิดอายุประมาณ 40-50 วันหลังดอกบาน และตรวจสอบความคงทนของวัสดุที่ใช้ห่อผลเป็นระยะ เมื่อพบว่าฉีกขาดต้องเปลี่ยนและห่อผลใหม่ สำรองปริมาณและป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้ โดยใช้สารล่อเมทิลยูจินอล ผสมสารมาลาไธออน 83% อีซี อัตราส่วน 2 : 1 โดยปริมาตรเพื่อล่อแมลงวันผลไม้ตัวผู้ ถ้าปริมาณแมลงวันในกับดักเพิ่มขึ้นใช้เหยื่อพิษ โปรตีนไฮโดรไลเซท+มาลาไธออน 83% อีซี อัตรา 200:70 มิลลิลิตรต่อน้ำ 5 ลิตร ล่อแมลงวันผลไม้ทั้งตัวผู้ตัวเมีย โดยพ่นเป็นจุดใต้ใบในทรงพุ่มต้นละประมาณ 2-3 จุด ทุก ๆ ระยะ 10-15 เมตรในสวน และ/หรือพ่นบนพืชอาศัยของแมลงวันผลไม้รอบ ๆ สวนมะขงชิด เพื่อล่อแมลงวันผลไม้ทั้งตัวผู้และตัวเมียทำลายและเก็บผลที่ถูกทำลายเผาหรือฝังดินและ/หรือห่อผลด้วยถุงกระดาษ เมื่อผลอายุ 40-50 วันหลังดอกบาน

3) ตรวจสอบผลการป้องกันกำจัด ผลผลิตมะขงชิดต้องไม่เสียหายหรือเสียหายน้อยมากจากการเข้าทำลายของศัตรูมะขงชิด และต้องไม่พบศัตรูมะขงชิดหลังจากเก็บเกี่ยวจากต้นแล้ว ถ้าพบต้องคัดแยกไว้ต่างหาก

2.2.9 การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะปรางที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง

1) ต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวตามเวลาที่ระบุในวิธีการแก้ปัญหาในแผนควบคุมการผลิตมะขงชิด

2.2.10 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน

1) วิธีการเก็บเกี่ยว

- เก็บเกี่ยวมะขงชิดในระยะที่แก่ได้ที่ตรงตามพันธุ์ และเก็บเกี่ยวด้วยความระมัดระวัง โดยใช้กรรไกรคมและสะอาดตัดข้อผลจากต้น
- รวบรวมผลิตผลมะขงชิดที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ตะกร้าพลาสติก หรือเข่งไม้ไผ่ที่กรุภายในด้วยกระดาษหรือกระสอบปุยที่สะอาด เพื่อป้องกันมิให้ผลกระทบกันและช้ำจากนั้น ขนย้ายไปยังโรงเรือนภายในสวน

2.2.11 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- ขนย้ายผลิตผลมะขงชิดจากบริเวณที่เก็บเกี่ยวไปยังโรงเรือนภายในสวนด้วยความระมัดระวังทันทีที่เก็บเกี่ยวเสร็จ
- คัดแยกผลที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยว หรือมีตำหนิจากโรคและแมลง หรือผลที่อ่อนหรือแก่เกินไปแยกไว้ และนำไปใช้ประโยชน์ตามคำแนะนำ หรือแผนที่กำหนดไว้
- เรียงผลมะขงชิดในตะกร้าพลาสติก ให้ได้น้ำหนักสุทธิต่อตะกร้าตามความต้องการของกลุ่มค้าและยอมให้มีผลขนาดเล็กหรือใหญ่เกินกว่าขนาดผลเฉลี่ยในตะกร้าบรรจุ ปนได้ ไม่เกินร้อยละ 10 จำนวนผลในตะกร้า

2.2.12 การขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้า บรรจุผลิตผลมะขงชิดในยานพาหนะที่ใช้ขนส่งด้วยความระมัดระวัง แล้วขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว

2.3 การควบคุมการคละปนของผลิตผลต่อคุณภาพ

1) ตรวจสอบการคละปนของผลิตผลไม่ได้ขนาด ตรวจสอบผลมะขงชิดในตะกร้าบรรจุ พบว่าขนาดผลในภาชนะบรรจุมีขนาดไม่สม่ำเสมอให้คัดผลที่มีขนาดไม่สม่ำเสมอออกจัดเรียงภาชนะบรรจุที่ผ่านการตรวจสอบการคละปนแล้วให้เป็นระเบียบบนแท่นรองรับสินค้า หรือบนวัสดุสะอาดสำหรับปูรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน

2) ตรวจสอบและคัดแยกผลที่มีตำหนิจากการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ (ผิวกลาก) หรือผลที่มีตำหนิจากการเสียดสี หรือถูกกระทบ หรือผลที่มีตำหนิเนื่องจากหนอนผีเสื้อเจาะผลมะขงชิด หรือผลที่มีร่องรอยการทำลายของแมลงวันผลไม้ หรือผลที่มีจุดแผลของโรคแอนแทรกโนส แยกไว้ต่างหาก

กล่าวโดยสรุป ในด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ GAP สำหรับมะขงชิดนั้น นอกจากจะต้องมีหลักปฏิบัติในด้านการผลิตมะขงชิดให้ได้ตามมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร เช่นเดียวกับพืชชนิดอื่นแล้ว ยังรวมไปถึงเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด ต้องศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจเพิ่มเติมในการผลิตมะขงชิดตั้งแต่การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือและ

อุปกรณ์การเกษตร ด้านปัจจัยการผลิต การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต การบันทึกและควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อผลิตผลมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของคู่ค้าและผู้บริโภค การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การควบคุมการคละปนของผลิตผลค้อยคุณภาพ เป็นต้น ดังนั้น การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของมะขงชิดจึงเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้หากเกษตรกรมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ จะนำไปสู่การผลิตมะขงชิดที่มีความปลอดภัยทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคด้วยและรวมถึงการนำหลักเกณฑ์ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดทั้ง 12 ข้อ มาใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและการปฏิบัติในประเด็นต่างๆ รวมถึงเหตุผลในการไม่ปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย รูปแบบของการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร และแนวทางการส่งเสริมการเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 รูปแบบของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2551, น.220-223) กล่าวว่า รูปแบบของการส่งเสริมการเกษตร สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

3.1.1 รูปแบบการส่งเสริมเกษตรกรทั่วไป แบ่งออกเป็น

1) การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ (Conventional Agricultural Extension Approach) เป็นการส่งเสริมตามปกติที่ปฏิบัติในประเทศโลกที่สาม เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในลักษณะวันต่อวัน เป็นปกติของการปฏิบัติตามระเบียบราชการเหมือนกันทั่วประเทศ เป้าหมายของการส่งเสริมรูปแบบนี้จะเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และครอบครัวในชนบทด้วยการบริหารจัดการจะดำเนินการโดยรัฐบาลส่วนกลาง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหลัก

2) รูปแบบการส่งเสริมในรูปแบบของการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visiting System Approach) เป็นรูปแบบที่มีการวิจัยและพัฒนาและสนับสนุนโดยธนาคารโลกในประเทศบังคลาเทศและประเทศไทยได้นำมาประยุกต์ใช้ในปี 2520-2525 รูปแบบและระบบการส่งเสริมเป็นผลจากการพัฒนา สำหรับประเทศใน โลกที่สาม เพื่อมุ่งพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิตในฟาร์มของแต่ละบุคคล โดยเป็นรูปแบบของระบบมุ่งที่จะให้

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ใกล้ชิดเกษตรกร โดยการเยี่ยม และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรและนำปัญหา มาสู่การแก้ไขอย่างเป็นระบบ

3) **รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยสถาบันการศึกษา** (Educational Institute Agricultural Extension Approach) เป็นการส่งเสริมในรูปแบบของการดำเนินการโดย มหาวิทยาลัย ซึ่งพบโดยทั่วไปในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ในการให้ การศึกษาทางการเกษตร (Land Grant University) ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงาน ส่งเสริมการเกษตร มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตร โดยบุคลากรในคณะเกษตรศาสตร์ ร่วมกับ สถาบันวิจัยและฟาร์มทดลองของมหาวิทยาลัยของรัฐ

3.1.2 รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก (Alternative Approaches) ประกอบด้วย

1) **รูปแบบการส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง** (Commodity Specialized Approach) เป็นการมุ่งการผลิตเป็นสำคัญ

2) **การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม** (Agriculture Extension Participatory Approach) เป็นการส่งเสริมที่คาดว่าเกษตรกรจะมีภูมิปัญญาในการทำการเกษตร เกี่ยวกับการผลิตผลผลิตทางการเกษตร โดยเกษตรกรจะมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้ใหม่ เพื่อผนวกเข้ากับสิ่งที่เขารู้เดิมนั้น และความหวังว่าการส่งเสริมการเกษตรจะสำเร็จ และมี ประสิทธิภาพได้โดยความร่วมมือของเกษตรกร การดำเนินการส่งเสริมในรูปแบบนี้สามารถ ดำเนินการ โดยการประชุมพบปะของกลุ่ม การแสดงสาธิต ความสำเร็จของการส่งเสริมรูปแบบนี้ สามารถวัดจากความร่วมมือ หรือการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

3) **การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ** (Project Approach) เป็นการมุ่งที่จะ ดำเนินการส่งเสริมที่ต้องการเวลาที่รวดเร็ว ดำเนินการ โดยองค์กรของรัฐ โดยเฉพาะกระทรวง เกษตรและสหกรณ์

4) **การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม** (The Farming System Development Approach) เป็นรูปแบบของการส่งเสริมที่มุ่งจะใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับ เกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย (Small Farmer) เพื่อต้องการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมใน การถ่ายทอดความรู้ในการผลิตจากผลการวิจัยที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของ เกษตรกรตามสภาพระบบการผลิตในท้องถิ่นนั้นๆ

5) **การส่งเสริมในรูปแบบของการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่าย** (Cost Sharing Approach) เป็นการคาดหมายว่าการดำเนินการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลผลิต จะเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น เพื่อการมุ่งพัฒนาตนเองของเกษตรกรและเพิ่มผลผลิต จากฟาร์ม การบริหารจัดการ โครงการส่งเสริมในรูปแบบนี้จะดำเนินการดูแลควบคุมโดยหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดเพื่อการสร้างความร่วมมือในการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ร่วมกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะพิจารณาจากบุคคลภายในท้องถิ่น เพื่อลดค่าใช้จ่ายสามารถลดค่าใช้จ่ายจากส่วนกลางได้มากด้วย ความสำเร็จของโครงการส่งเสริมในรูปแบบนี้สามารถวัดได้จากความสนใจ และปรารถนาเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร เพราะบางครั้งเขาต้องมีส่วนในการเสียค่าใช้จ่ายด้วย ไม่ว่าจะด้วยตนเองหรือจากกลุ่มเกษตรกรของตน

3.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2551, น. 223-232) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่า วิธีการสอน หรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการดังนี้

3.2.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ (Number of Target Population Oriented) เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยเอาจำนวนเกษตรกรหรือบุคคลที่จะรับการถ่ายทอดเป็นหลัก คือ

1) **วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล** (Individual Method) เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ และถ่ายทอดความรู้กับเกษตรกร โดยตรงเป็นรายบุคคล เช่น การเยี่ยมชมไร่นาและบ้านของเกษตรกร เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ เช่น พบกันที่ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีโอกาสสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้าน ศึกษาความต้องการและปัญหา และสามารถแจ้งข่าวสารให้ทราบอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรได้

2) **วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล** (Group Method) เป็นการส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากชั้นสนใจ (interest) ไปสู่การทดลองทำดู (trial) และหากเป็นที่พอใจแล้ว ก็อาจไปถึงขั้นยอมรับ (adoption) วิธีการที่นิยมใช้ได้แก่ การประชุมกลุ่ม ซึ่งเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายมาก การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กันมากและเป็นประจำ การสาธิต เป็นการบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะผู้ร่วมในการศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นที่ได้ทำสำเร็จแล้ว อันจะมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นและยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3) *วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method)* การส่งเสริมแบบมวลชน โดยสื่อมวลชน (Mass Media) จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม (innovations) ให้ประชาชน ได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้นๆ เกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีและใช้กับคนจำนวนมากๆ ได้อย่าง กว้างขวาง ได้แก่ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการจัดนิทรรศการ

3.2.2 การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ (Purpose Oriented) การ ดำเนินการส่งเสริม โดยวิธีนี้จะมีลักษณะแตกต่างกันในหลายแบบด้วยกัน ดังนี้

1) *การส่งเสริมโดยการเลือกส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว (Single Topic Approach)* มีข้อสมมติว่า ถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลง พบว่าเขาปฏิบัติตามได้ผลเป็นการง่ายที่จะ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่นๆ ภายหลัง การเข้าถึงแบบนี้มีการเลือกเรื่องที่จะทำการส่งเสริม เพียงเรื่องเดียว เช่น การทดลองปุ๋ย การใช้ข้าวพันธุ์ใหม่ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและให้ผลผลิตสูง ใช้กับบุคคลเป้าหมายที่อยู่ไกลในที่กันดาร หรือจากการติดต่อจากเจ้าหน้าที่และโลกภายนอก

2) *การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลายๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อมๆ กัน (Integrated Approach or Package Approach)* โดยการส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยในการผลิตหลายๆ อย่างตามความจำเป็น เช่น การเพิ่มในผลผลิตข้าว สิ่งที่จะมาเกี่ยวข้อง ได้แก่ การใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง พันธุ์ข้าว เหมาะกับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นประจำอยู่แล้วพอสมควร และพร้อมที่จะยอมรับสิ่งปฏิบัติหรือความรู้ใหม่ ๆ

3) *การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน (Farm and Home approach)* ต้องคำนึงว่าฟาร์มและบ้านเรือนรวมกันเป็นหน่วยเดียว และต้องคำนึงว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้การจัดฟาร์มและบ้านเรือนในลักษณะที่ครบครันมีรายได้สุทธิสูง ในสถานการณ์และช่วงเวลาหนึ่งๆ การเข้าถึงแบบนี้จะทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงคือ มีการทำมาหากินเต็มที่ขึ้น การเข้าถึงแบบนี้เพื่อที่จะให้บุคคลเป้าหมายเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเพิ่มรายได้ โดยการลงทุนผลิตต่ำสุด และได้กำไรมากที่สุดในการทำงานในบ้านและในฟาร์ม

4) *การส่งเสริมโดยการเลือกท้องถิ่นที่ใดท้องถิ่นหนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะ (Intensive)* โดยเฉพาะโดยการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิตและการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้นหรือเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นสำคัญ

3.2.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ (Change Agent Oriented)

นับเป็นวิธีการส่งเสริมอีกวิธีการหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีบทบาท ในการกำหนดแนวทาง ซึ่งสามารถ แบ่งได้เป็น 4 แนวทางคือ

- 1) การใช้แบบ Change agent ที่มีความรู้แบบกว้าง (Generalist approach) โดยถ่ายทอดแบบกว้างๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง (Specific)
- 2) การใช้ทีมนักวิชาการ (Team approach) เป็นกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น พืช ปศุสัตว์ การจัดการฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม
- 3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย (Interagency หรือ Cooperative approach) ซึ่งดำเนินการคล้ายวิธีที่ 2 แต่เจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงาน อาจจะเข้าไปพร้อมกันหรือคนละที่ก็ได้ประสานงานกันในการพัฒนาการเกษตร
- 4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็น สื่อมวลชน (Change Agent as Mass Media Approach) โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุหรือสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และอื่นๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในความคิดของเกษตรกร

3.2.4 วิธีการส่งเสริมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Oriented)

ปัจจุบันพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ การสื่อสารทางไกล การใช้ระบบดาวเทียม และการพัฒนาการส่งข้อมูลผ่านเครื่องสมองกล หรือคอมพิวเตอร์ Internet ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดมากที่สุดและเป็น ไปได้อย่างรวดเร็ว การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการที่สามารถนำข้อได้เปรียบหรือสิ่งที่มีอยู่ในระบบสื่อสารข้อมูลทางไกล มาใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตผลการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดยิ่ง โดยผนวกเข้ากับวิธีการอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้นอกจากข้อมูลเทคโนโลยีการเกษตรผลิตแล้ว ยังสามารถจะรับข้อมูล หรือเข้าสู่ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวิชาการและข้อมูลการตลาดของผลิต ได้ด้วย อันเป็นผลต่อการกำหนดแนวทางการผลิต แม้ว่าขณะนี้ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถพัฒนาถึงขั้นดังกล่าวนี้ แต่หน่วยงานส่งเสริมสามารถจะเป็นแหล่งของการใช้สื่อสารดังกล่าวได้ดี จึงนับว่าเป็นการส่งเสริมอีกรูปแบบหนึ่ง สำหรับอนาคตของการพัฒนาการเกษตรมากทีเดียว

3.2.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (Community Oriented)

ปัจจุบันนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการเกษตร ในลักษณะของการประสานหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสาน (Integrated) กันตามความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่นซึ่งเรียกว่าศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้เป็นศูนย์

ของการเรียนรู้ของเกษตรกร ตลอดจนสนใจในการพัฒนาเกษตรในลักษณะครบวงจร โดยเริ่มตั้งแต่ ทรัพยากรการผลิต การลงทุนการผลิต การวิเคราะห์สภาวะการด้านการตลาด การใช้เทคโนโลยีการผลิต การดำเนินการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการจัดการผลผลิตสู่ตลาด และอุตสาหกรรมแปรรูป ซึ่งจัดว่าศูนย์ดังกล่าวเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ และปฏิบัติการผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่ดี แนวทางในการผสมผสานความต้องการ ชุมชนทรัพยากรท้องถิ่นชุมชน กลุ่มเกษตรกร และองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น อบต. หรือ อบจ. เป็นต้น ให้สอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตของกระทรวง ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรแห่งนี้นับเป็นยุทธวิธีใหม่ ในการส่งเสริมการเกษตร ในลักษณะของการเรียนรู้ และปฏิบัติร่วมกันของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรซึ่งไม่ได้เป็นไปในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งด้านเดียว แต่เป็นลักษณะของบูรณาการ การผลิต อันจะสามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์ยิ่ง เกษตรกรจะสามารถเรียนรู้กระบวนการผลิต การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองอย่างดียิ่ง

3.3 ความต้องการการส่งเสริม

3.3.1 ความหมายและความต้องการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, น.436) กล่าวถึง ความหมายของ ความ ต้องการว่า ใคร่ได้ ประสงค์จะได้

ความต้องการ (wants) หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้สินค้าและบริการต่าง ๆ มา บำบัดความต้องการ (ความต้องการ, ม.ป.ป) ซึ่งจำแนกออกได้ดังนี้

1) ความต้องการทั่วไปไม่มีการสิ้นสุด เริ่มแรกมนุษย์มีความต้องการปัจจัยแล้วยังมีความต้องการสิ่งอื่นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่มีสิ้นสุด เช่น รถยนต์เครื่องประดับราคาแพง

2) ความต้องการเฉพาะอย่างซึ่งมีการสิ้นสุดเมื่อได้รับการสนองตอบ เช่น การรับประทานอาหาร การกินยารักษาโรค

3) ความต้องการในสิ่งหนึ่งจะลดลงเรื่อย ๆ หากได้รับสิ่งนั้นมากขึ้น เช่น รองเท้า นาฬิกาเสื้อกันหนาว

4) ความต้องการบางสิ่งอาจทดแทนกันได้ เมื่อไม่สามารถจะบริโภคสินค้าและบริการ ชนิดหนึ่ง จึงจำเป็นต้องหาสินค้าอื่นเพื่อทดแทนเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด เช่น พัดลม กับเครื่องปรับอากาศ

5) ความต้องการบางชนิดอาจเกี่ยวข้องกัน บางครั้งในการบริโภคสินค้าและบริการ ชนิดหนึ่งทำให้มีความต้องการที่จะบริโภคสินค้าอีกชนิดหนึ่งรวมกัน เช่น การดื่มชา กาแฟ

6) ความต้องการอาจกลายเป็นนิสัยได้ เมื่อผู้บริโภคมีความต้องการสินค้าและบริการชนิดหนึ่งมาบำบัดความต้องการบ่อย ๆ จนกระทั่งกลายเป็นนิสัยต้องบริโภคเป็นประจำ เช่น สุรา บุหรี่

สรุปได้ว่า ความต้องการ หมายถึง ความรู้สึก อยากได้ ความปรารถนาที่จะได้ซึ่งสินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์

3.2.2 ทฤษฎีลำดับความต้องการ

1) ทฤษฎีลำดับความต้องการของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow)

ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) (ทฤษฎีลำดับความต้องการ, ม.ป.ป.) ระบุว่า บุคคลมีลำดับความต้องการจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุด กรอบความคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้มีสามประการ ได้แก่

(1) บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป

(2) ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับขั้นเรียงตามความสำคัญจาก ความต้องการพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน

(3) เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการสนองตอบอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป

ทฤษฎี Maslow's Hierarchy of Needs Theory (ทฤษฎี Maslow's Hierarchy of Needs Theory, ม.ป.ป.) แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้

ลำดับขั้นที่ 1 ความต้องการด้านร่างกาย (physiological needs) เป็นพื้นฐานของความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยา วัคซีน และที่อยู่อาศัย (ปัจจัยสี่) เมื่อความต้องการด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนองที่เพียงพอก็ไม่สามารถที่จะเข้าสู่ความต้องการลำดับต่อไปได้

ลำดับขั้นที่ 2 ความต้องการทางความปลอดภัย (safety need) เป็นลำดับความต้องการที่พัฒนามาจากการที่ได้รับปัจจัยสี่เพียงพอแล้ว ซึ่งความต้องการในลำดับนี้จะเป็นในลักษณะของความปลอดภัย มีความมั่นคงในอาชีพ สุขภาพ และชีวิตทั้งกายและใจ หากไม่ได้รับการตอบสนองก็จะรู้สึกไม่มั่นคง หวาดกลัว พะวง

ลำดับที่ 3 ความต้องการทางความรักและการเป็นเจ้าของ (belong and love need) หรือความต้องการทางสังคม เมื่อลำดับความต้องการที่ 1 และ 2 ได้รับการตอบสนองแล้ว

มนุษย์มีความต้องการทางความรัก ความผูกพัน มิตรภาพ รู้สึกอยากเป็นเจ้าของ การเข้าสังคม สماعกับผู้อื่น และการยอมรับทางสังคม

ลำดับที่ 4 ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ (*esteem need*) หรือความภาคภูมิใจ เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนอง มนุษย์จะทำให้ตนเองมีสถานภาพที่เด่น สูง มีความภาคภูมิใจให้กับตนเอง การทำให้ผู้อื่นนับถือ การมีชื่อเสียงเกียรติยศและการได้รับการเคารพ ยกย่องจากผู้อื่น

ลำดับที่ 5 ความต้องการที่เกิดจากความสำเร็จ ความพึงพอใจ (*self-actualization need*) หรือความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้ชีวิต เป็นความต้องการที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองครบทุกลำดับ และมีความตระหนักในคุณค่าของชีวิต มีการทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสังคม

2) ทฤษฎีความต้องการจากการเรียนรู้ (*Learned Needs Theory*) ของ เดวิด ซี แมคเคลด (ทฤษฎีความต้องการจากการเรียนรู้, ม.ป.ป.) กล่าวถึง ทฤษฎีความต้องการจากการเรียนรู้ว่า ทุกช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล มีการพัฒนาและเรียนรู้ว่ามนุษย์มีความต้องการทางสังคม 3 ประการ ดังนี้

(1) การมีความต้องการในความสำเร็จ (*need for achievement*) ความต้องการที่จะมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น มาตรฐานชีวิตสูงขึ้น คือ มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ทำทายความสามารถในการทำงานของตน มุ่งผลสำเร็จในงานมากกว่าผลตอบแทนในรูปของเงินหรือของรางวัล มีความต้องการในเรื่องข้อมูล เพื่อก้าวสู่ความสำเร็จ มีความรับผิดชอบในงานส่วนตัวกว่าการร่วมงานกับผู้อื่น

(2) ความต้องการในอำนาจ (*need for power*) การมีความต้องการในการสร้างอิทธิพล ควบคุมหรือรับผิดชอบกิจการของบุคคลอื่น ลักษณะของผู้ที่ต้องการในอำนาจ คือ แสวงหาในโอกาสที่ทำให้มีอิทธิพลหรือควบคุมผู้อื่น ชอบสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองมีโอกาสครอบงำบุคคลอื่น มีความสนุกในการต่อสู้ ได้แย้ง หรือเผชิญหน้ากับบุคคลอื่น ความต้องการในอำนาจมี 2 ลักษณะ ได้แก่ อำนาจของสถาบันและอำนาจของบุคคล โดยอำนาจของสถาบันมีจุดมุ่งหมายที่ประโยชน์ของส่วนรวมจากการทำงานร่วมกับผู้อื่นและอำนาจของบุคคลมีจุดมุ่งหมายที่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าองค์กร

(3) ความต้องการในความผูกพัน (*need for affiliation*) คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกอยากรักษาความสัมพันธ์ มิตรภาพ ระหว่างบุคคลให้มีความใกล้ชิด ลักษณะของผู้ที่มีความต้องการในความผูกพัน คือ การพยายามรักษาและสร้างความเป็นมิตรและสัมพันธ์ภาพให้มี

ความยั่งยืน สนุกสนานกับกิจกรรมงานเลี้ยงสังสรรค์ ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นหรือองค์กรต่าง ๆ และอยากให้ผู้อื่นชื่นชมตนเอง

สัดส่วนความต้องการทั้ง 3 ประการนี้ เป็นการแสดงถึงลักษณะอุปนิสัยนิสัยของแต่ละบุคคลที่มีไม่เหมือนกันในแต่ละบุคคล บางคนมีความต้องการในอำนาจมากกว่าความต้องการในด้านอื่น ขณะที่อีกคนมีความต้องการด้านความสำเร็จ มากกว่า เป็นต้น

3.4 แนวทางการส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย

สุรพล จารุพงศ์ (2556, น. 35-40) กล่าวว่าแนวทางการส่งเสริมการเกษตรต้องเปลี่ยนแปลงไปให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมจึงควรประกอบด้วย 6 แนวทางคือ

3.4.1 การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน แนวทางนี้เป็นระบบการจัดการทรัพยากรที่หลากหลายสอดคล้องกับวิถีชีวิตมีความผสมผสานเกื้อกูลกันระหว่างสิ่งมีชีวิตและกิจกรรมการผลิตต่างๆและพยายามลดการนำเข้าปัจจัยการผลิตจากภายนอกให้เหลือน้อยที่สุด โดยเฉพาะสารเคมี การเกษตร ซึ่งมีอยู่ 5 รูปแบบ คือ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ และวนเกษตร

3.4.2 การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะสำคัญ คือชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เป็นการเพิ่มศักยภาพเสริมพลังของชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่กันและกัน และมีการสร้างเครือข่าย ตัวอย่างของรูปแบบนี้ คือ การประเมินและวางแผนแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนเกษตรกร และ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.4.3 การส่งเสริมการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่นการจัดการทำศูนย์ข้อมูลในตำบลหรือชุมชนเพื่อให้การสืบค้นข้อมูลข่าวสารได้ง่ายในเวลาที่ต้องการ

3.4.4 การส่งเสริมการเกษตรแบบบูรณาการ โดยมีลักษณะคือ เป็นการพัฒนาแบบองค์รวม มีการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว ตัวอย่างคือ คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ และ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (ศบกต.)

3.4.5 การส่งเสริมและพัฒนาระบบฟาร์ม โดยมีลักษณะสำคัญคือ ความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อย และนักส่งเสริมจะเป็นผู้ประสานงาน

3.4.6 การส่งเสริมการเกษตรเน้นการตลาดนำการผลิต มีลักษณะสำคัญคือ เน้นข้อมูลข่าวสารการตลาด มีการรวมกลุ่มและขยายตัวจนเป็นเครือข่าย มีการจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน และมีการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตร

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกร จากการทำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มรายได้และทำให้สามารถพัฒนาชุมชนให้มั่นคง กระบวนการส่งเสริมการเกษตรต้องมีส่วนร่วมทั้ง ความรู้ทักษะ การสื่อสาร มีองค์กรเกษตรกรนำไปสู่การปฏิบัติ ผ่านการให้คำแนะนำของหน่วยงานต่างๆ โดยมีวิธีการส่งเสริมหลากหลายรูปแบบ เช่นแบบเยี่ยมเยียนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรือแบบอิงบุคคลเป็นเป้าหมายเช่น วิธีการส่งเสริมแบบแบบบุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งมีหลายหลายวิธีการคือ การประชุม การสาธิต การศึกษาดูงาน และวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ซึ่งได้แก่ การเผยแพร่ เอกสารสิ่งพิมพ์ โปสเตอร์โฆษณา หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ และการจัดนิทรรศการ เป็นต้น ด้านความต้องการการส่งเสริม ด้านแนวทางการส่งเสริมการเกษตรมีหลายแนวทางด้วยกัน เช่น แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนซึ่งมีการจัดการทรัพยากรให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วมซึ่งมักใช้ในการทำงาน โครงการต่างๆ ในปัจจุบัน การส่งเสริมแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จในจุดเดียว การส่งเสริมแบบพัฒนาฟาร์มซึ่งเหมาะกับเกษตรกรรายย่อยซึ่งสามารถใช้เป็นจุดสาธิตได้ และ การส่งเสริมแบบเน้นการตลาดนำการผลิตโดยผลิตเพื่อให้เกิดความต้องการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งทุกแนวทาง สามารถปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการนำวิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมาใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับสภาพความต้องการการส่งเสริมการผลิต การรับรู้ข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิด การสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิต ปัญหา และข้อเสนอแนะในการผลิตและการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 ด้านสภาพพื้นฐานสังคม

วิภาวรรณ ซ่อนกลิ่น (2556, น. 63) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก พบว่า ผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.59 ปี จบระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.47 คน มีแรงงานในครอบครัว ร้อยละ 91.61 และมีแรงงาน

ภายนอกครอบครัวร้อยละ 36.30 เกินครึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกมะขงชิด 1-5 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเองร้อยละ 88.15

4.2 ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

วิทยารณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 64) พบว่า แหล่งเงินทุนทางการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา ร้อยละ 61.3 เป็นเงินทุนของตนเองทั้งหมดส่วนร้อยละ 38.7 ใช้ทุนของตัวเองและกู้ยืมโดยเกษตรกรกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 34.66 และการประกอบอาชีพสวนผลไม้ไม่รวมกับการผลิตมะขงชิดของเกษตรกร ร้อยละ 42.8 และ อรพรรณ ชันสุรินทร์ (2558, น. 139) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร แรงงานผลิตมะม่วงในครัวเรือนเฉลี่ย 2.25 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงานนอกครัวเรือนผลิตมะม่วงเฉลี่ย 3.12 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ทุนตัวเองและมีการกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรในการผลิตมะม่วงรายจ่ายของครัวเรือนจากการลงทุนผลิตมะม่วงเฉลี่ย 67,646.95 บาท และรายจ่ายจากการลงทุนจากภาคเกษตรกรรมอื่น ๆ (ไม่รวมมะม่วง) เฉลี่ย 40,191.93 บาท และรายจ่ายนอกภาคเกษตรกรรมเฉลี่ย 94,384.54 บาท

4.3 ด้านสภาพการผลิต

วิทยารณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 65) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก มีปัญหาในการผลิตมีผลกระทบจากปัญหาเพลิงไฟเข้าทำลายเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 81.8) ปัญหารองลงมาที่เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่มีปัญหา คือ ดอกร่วงและแห้งโดยไม่ทราบสาเหตุ ปุ๋ยมีราคาแพง (ร้อยละ 78.3 และ 74.3 ตามลำดับ) ปัญหาลำดับต่อมาที่เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายกเกินครึ่งมีปัญหา คือ แมลงวันทองเข้าทำลาย ผลมะขงชิดร่วงมาก มะขงชิดเกิดเชื้อรา ราคาผลผลิตไม่แน่นอน ศัตรูพืชมีจำนวนมาก ข่าวสารการตลาดไม่ทั่วถึง ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐเท่าที่ควร และราคาผลผลิตต่ำ ปัญหาที่เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก มีปัญหา (ร้อยละ 50) คือ พ่อค้าคนกลางกดราคา ผิวของผลไม่สวย มีตำหนิมาก ต้นทุนการผลิตสูง ไม่รู้วิธีการแปรรูปผลผลิต ขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง ช่องทางจำหน่ายน้อย ไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ไม่รู้วิธีห่อผล ขาดแคลนแรงงานในการผลิต พื้นที่ปลูกไม่เพียงพอ ผลผลิตเสียหายระหว่างขนส่ง วัสดุอุปกรณ์ ปุ๋ยและสารเคมีไม่เพียงพอ ไม่มีแหล่งสินเชื่อ และไม่มีวัสดุห่อ และ จันท์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 99-100) ได้ศึกษาในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอค้อยเต่า พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูเกือบทุกประเด็น แต่มีประเด็นที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดและปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ การเก็บตัวอย่างดินและน้ำไป

วิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การตัดแต่งกิ่งและการตัดแต่งซ่อผล เนื่องจากเกษตรกรไม่นิยมเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์ เพราะคิดว่ายังไม่ถึงเห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ดินและน้ำ ดังนั้น ควรให้ความรู้ในการเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์

4.4 ด้านสภาพการส่งเสริม และความต้องการการส่งเสริม

วิทยารณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 66) พบว่า จากการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าความต้องการความรู้เพื่อนำไปใช้ในการผลิตมะขงชิด อยู่ในระดับความต้องการปานกลาง ประเด็นย่อยเกือบทั้งหมดมีความต้องการปานกลาง ได้แก่ การเตรียมดิน การเลือกพันธุ์ที่จะปลูก วิธีการปลูก การเพาะเมล็ด การตอนกิ่ง การติดตา การเลียบกิ่ง การทาบกิ่ง การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งผลมะขงชิด การห่อผลมะขงชิด การใช้ปุ๋ยเคมี การให้น้ำ การคัดขนาดผล การแปรรูป บรรจุภัณฑ์ การขนส่ง ช่องทางการจำหน่าย แหล่งสินเชื่อ ส่วนประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการมาก คือ การป้องกันกำจัดโรค การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูมะขงชิด การป้องกันกำจัดวัชพืช แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด ด้านความต้องการการส่งเสริมแบบรายบุคคลเกษตรกรมีความต้องการมาก ในข้อย่อยพบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความต้องการมาก คือ ไปเยี่ยมให้คำแนะนำในพื้นที่ ใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นศูนย์กลางการส่งเสริมถ่ายทอดผ่านผู้นำทางการเกษตรในชุมชน ความต้องการการส่งเสริมแบบกลุ่ม ฝึกอบรม ทัศนศึกษาดูงาน จัดหน่วยเคลื่อนที่ออกให้คำแนะนำในพื้นที่ ความต้องการการส่งเสริมผ่านสื่อมวลชน ทางโทรทัศน์ ทางวิทยุ ทางหอกระจายข่าว เอกสารคำแนะนำ บทความทางวิชาการ และอินเทอร์เน็ต และข้อย่อยที่เกษตรกรมีความต้องการปานกลาง คือ จัดทำแปลงสาธิตในพื้นที่ จดหมายข่าว ข้อความสั้น (SMS) ความต้องการรับบริการส่งเสริมการเกษตรจากหน่วยงานเกษตรกรมีความต้องการมาก ในข้อย่อยพบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความต้องการมาก คือ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงพาณิชย์ และข้อที่เกษตรกรมีความต้องการปานกลาง คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานเอกชน และ สุกฤต จันทรวิษณุ (2557, น. 95-96) ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตหม่อนผลสดและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้และเทคโนโลยีทางวิชาการเกี่ยวกับการผลิตหม่อนผลสดในภาพรวมระดับมากในเรื่องของเทคนิคเพิ่มผลผลิตโดยการให้น้ำ ใส่ปุ๋ย ตัดแต่ง ร่องลงมาคือ วิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล การวางแผนการผลิตเพื่อผลิตนอกฤดู การเก็บรักษาผลผลิตไม่ให้เกิดความเสียหายหลังการเก็บเกี่ยว การดูแลรักษาแปลงหม่อนหลังการเก็บเกี่ยวและความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ในระดับมาก ในเรื่องของจัดงานเทศกาลกินหม่อนผลสดในระดับจังหวัด ร่องลงมาคือ ทัศนศึกษาดูงานฟาร์มที่ประสบความสำเร็จ การสาธิตโดยเกษตรกรได้ลงมือ

ปฏิบัติจริง และเท่ากันคือ ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้าจัดประชุมถ่ายทอดความรู้ในหมู่บ้าน ความต้องการส่งเสริมด้านการบริการและการสนับสนุนด้านการผลิต พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านการบริการและการสนับสนุนด้านการผลิตในระดับมากที่สุด ได้แก่ จัดหาแหล่งซื้อปุ๋ยราคาถูกลงมาคือ สนับสนุนด้านพันธุ์หม่อนที่ดี การจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตผู้ประกอบการและผู้บริโภคเท่ากันกับติดต่อประสานงานแหล่งความรู้เพื่อให้เข้ามาถ่ายทอดแก่เกษตรกร จัดหาแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และสนับสนุนข่าวสารวิชาการและเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ สม่่าเสมอ ความต้องการส่งเสริมด้านการตลาด พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านการตลาดในระดับมากที่สุด ได้แก่ การประกันราคาหม่อนผลสดเท่ากันกับการจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ การเชื่อมโยงตลาดแบบครบวงจร และให้ข่าวสารด้านการตลาดอย่างทันเหตุการณ์ ตามลำดับ

4.5 ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและการส่งเสริม

วิภาวรรณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 66) พบว่า มะยงชิดไม่ติดดอก มีปัญหาด้านการร่วงของดอกและผลในปริมาณที่มาก และผลผลิตที่ออกมามีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับทุกปี การขาดแหล่งน้ำ การขาดการติดตามของเจ้าหน้าที่เกษตรและต้องการให้เข้ามาดูแลอย่างต่อเนื่อง และ เถลิ้มพร ลำน้อย (2557, น. 91) ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่าปัญหาในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาอุปสรรค ระดับปานกลาง โดยแยกเป็น 6 ด้าน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการตลาด (ราคาผลผลิตไม่เป็นธรรม ขาดข้อมูลด้านการตลาด ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง และการคัดเกรดของพ่อค้าไม่ยุติธรรม) และมีปัญหาในระดับปานกลาง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยการผลิต (ขาดเงินทุนในการจัดซื้อสารเคมี ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ คุณภาพดินไม่เหมาะสม ปุ๋ยอินทรีย์ในท้องถิ่นขาดแคลนและมีราคาแพง และขาดเงินทุนในการจัดซื้อปุ๋ยเคมี ขาดเงินทุนในการจัดซื้อสารเคมี เกิดภัยธรรมชาติ ศัตรูลำไยระบาด และ โรคของลำไยระบาด) ด้านความรู้(ขาดความรู้ด้านการกระตุ้นให้ลำไยออกดอก ด้านการดูแลรักษาลำไยติดผล ด้านการตัดแต่งกิ่ง ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย ด้านการให้น้ำ ด้านการบรรจุหีบห่อ ด้านการคัดเกรด ด้านการให้ปุ๋ย และด้านการเก็บเกี่ยว) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ (ไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ไม่ได้รับคำปรึกษา จากเจ้าหน้าที่เมื่อมีปัญหา) ด้านการเก็บเกี่ยว (ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว) ด้านการบรรจุหีบห่อ(ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการบรรจุหีบห่อ ขาดแรงงานในการบรรจุหีบห่อ) การปลูก ดูแลรักษา รวมทั้งเสียโอกาสในการเก็บเกี่ยวผลผลิต จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจาก ปุ๋ย ยา และค่าจ้างแรงงานมีราคาสูง เกษตรกรบางส่วนจึงลดการใช้ปริมาณปุ๋ย ยา และลดการจ้างแรงงานลง ซึ่งจะส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิตได้

4.6 ด้านแนวทางการส่งเสริม

สุนทร ตะนาวศรี (2555, น. 108) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ความต้องการการฝึกอบรม การส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการฝึกอบรมของการส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์อยู่ในระดับมากที่สุด มี 3 ประเด็น ได้แก่ การดูแลรักษา โรคและแมลง และการแปรรูป ในระดับมากมี 4 ประเด็น ได้แก่ การคัดเลือกและการขยายพันธุ์ การปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการช่วงหลังการเก็บเกี่ยว ส่วนเกษตรกรมีความต้องการการฝึกอบรมของการส่งเสริมการปลูกมะขามเปรี้ยวในระดับมากที่สุด มี 2 ประเด็น ได้แก่ การดูแลรักษา และโรคและแมลง ในระดับมากมี 5 ประเด็น ได้แก่ การคัดเลือกและการขยายพันธุ์ การปลูก การเก็บเกี่ยว การจัดการช่วงหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป เนื่องจากในพื้นที่มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ซึ่งมะม่วงหิมพานต์และมะขามเปรี้ยวเป็นพืชที่เริ่มมีปลูกในพื้นที่ จึงถือเป็นสิ่งใหม่ และเกษตรกรในพื้นที่ยังไม่เคยได้รับการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นอย่างจริงจัง

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการผลิต มะยงชิดของเกษตรกรใน อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่างานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกมะยงชิด การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร การถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ครัวเรือน สภาพการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สภาพการส่งเสริมและความต้องการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรดังกล่าวมากำหนดกรอบการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัยในด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดในพื้นที่ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล ในปีการผลิต 2559/2560 จำนวน 314 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแลปีการผลิต 2559/60 จำนวน 314 คน โดยใช้สูตรคำนวณ ของ Taro Yamane

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

ในการศึกษาในครั้งนี้ให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 จะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{314}{1 + 314 (0.05)^2} \\ &= 176 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 176 ราย

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 176 ราย จากประชากรทั้งหมดจำนวน 314 ราย ตามสัดส่วนของเกษตรกรในแต่ละตำบล โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรในแต่ละตำบล ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละตำบล

ที่	ตำบล	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	น่านกกก	80	45
2	แม่พูล	114	64
3	ฝายหลวง	120	67
	รวมทั้งหมด	314	176

ที่มา : ข้อมูลจำนวนประชากรจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี 2559/2560

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ลักษณะคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ (closed-end questions) และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น (open-ended questions) โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร พื้นที่ทำการเกษตรและการถือครองที่ดิน แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเกษตร รายได้รวมทั้งหมด รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร รายจ่ายในภาคการเกษตร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร บังคับการผลิต การปฏิบัติและควบคุมการผลิต การบันทึกและควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อการผลิตผลมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของคู่ค้าและผู้บริโภค การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวย และปลอดภัยจากศัตรูพืช การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน การขนส่ง

ผลิตผลไปยังจตุรรวบรวมสินค้า และการควบคุมการคละปนของผลิตผลด้อยคุณภาพโดยมีข้อกำหนด
 เกี่ยวกับการปฏิบัติของเกษตรกร ตามสภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 12
 ด้านว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนเป็น

ปฏิบัติ เท่ากับ 1 คะแนน

ไม่ปฏิบัติ เท่ากับ 2 คะแนน

ตอนที่ 3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม
 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิด
 ในด้านใด การได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดจาก
 หน่วยงานใด การได้รับคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดจากเจ้าหน้าที่
 ส่งเสริมการเกษตรเรื่องใด โดยกำหนดระดับความคิดเห็นต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิต
 มะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีความต้องการปัญหามากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีความต้องการปัญหามาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีความต้องการน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม
 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ ได้แก่ ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้าน
 การตลาด ด้านการส่งเสริม โดยกำหนดระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและข้อเสนอแนะ ดังนี้

ระดับความคิดเห็นต่อปัญหา

มีปัญหาระดับมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน

มีปัญหาระดับมาก เท่ากับ 4 คะแนน

มีปัญหาระดับปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน

มีปัญหาระดับน้อย เท่ากับ 2 คะแนน

มีปัญหาระดับน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ

เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะระดับมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน

เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะระดับมาก เท่ากับ 4 คะแนน

เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะระดับปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน

เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะระดับน้อย เท่ากับ 2 คะแนน

เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะระดับน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ ประเด็นเนื้อหาการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยกำหนดระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้

เห็นด้วยระดับมากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
เห็นด้วยระดับมาก	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยระดับปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยระดับน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ สำหรับแบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดงานวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2.2.2 นำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและให้ความคิดเห็นและคำแนะนำแก้ไข

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ผู้วิจัยโดยนำเสนอแบบสอบถามกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหา จากนั้นได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้แบบสอบถามมีความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหายิ่งขึ้น

2.3.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยการนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตต์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of alpha) ของ Cronbach โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หลังจากทดสอบเครื่องมือเสร็จให้ระบุค่า Cronbach alpha ของตอนที่ 3,4,5 ตามตัวอย่างนี้

ตอนที่ 3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (21 ข้อ) ได้ค่า $\alpha = 0.814$

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (32 ข้อ) ได้ค่า $\alpha = 0.894$

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (30 ข้อ) ได้ค่า $\alpha = 0.920$

Carmine และ Zeller (1986:51) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อถือได้ของ เครื่องมือวัดควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 ซึ่งหมายความว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้มีความ เชื่อถือได้ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวม โดยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามแบบสัมภาษณ์ จำนวน 176 คน

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่จัดทำขึ้น โดยผู้วิจัยจะเป็นทำการนัดหมายและทำการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ระหว่างเดือนเมษายน 2561 ถึงเดือนมิถุนายน 2561 โดยมีขั้นตอนการเก็บ รวบรวมข้อมูลดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนการเตรียมการสัมภาษณ์ มีการดำเนินการ ดังนี้

1) จัดทำแผนการปฏิบัติงานการออกเก็บรวบรวมข้อมูล เกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่าง ในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

2) จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์และอุปกรณ์ต่างๆที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ ให้ พร้อมและเพียงพอ

3) ประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อนัดหมายเกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่าง เพื่อให้ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ตามแผน

3.2.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยออกไป สัมภาษณ์ข้อมูลเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างตามแผนที่กำหนด โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และ มาทำอะไร ให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเอง กับผู้ให้สัมภาษณ์

2) **ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย** ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยว่าเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.2.3 **ขั้นสิ้นสุดของการสอบถาม** มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) **การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล** ผู้วิจัยทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างก่อนสิ้นสุดการสัมภาษณ์

2) **กล่าวขอบคุณ** กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล (data screening) ทำการลงรหัส แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตมะยงชิด โดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การจัดอันดับ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การจัดอันดับ โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ระดับคะแนน 29-35 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด

ระดับคะแนน 22-28 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

ระดับคะแนน 15-21 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

ระดับคะแนน 8-14 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

ระดับคะแนน 1-7 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะยง
ชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean)
ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)
การจัดอันดับ ซึ่งกำหนดระดับคะแนนประมาณค่าแต่ละระดับไว้ดังนี้

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{ขนาดชั้น} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด

ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความต้องการมาก

ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความต้องการน้อย

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะยง
ชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean)
ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)
การจัดอันดับ ซึ่งกำหนดระดับคะแนนประมาณค่าแต่ละระดับไว้ดังนี้

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{ขนาดชั้น} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยระดับปัญหาแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะแบ่งออกเป็นช่วงๆ
ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) ด้วยค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และการจัดอันดับ การแปลความหมายระดับความคิดเห็นการส่งเสริมการผลิตมะขงชิด ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ขนาดชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{ขนาดชั้น} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด การเป็นสมาชิกกลุ่ม พื้นที่ทำการเกษตรและการถือครองที่ดิน แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต มะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 4.1-4.4

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา

n = 176

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	157	89.2
หญิง	19	10.8
2. อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 45	41	23.3
46 - 50 ปี	35	19.9
51 - 55 ปี	57	32.4
56-60 ปี	30	17.0
มากกว่า 60	13	7.4
ค่าต่ำสุด = 38	ค่าเฉลี่ย = 51.23	
ค่าสูงสุด = 63	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.329	
3. ระดับการศึกษา		
ชั้นประถมศึกษา	91	54.5
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	31	17.6
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	36	20.5
อนุปริญญา/ปวส.	3	1.7
ปริญญาตรี	10	5.7

จากตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ผลการวิจัยพบว่า

เพศ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.2 เป็นเพศชาย และร้อยละ 10.8 เป็นเพศหญิง

อายุ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ร้อยละ 32.4 มีอายุระหว่าง 51-55 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.3 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 45 ปี ร้อยละ 19.9 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี ร้อยละ 17.0 มีอายุ 56-60 ปี และร้อยละ 7.4 มีอายุมากกว่า 60 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดมีอายุต่ำสุด คือ 38 ปี สูงสุดอายุ 63 ปี และมีอายุเฉลี่ย 51.23 ปี

ระดับการศึกษา จากการศึกษพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดร้อยละ 54.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 20.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 17.6 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 5.7 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 1.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ปวส.) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร

n =176		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
น้อยกว่า 3 คน	14	8.0
3 - 4 คน	106	60.2
5 - 6 คน	55	31.3
มากกว่า 6 คน	1	0.6
ค่าต่ำสุด = 2	ค่าเฉลี่ย = 4.05	
ค่าสูงสุด = 8	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.038	
ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด		
1. ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด (ทั่วไป)		
น้อยกว่า 3 ปี	2	1.1
3-4 ปี	13	7.4
5-6 ปี	75	42.6
7-8 ปี	61	34.7
มากกว่า 8 ปี	25	14.2
ค่าต่ำสุด = 2	ค่าเฉลี่ย = 6.55	
ค่าสูงสุด = 11	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.888	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 176		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด (GAP)		
น้อยกว่า 2 ปี	48	27.3
2 ปี	84	47.7
3 ปี	8	4.5
4 ปี	11	6.3
มากกว่า 5 ปี	25	14.2
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 2.36	
ค่าสูงสุด = 6	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.416	
การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร		
ไม่เป็น	0	0
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	176	100
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส	125	71.0
กลุ่มสหกรณ์	46	21.6
กองทุนหมู่บ้าน	116	65.9
กลุ่มอื่น (วิสาหกิจชุมชน)	10	5.7

จากตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ผลการวิจัยพบว่า

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ร้อยละ 60.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คนต่อครัวเรือน รองลงมาร้อยละ 31.3 มีจำนวน 5-6 คนต่อครัวเรือน ร้อยละ 8.0 มีจำนวนน้อยกว่า 3 คนต่อครัวเรือนและ ร้อยละ 0.6 มีจำนวน มากกว่า 6 คนต่อครัวเรือน ตามลำดับโดยมีสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน สูงสุด จำนวน 8 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.05 คน

ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด แบ่งเป็น ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด (ทั่วไป) และประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด (GAP) จากการศึกษาพบว่า

เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด (ทั่วไป) เกษตรกรร้อยละ 42.6 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด 5-6 ปี รองลงมาร้อยละ 34.7 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด 7-8 ปี ร้อยละ 14.2 มี

ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด มากกว่า 8 ปี ร้อยละ 7.4 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด 3-4 ปี และร้อยละ 1.1 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด น้อยกว่า 3 ปี ตามลำดับ โดยประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิดต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 11 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิดเฉลี่ย 6.55 ปี

เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด (GAP) เกษตรกรร้อยละ 47.7 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด 2 ปี รองลงมาร้อยละ 27.3 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิดน้อยกว่า 2 ปี ร้อยละ 14.2 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิดมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 6.3 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด 4 ปี และร้อยละ 4.5 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด 3 ปี ตามลำดับ โดยประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิดต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 6 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิดเฉลี่ย 2.36 ปี

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร เกษตรกรทั้ง 176 คน เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร โดยเกษตรกรร้อยละ 71.0 เป็นสมาชิกของกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส รองลงมาร้อยละ 65.9 เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 21.6 เป็นสมาชิกของกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 5.7 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 พื้นที่ทำการเกษตรและการถือครองที่ดิน

n = 176		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่การปลูกมะขงชิด		
1. ไม่มีพื้นที่ปลูกมะขงชิดทั่วไป	39	22.2
มีพื้นที่ปลูกมะขงชิดทั่วไป	137	77.8
น้อยกว่า 2 ไร่	1	0.7
2-4 ไร่	70	51.1
5-7 ไร่	35	25.6
8-10 ไร่	28	20.4
มากกว่า 10 ไร่	3	2.2
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 5.11	
ค่าสูงสุด = 12	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.764	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
n = 176		
พื้นที่การปลูกมะยงชิด		
2. มะยงชิด GAP		
น้อยกว่า 3 ไร่	57	32.4
3-4 ไร่	57	32.4
5-6 ไร่	53	30.1
7-8 ไร่	5	2.8
มากกว่า 8 ไร่	4	2.3
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 3.69	
ค่าสูงสุด = 10	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.962	

จากตารางที่ 4.3 พื้นที่ทำการเกษตรและการถือครองที่ดินผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรและการถือครองที่ดิน แบ่งเป็น พื้นที่การปลูกมะยงชิด (ทั่วไป) และพื้นที่ในการปลูกมะยงชิด (GAP) จากการศึกษาพบว่า

พื้นที่ปลูกมะยงชิด (ทั่วไป) เกษตรกรร้อยละ 51.1 มีพื้นที่ในการปลูกมะยงชิดอยู่ระหว่าง 2- 4 ไร่ รองลงมาร้อยละ 25.6 มีพื้นที่ในการปลูกมะยงชิดอยู่ระหว่าง 5-7 ไร่ ร้อยละ 20.4 พื้นที่ในการปลูกมะยงชิดอยู่ระหว่าง 8-10 ไร่ ร้อยละ 2.2 มีพื้นที่ในการปลูกมะยงชิดมากกว่า 10 ไร่ และร้อยละ 0.7 มีพื้นที่ในการปลูกมะยงชิดน้อยกว่า 2 ไร่ ตามลำดับ โดยพื้นที่ปลูกมะยงชิดสูงสุด 12 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 5.11 ไร่

พื้นที่ปลูกมะยงชิด (GAP) เกษตรกรร้อยละ 32.4 มีพื้นที่ในการปลูกมะยงชิด 3-4 ไร่ และน้อยกว่า 3 ไร่ รองลงมาร้อยละ 30.1 มีพื้นที่ในการปลูกมะยงชิด 5-6 ไร่ ร้อยละ 2.8 มีพื้นที่ในการปลูกมะยงชิด 7-8 ไร่ และร้อยละ 2.3 มีพื้นที่ในการปลูกมะยงชิดมากกว่า 8 ไร่ ตามลำดับ โดยพื้นที่ปลูกมะยงชิดสูงสุด 10 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 3.69 ไร่

ตารางที่ 4.4 แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เกษตรกรได้รับ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
n = 176		
แหล่งข้อมูลข่าวสารที่เกษตรกรได้รับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ผู้นำท้องถิ่น	149	84.7
อาสาสมัครเกษตร	122	69.3
เพื่อนบ้าน/เครือญาติ	86	48.9
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	92	52.3
โทรทัศน์	59	33.5
วิทยุ	26	14.8
หนังสือพิมพ์	25	14.2
สิ่งพิมพ์อื่นๆ	6	3.4
หอกระจายข่าว	47	26.7

จากตารางที่ 4.4 แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เกษตรกรได้รับ ผลการวิจัยพบว่า

แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เกษตรกรได้รับ พบว่า เกษตรกรได้รับการข้อมูลข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่นมากที่สุด ร้อยละ 84.7 รองลงมาคืออาสาสมัครเกษตร ร้อยละ 69.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 52.3 เพื่อนบ้าน/เครือญาติ ร้อยละ 48.9 โทรทัศน์ ร้อยละ 33.5 หอกระจายข่าว ร้อยละ 26.7 วิทยุ ร้อยละ 14.8 หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 14.2 และจากสิ่งพิมพ์อื่นๆ ร้อยละ 3.4

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเกษตร รายได้รวมทั้งหมด รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร รายจ่ายในภาคการเกษตร ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4.5-4.6

ตารางที่ 4.5 จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะยงชิด

n = 176

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือน		
1 คน	2	1.1
2 คน	91	51.7
3 คน	60	34.1
4 คน	22	12.5
5 คน	1	0.6
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 2.60	
ค่าสูงสุด = 5	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.742	
จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะยงชิด		
1. แรงงานในครัวเรือน		
1 คน	1	0.6
2 คน	93	52.8
3 คน	60	34.1
4 คน	21	11.9
5 คน	1	0.6
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 2.59	
ค่าสูงสุด = 5	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.727	

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 176

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. แรงงานจ้าง		
ไม่มีแรงงานจ้าง	144	81.8
มีแรงงานจ้าง	32	18.2
น้อยกว่า 2 คน	3	9.37
2 คน	20	62.5
3 คน	4	12.5
4 คน	2	6.26
มากกว่า 4 คน	3	9.37
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 2.90	
ค่าสูงสุด = 10	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.414	

จากตารางที่ 4.5 จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะขงชิด ผลการวิจัยพบว่า

จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือน จากการศึกษพบว่าเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดร้อยละ 51.7 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน รองลงมาร้อยละ 34.1 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 12.5 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 1.1 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คน และร้อยละ 0.6 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 5 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.60 คน

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเกษตร แรงงานที่ใช้ในการผลิตมะขงชิด แบ่งเป็นแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างจากการศึกษาพบว่า

แรงงานในครัวเรือน ร้อยละ 52.8 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน รองลงมาร้อยละ 34.1 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 11.9 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 0.6 เท่ากันมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คน และ 5 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.59 คน

แรงงานจ้าง ร้อยละ 62.5 มีการจ้างแรงงานจำนวน 2 คน ร้อยละ 12.5 มีการจ้างแรงงาน 3 คน ร้อยละ 9.37 มีการจ้างแรงงานน้อยกว่า 2 คน และมากกว่า 4 คน และร้อยละ 6.26 มีการจ้าง

แรงงาน 4 คน ตามลำดับ โดยมีการจ้างแรงงานในการผลิตมะขงชิดต่ำสุด 1 คน สูงสุด 10 คน และมีจำนวนการจ้างแรงงานเฉลี่ย 2.90 คน

ตารางที่ 4.6 ครั้วเรือนมีรายได้รวมกันทั้งหมด ครั้วเรือนมีรายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร รายจ่ายในภาคการเกษตร

n = 176		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ทั้งหมด		
น้อยกว่า 20,000 บาท	53	30.1
200,000-300,000 บาท	67	38.1
300,000-400,000 บาท	16	9.1
400,000-500,000 บาท	21	11.9
มากกว่า 500,000 บาท	19	10.8
ค่าต่ำสุด = 20,000	ค่าเฉลี่ย = 315,170.45	
ค่าสูงสุด = 800,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 176,789.542	
ครั้วเรือนมีรายได้ในภาคการเกษตร		
1. รายได้จากภาคการเกษตรอื่น (ไม่รวมมะขงชิด)		
ไม่มีรายได้จากภาคการเกษตรอื่น	1	0.6
มีรายได้จากภาคการเกษตรอื่น	175	99.4
น้อยกว่า 50,000 บาท	20	11.4
50,000 - 100,000 บาท	76	43.4
100,000 – 150,000 บาท	20	11.4
150,000 - 200,000 บาท	31	17.7
มากกว่า 200,000 บาท	28	16.1
ค่าต่ำสุด = 10,000	ค่าเฉลี่ย = 139,857.10	
ค่าสูงสุด = 500,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 108,637.600	

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 176		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. รายได้จากมะยงชิด		
น้อยกว่า 30,000 บาท	92	52.3
30,000 – 40,000 บาท	26	14.8
40,000 – 50,000 บาท	9	5.1
50,000 – 60,000 บาท	1	0.6
มากกว่า 60,000 บาท	48	27.2
ค่าต่ำสุด = 5,000	ค่าเฉลี่ย = 46,161.93	
ค่าสูงสุด = 200,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 45,222.664	
รายได้นอกภาคการเกษตร		
ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	6	3.4
มีรายได้นอกภาคการเกษตร	170	96.6
น้อยกว่า 80,000 บาท	62	36.5
80,000-100,000 บาท	59	34.7
100,000-120,000 บาท	14	8.2
120,000-140,000 บาท	2	1.2
มากกว่า 140,000 บาท	33	19.4
ค่าต่ำสุด = 20,000	ค่าเฉลี่ย = 103,558.80	
ค่าสูงสุด = 500,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 73,392.920	
ครัวเรือนมีรายจ่ายในภาคการเกษตร		
1. รายจ่ายในภาคการเกษตรอื่น (ไม่รวมมะยงชิด)		
น้อยกว่า 10,000 บาท	42	23.9
10,000 - 30,000 บาท	74	42.0
30,000 – 50,000 บาท	33	18.8
50,000 - 70,000 บาท	8	4.5
มากกว่า 70,000 บาท	19	10.8
ค่าต่ำสุด = 3,000	ค่าเฉลี่ย = 30,125.00	
ค่าสูงสุด = 120,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 29,905.303	

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 176		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. รายจ่ายในการผลิตมะขงชิด		
น้อยกว่า 5,000 บาท	71	40.3
5,000 – 6,000 บาท	43	24.4
6,000 – 7,000 บาท	10	5.7
7,000 – 8,000 บาท	7	4.0
มากกว่า 8,000 บาท	45	25.6
ค่าต่ำสุด = 1,000	ค่าเฉลี่ย = 6,887.50	
ค่าสูงสุด = 60,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8,268.734	

จากตารางที่ 4.6 ครั้วเรือนมีรายได้รวมกันทั้งหมด ครั้วเรือนมีรายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร รายจ่ายในภาคการเกษตร

รายได้ทั้งหมด จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดมีรายได้รวมกันทั้งหมด ร้อยละ 38.1 มีรายได้อยู่ระหว่าง 200,000 - 300,000 รองลงมาร้อยละ 30.1 มีรายได้น้อยกว่า 200,000 บาท ร้อยละ 11.9 มีรายได้อยู่ระหว่าง 400,000 – 500,000 บาท ร้อยละ 10.8 มีรายได้มากกว่า 500,000 บาท และร้อยละ 9.1 มีรายได้อยู่ระหว่าง 300,000 – 400,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้รวมกันต่ำสุด 20,000 บาท สูงสุด 800,000 บาท และมีรายได้รวมกันเฉลี่ย 315,170.45 บาท

ครั้วเรือนมีรายได้ในภาคการเกษตร แบ่งเป็น รายได้นอกภาคเกษตรอื่น (ไม่รวมมะขงชิด) และรายได้จากการผลิตมะขงชิด จากการศึกษาพบว่า

รายได้จากภาคเกษตรอื่น (ไม่รวมมะขงชิด) ร้อยละ 43.4 มีรายได้อยู่ระหว่าง 50,000 – 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 17.7 มีรายได้อยู่ระหว่าง 150,000 – 200,000 บาท ร้อยละ 16.1 มีรายได้มากกว่า 200,000 บาท ร้อยละ 11.4 มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาท และมีรายได้อยู่ระหว่าง 100,000 – 150,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากภาคเกษตรอื่นไม่รวมมะขงชิดต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 500,000 บาท และมีรายได้รวมกันเฉลี่ย 139,857.10 บาท

รายได้จากการผลิตมะขงชิด ร้อยละ 52.3 มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท รองลงมาร้อยละ 27.2 มีรายได้มากกว่า 60,000 บาท ร้อยละ 14.8 มีรายได้อยู่ระหว่าง 30,000 – 40,000 บาท ร้อยละ 5.1 มีรายได้อยู่ระหว่าง 40,000 – 50,000 บาท และร้อยละ 0.6 มีรายได้อยู่ระหว่าง 50,000 – 60,000

บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากการผลิตมะขงชิดต่ำสุด 5,000 บาท สูงสุด 200,000 บาท และมีรายได้รวมกันเฉลี่ย 46,161.93 บาท

รายได้นอกภาคเกษตร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดมีรายได้นอกภาคการเกษตรร้อยละ 36.5 มีรายได้น้อยกว่า 80,000 บาท ร้อยละ 34.7 มีรายได้อยู่ระหว่าง 80,000 – 100,000 บาท ร้อยละ 19.4 มีรายได้มากกว่า 140,000 บาท ร้อยละ 8.23 มีรายได้อยู่ระหว่าง 100,000 – 120,000 บาท และร้อยละ 1.17 มีรายได้อยู่ระหว่าง 120,000 – 140,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรต่ำสุด 20,000 บาท สูงสุด 500,000 บาท และมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 103,558.80 บาท

รายจ่ายในภาคเกษตร แบ่งเป็น รายจ่ายในภาคเกษตรอื่น (ไม่รวมมะขงชิด) และรายจ่ายในการผลิตมะขงชิด จากการศึกษาพบว่า

รายจ่ายในภาคเกษตรอื่น (ไม่รวมมะขงชิด) ร้อยละ 42.0 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 10,000 – 30,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 23.9 มีรายจ่ายน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 18.8 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 30,000 – 50,000 บาท ร้อยละ 10.8 มีรายจ่ายมากกว่า 70,000 บาท และร้อยละ 4.5 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 50,000 – 70,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายจ่ายในภาคเกษตรอื่นไม่รวมมะขงชิดต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 120,000 บาท และมีรายจ่ายในภาคเกษตรอื่นไม่รวมมะขงชิดเฉลี่ย 30,125.00 บาท

รายจ่ายจากการผลิตมะขงชิด ร้อยละ 40.3 มีรายจ่ายน้อยกว่า 5,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 25.6 มีรายจ่ายมากกว่า 8,000 บาท ร้อยละ 24.4 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 5,000 – 6,000 บาท ร้อยละ 5.7 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 6,000 – 7,000 บาท และร้อยละ 4.0 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 7,000 – 8,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายจ่ายจากการผลิตมะขงชิดต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 60,000 บาท และมีรายจ่ายจากการผลิตมะขงชิดเฉลี่ย 6,887.50 บาท

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การศึกษาด้านสภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย 1) การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) ปัจจัยการผลิต 4) การปฏิบัติและควบคุมการผลิต 5) การบันทึกและควบคุมเอกสาร 6) การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร 7) การจัดการเพื่อการผลิตผลมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของกลุ่มและผู้บริโภค 8) การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวย และปลอดจากศัตรูพืช 9) การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง 10) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน 11) การขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้า และ 12) การ

ควบคุมการคละปนของผลิตผลด้อยคุณภาพ ระดับการปฏิบัติการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP โดยนำผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 4.7-4.9

ตารางที่ 4.7 สภาพการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 176		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม		
1.1 มีการจัดทำข้อมูลประจำแปลง	47	26.7
1.2 มีการเก็บตัวอย่างดิน ไปวิเคราะห์การปนเปื้อน	42	23.9
1.3 มีการเก็บตัวอย่างน้ำ ไปวิเคราะห์อย่างน้อย 1 ครั้ง	65	36.9
1.4 มีการจัดเก็บสารเคมีต่างๆที่ใช้ในกระบวนการผลิตในสถานที่มิดชิด	176	100.0
1.5 ไม่ใช้สารเคมีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย	176	100.0
1.6 อ่านฉลาก คำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติ	176	100.0
1.7 เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และใช้ให้หมดในคราวเดียว	176	100.0
1.8 พ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ	176	100.0
1.9 หลังจากพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่น ต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที	176	100.0
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร		
2.1 สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือการเกษตร ควรเป็นสัดส่วน	176	100.0
2.2 มีการตรวจสภาพและตรวจซ่อมบำรุงเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร	176	100.0
2.3 เครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะบรรจุขนส่งผลิตผล ต้องมีการทำความสะอาด ทุกครั้ง	176	100.0

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 176

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
3. ปัจจัยการผลิต		
3.1 จัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา	94	53.4
3.2 ตรวจสอบคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ	119	67.6
4. การปฏิบัติและควบคุมการผลิต		
4.1 ต้องมีวัสดุปรองพื้นในบริเวณที่พักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในฟาร์ม	176	100.0
4.2 ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและการขนส่งผลผลิตต้องแยกต่างหากจากภาชนะที่ขนย้ายสารเคมี	176	100.0
4.3 การจัดวางผลผลิตในบริเวณที่พักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในสวนต้องเหมาะสม	176	100.0
5. การบันทึกและควบคุมเอกสาร		
5.1 เอกสารหรือแบบบันทึกข้อมูล ต้องจัดทำให้เป็นปัจจุบัน	136	77.3
5.2 ในกรณีที่มีแปลงผลิมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกเป็นรายแปลง	133	75.6
6. การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร		
6.1 ให้มีการจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่	145	82.4
6.2 ในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสาร ผู้ประกอบการต้องบันทึกการแก้ไข	145	82.4
7. การจัดการเพื่อการผลิตผลมะยงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน		
7.1 ตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยวโดยตัดแต่งให้มีทรงพุ่มโปร่ง	176	100.0
7.2 ใส่ปุ๋ยหลังการเก็บเกี่ยว ให้สอดคล้องกับค่าวิเคราะห์ดิน	175	99.4
7.3 มีการป้องกันวัชพืช ประเมินปริมาณวัชพืช	176	100.0

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 176

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
8. การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวย		
8.1 สํารวจการเข้าทำลายของหนอนผีเสื้อและโรคแอนแทรกโนส	176	100.0
8.2 ป้องกันกำจัดศัตรูมะขงชิด เมื่อสำรวจพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจ	176	100.0
8.3 ตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดผลผลิตมะขงชิด ต้องไม่เสียหายหรือเสียหายน้อยมาก	176	100.0
9. การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง		
9.1 ต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยว	176	100.0
10. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
10.1 เก็บเกี่ยวมะขงชิดในระยะที่แก่ตรงตามพันธุ์	176	100.0
10.2 รวบรวมผลิตผลมะขงชิดที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ตะกร้าพลาสติก กรุด้วยกระดาษ หรือกระสอบปุ๋ย	176	100.0
10.3 ขนย้ายผลิตผลมะขงชิดจากบริเวณที่เก็บเกี่ยวด้วยความระมัดระวัง	176	100.0
10.4 เรียงผลมะขงชิดในตะกร้าพลาสติก	176	100.0
11. การขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้า		
11.1 บรรจุผลิตผลมะขงชิดในยานพาหนะที่ใช้ขนส่งด้วยความระมัดระวัง	176	100.0
12. การควบคุมการคละปนของผลิตผลด้อยคุณภาพ		
12.1 ตรวจสอบการคละปนของผลิตผลไม่ได้ขนาด	170	96.6
12.2 ตรวจสอบและคัดแยกผลที่มีตำหนิจากการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ จากการเสียดสีหรือถูกกระแทก	172	97.7

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นถึงสภาพการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ปัจจัย

การผลิต การปฏิบัติและควบคุมการผลิต การบันทึกและควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อการผลิตผลมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของคู่ค้าและผู้บริโภค การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวย และปลอดจากศัตรูพืช การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน การขนส่งผลิตผลไปยังจตุรรวบรวมสินค้า และการควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพดังนี้

การจัดสุขลักษณะฟาร์ม พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดในประเด็นเกี่ยวกับการใช้และจัดเก็บสารเคมีต่างๆที่ใช้ในกระบวนการผลิตการปฏิบัติหลังฉีดพ่นสารเคมี ปฏิบัติน้อยประเด็นการเก็บตัวอย่างน้ำไปวิเคราะห์ การเก็บตัวอย่างดิน การจัดทำข้อมูลประจำแปลง โดยมีการปฏิบัติร้อยละ 36.9 23.9 และ 26.7 ตามลำดับ

การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร พบว่าเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดในทุกประเด็นในเรื่องของ สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ การดูแลรักษาอุปกรณ์ และการทำความสะอาดอุปกรณ์โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 100.0

ปัจจัยการผลิต พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดในประเด็นตรวจสอบคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ปฏิบัติปานกลางในประเด็นจัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา โดยมีการปฏิบัติร้อยละ 67.6 และ 53.4 ตามลำดับ

การปฏิบัติและควบคุมการผลิต พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุด ทั้ง 3 ประเด็นคือ ต้องมีวัสดุปูรองพื้นในบริเวณที่พักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในฟาร์ม ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและการขนส่งผลิตผลต้องแยกห่างจากภาชนะที่ขนย้ายสารเคมี การจัดวางผลิตผลในบริเวณที่พักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในสวนต้องเหมาะสม โดยมีการปฏิบัติร้อยละ 100.0

การบันทึกและควบคุมเอกสาร พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมาก ในการจัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกข้อมูลต้องเป็นปัจจุบัน และในกรณีที่ผลิตมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกเป็นรายแปลง โดยมีการปฏิบัติร้อยละ 77.3 75.6 ตามลำดับ

การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดทั้ง 2 ประเด็นในเรื่องของการจัดเก็บเอกสารให้เป็นหมวดหมู่ และในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารผู้ประกอบการต้องบันทึกการแก้ไข โดยมีการปฏิบัติ ร้อยละ 82.4

การจัดการเพื่อการผลิตผลมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดทุกประเด็น คือ ตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยวโดยตัดแต่งให้มีทรงพุ่มโปร่ง ใส่ปุ๋ยหลังการเก็บเกี่ยว ให้สอดคล้องกับค่าวิเคราะห์ดิน และมีการป้องกันวัชพืช ประเมินปริมาณวัชพืช โดยมีการปฏิบัติร้อยละ 100.0 และ 99.4 ตามลำดับ

การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวย พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดทุกประเด็น คือ สํารวจการเข้าทำลายของหนอนผีเสื้อและโรคแอนแทรกคโนส ป้องกันกำจัดศัตรูมะขงชิด เมื่อสำรวจพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจ และตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดผลผลิตมะขงชิด ต้องไม่เสียหายหรือเสียหายน้อยมาก โดยมีการปฏิบัติร้อยละ 100.0

การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดในประเด็น ต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวโดยมีการปฏิบัติร้อยละ 100.0

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดในประเด็น คือ เก็บเกี่ยวมะขงชิดในระยะที่แก่ตรงตามพันธุ์ รวบรวมผลผลิตมะขงชิดที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ตะกร้าพลาสติก กรูด้วยกระดาษ หรือกระสอบปุ๋ย ขนย้ายผลผลิตมะขงชิดจากบริเวณที่เก็บเกี่ยวด้วยความระมัดระวัง และเรียงผลมะขงชิดในตะกร้าพลาสติก โดยมีการปฏิบัติร้อยละ 100.0

การขนส่งผลผลิตไปยังจุดรวบรวมสินค้า พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดในประเด็น บรรจุผลผลิตมะขงชิดในยานพาหนะที่ใช้ขนส่งด้วยความระมัดระวัง โดยมีการปฏิบัติร้อยละ 100.0

การควบคุมการคละปนของผลผลิตด้วยคุณภาพ พบว่าจำนวนเกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดในประเด็น คือ ตรวจสอบและคัดแยกผลที่มีตำหนิจากการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ และตรวจสอบการคละปนของผลผลิตไม่ได้ขนาด โดยมีการปฏิบัติร้อยละ 97.7 96.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ระดับการปฏิบัติการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 176			
ระดับการปฏิบัติ(ข้อ)	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
ระดับน้อยที่สุด (1-7 ข้อ)	0	0.0	-
ระดับน้อย (8-14 ข้อ)	0	0.0	-
ระดับปานกลาง (15-21 ข้อ)	0	0.0	-
ระดับมาก (22-28 ข้อ)	32	18.2	2
ระดับมากที่สุด (29-35 ข้อ)	144	81.8	1
ค่าต่ำสุด = 26	ค่าเฉลี่ย = 31.21		
ค่าสูงสุด = 35			

จากตารางที่ 4.8 ระดับการปฏิบัติการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 81.8 มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ปฏิบัติระหว่าง 29 -35 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 18.8 มีการปฏิบัติในระดับมาก ปฏิบัติระหว่าง 22 - 28 ข้อ โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติต่ำสุด 26 ข้อ และสูงสุด 35 ข้อ ปฏิบัติเฉลี่ย 31.21 ข้อ

ตารางที่ 4.9 เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP

n = 176		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เนื่องจากสาเหตุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีเงินทุน	78	44.3
ไม่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติ	66	37.5
ขั้นตอนการทำยุ่งยาก	132	75.0
ไม่มีแรงงาน	54	30.6
แบบฟอร์มการบันทึกเข้าใจยาก	97	55.1
แบบฟอร์มละเอียดมากเกินไป	120	68.1
ไม่ได้ส่งผลต่อราคาผลผลิต	51	28.9

จากตารางที่ 4.9 เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เนื่องจากสาเหตุ พบว่า ขั้นตอนในการทำยุ่งยากมากที่สุด ร้อยละ 75.0 รองลงมาคือแบบฟอร์มละเอียดมากเกินไป ร้อยละ 68.1 แบบฟอร์มเข้าใจยาก ร้อยละ 55.1 ไม่มีเงินทุน ร้อยละ 44.3 ไม่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติ ร้อยละ 37.5 ไม่มีแรงงาน ร้อยละ 30.6 และลำดับสุดท้ายไม่ได้ส่งผลต่อราคาผลผลิต ร้อยละ 28.90

ตอนที่ 3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3.1 สภาพการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิด การได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิดจากหน่วยงาน เรื่องที่ได้รับการคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ประเด็นสภาพการส่งเสริมและหน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 176

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ด้านกล้าพันธุ์	55	31.3
ด้านปัจจัยการผลิต	24	13.6
ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต	176	100.0
ด้านแหล่งเงินทุน	22	12.5
การได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิดจากหน่วยงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สำนักงานเกษตรอำเภอ	143	81.3
กรมวิชาการเกษตร	98	55.7
อบต./เทศบาล	124	70.5
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	6	3.4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 176

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เรื่องที่ได้รับคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต	97	55.1
ด้านการตลาด	31	17.6
ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	176	100.0
ด้านการแปรรูป	3	1.7

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นถึงการได้รับการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การได้รับส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิด การได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดจากหน่วยงาน เรื่องที่ได้รับคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิด พบว่า เกษตรกรมีการได้รับการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต มากที่สุด ร้อยละ 100.0 รองลงมาคือด้านกล้าพันธุ์ ร้อยละ 31.3 ด้านปัจจัยการผลิต ร้อยละ 13.6 และด้านแหล่งเงินทุน ร้อยละ 12.5 ตามลำดับ

การได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดจากหน่วยงาน พบว่า เกษตรกรมีการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดจากสำนักงานเกษตรอำเภอมากที่สุด ร้อยละ 81.3 รองลงมารับจาก อบต./เทศบาล ร้อยละ 70.5 กรมวิชาการเกษตร ร้อยละ 55.7 และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยละ 3.4 ตามลำดับ

เรื่องที่ได้รับคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดในด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 100.0 รองลงมาได้แก่ ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ร้อยละ 55.1 ด้านการตลาด ร้อยละ 17.6 และด้านการแปรรูป ร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

3.2 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขังตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ ประเด็นที่ต้องการได้รับการส่งเสริม หน่วยงานที่เกษตรกรต้องการดำเนินการส่งเสริม ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ประเด็นที่ต้องการได้รับการส่งเสริม หน่วยงานที่เกษตรกรต้องการดำเนินการส่งเสริม

n = 176		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเด็นที่ต้องการได้รับการส่งเสริม		
1.1 ด้านการผลิต		
เทคโนโลยีเรื่องพันธุ์	132	75.0
เทคโนโลยีการดูแลรักษา	161	91.5
เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยว	134	76.1
เทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิต	52	29.5
1.2 ด้านการตลาด		
ความรู้เรื่องการจัดการตลาด	164	93.2
การสร้างแบรนด์สินค้า	7	4.0
การทำตลาดออนไลน์	29	16.5
การบรรจุภัณฑ์	22	12.5
1.3 ด้านการทำ GAP		
ความรู้ในการจัด		
สุขลักษณะฟาร์ม	89	50.6
ขั้นตอนการรับรอง GAP	36	20.5
ขั้นตอนการรับรอง GAP		
แบบกลุ่ม	86	48.9
หน่วยงานที่เกษตรกรต้องการดำเนินการส่งเสริม		
กรมส่งเสริมการเกษตร	115	65.3
กรมวิชาการเกษตร	139	79.0
สำนักงานเกษตรอำเภอ	150	85.2
อบต./เทศบาล	106	60.2
เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
เกี่ยวข้อง	19	10.8

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นถึงประเด็นที่ต้องการได้รับการส่งเสริม หน่วยงานที่เกษตรกรต้องการดำเนินการส่งเสริม รายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ต้องการได้รับการส่งเสริม แบ่งเป็น 3 ด้าน

1.1 ด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดในเรื่องเทคโนโลยีการดูแลรักษา มากที่สุด ร้อยละ 91.5 รองลงมาคือเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 76.1 เทคโนโลยีเรื่องพันธุ์ ร้อยละ 75.0 และลำดับสุดท้ายเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิต ร้อยละ 29.5

1.2 ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดในเรื่องความรู้ในเรื่องของการจัดการตลาด มากที่สุด ร้อยละ 93.2 รองลงมาคือการทำตลาดออนไลน์ ร้อยละ 16.5 การบรรจุภัณฑ์ ร้อยละ 12.5 การทำตราสินค้า ร้อยละ 5.1 และลำดับสุดท้ายการสร้างแบรนด์สินค้า ร้อยละ 4.0

1.3 ด้านการทำ GAP พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดในเรื่องความรู้ในการจัดสุขลักษณะฟาร์ม มากที่สุด ร้อยละ 50.6 รองลงมาคือขั้นตอนการรับรอง GAP แบบกลุ่ม ร้อยละ 48.9 และขั้นตอนการรับรอง GAP ร้อยละ 20.5

หน่วยงานที่เกษตรกรต้องการดำเนินการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรต้องการการได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานเกษตรอำเภอมากที่สุด ร้อยละ 85.2 รองลงมาได้แก่ กรมวิชาการเกษตร ร้อยละ 79.0 กรมส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 65.3 อบต./เทศบาล ร้อยละ 60.2 และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 10.8

ตารางที่ 4.12 ท่านต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดจากสื่อต่างๆในระดับใด

n = 176

ประเด็น	ระดับการส่งเสริมที่ได้รับ					$\bar{X}$	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. จากสื่อบุคคล						4.10	มาก	
1.1 เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร	63 (35.8)	104 (59.1)	9 (5.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.31	มากที่สุด	1
1.2 เจ้าหน้าที่จาก กรมวิชาการเกษตร	51 (29.0)	112 (63.6)	13 (7.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.22	มากที่สุด	2
1.3 เจ้าหน้าที่จาก อบต./เทศบาล	54 (30.7)	65 (36.9)	52 (29.5)	5 (2.8)	0 (0.0)	3.95	มาก	8
1.4 ผู้เชี่ยวชาญหรือ อาจารย์จาก มหาวิทยาลัย	41 (23.3)	99 (56.3)	32 (18.2)	3 (1.7)	1 (0.6)	4.00	มาก	6
1.5 เกษตรกร ต้นแบบที่ประสบ ความสำเร็จ	71 (40.3)	62 (35.2)	43 (24.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.16	มาก	3
1.6 เจ้าหน้าที่จาก หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	55 (31.3)	66 (37.5)	48 (27.3)	7 (4.0)	0 (0.0)	3.96	มาก	7
2. จากสื่อกลุ่ม						3.90	มาก	
2.1 การประชุม	26 (14.8)	87 (49.4)	62 (35.2)	1 (0.6)	0 (0.0)	3.78	มาก	12
2.2 การฝึกอบรม	27 (15.3)	128 (72.7)	21 (11.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.03	มาก	5
2.3 การสัมมนา	7 (4.0)	103 (58.5)	66 (37.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.66	มาก	16
2.4 การศึกษาดูงาน	45 (25.6)	106 (60.2)	25 (14.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.11	มาก	4

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 176

ประเด็น	ระดับการส่งเสริมที่ได้รับ					$\bar{X}$	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
3. จากสื่อมวลชน						3.75	มาก	
3.1 หนังสือ	42 (23.9)	75 (42.6)	59 (33.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.90	มาก	9
3.2 วารสาร	30 (17.0)	63 (35.8)	80 (45.5)	3 (1.7)	0 (0.0)	3.68	มาก	15
3.3 หนังสือพิมพ์	23 (13.1)	88 (50.0)	65 (36.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.76	มาก	13
3.4 วิทยุ	15 (8.5)	118 (67.0)	43 (24.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.84	มาก	11
3.5 โทรทัศน์	25 (14.2)	105 (59.7)	46 (26.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.88	มาก	10
4. จากสื่อออนไลน์						3.54	มาก	
4.1 เว็บไซต์	5 (2.8)	58 (33.0)	94 (53.4)	19 (10.8)	0 (0.0)	3.28	ปานกลาง	19
4.2 การฝึกอบรม	21 (11.9)	87 (49.4)	65 (36.9)	3 (1.7)	0 (0.0)	3.72	มาก	14
4.3 เฟสบุ๊ก	22 (12.5)	73 (41.5)	69 (39.2)	12 (6.8)	0 (0.0)	3.60	มาก	17
4.4 ไลน์	15 (8.5)	92 (52.3)	44 (25.0)	25 (14.2)	0 (0.0)	3.55	มาก	18

จากตารางที่ 4.12 แสดงถึงวิธีการได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากสื่อต่างๆ ดังนี้

จากสื่อบุคคล พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) โดยได้รับการส่งเสริมจากการผลิตมะขงชิดจากสื่อบุคคลในระดับมากที่สุด 2 ประเด็นได้แก่ จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.31) และเจ้าหน้าที่จาก

กรมวิชาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.22) ได้รับการส่งเสริมจากการผลิตมะขงชิดจากสื่อบุคคลในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 4.16) ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์จากมหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย 4.00) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.96) และเจ้าหน้าที่จาก อบต./เทศบาล (ค่าเฉลี่ย 3.95) ตามลำดับ

จากสื่อกลุ่ม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อกลุ่มในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยได้รับการส่งเสริมจากการผลิตมะขงชิดจากสื่อกลุ่มในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 4.11) การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.03) การประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.78) และ การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.66) ตามลำดับ

จากสื่อมวลชน พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อมวลชนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) โดยได้รับการส่งเสริมจากการผลิตมะขงชิดจากสื่อมวลชนในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ หนังสือ (ค่าเฉลี่ย 3.90) โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.88) วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 3.84) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.76) และวารสาร (ค่าเฉลี่ย 3.68) ตามลำดับ

จากสื่อออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อออนไลน์ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) โดยได้รับการส่งเสริมจากการผลิตมะขงชิดจากสื่อออนไลน์ในระดับมาก ใน 3 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.72) เฟสบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 3.60) ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.55) ได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อออนไลน์ในระดับปานกลางจาก เว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ย 3.28)

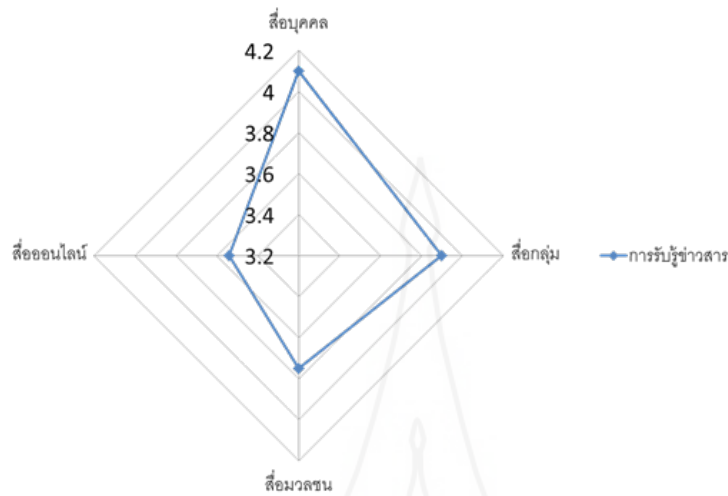
ตารางที่ 4.13 ตารางสรุปภาพรวมการรับรู้ข่าวสารการผลิตมะขงชิดจากสื่อต่างๆในระดับใด

n = 176

ประเด็น	$\bar{X}$	แปลความ
สื่อบุคคล	4.10	มาก
สื่อกลุ่ม	3.90	มาก
สื่อมวลชน	3.75	มาก
สื่อออนไลน์	3.54	มาก

จากตารางที่ 4.13 แสดงถึงสรุปภาพรวมการรับรู้ข่าวสารการผลิตมะขงชิดของเกษตรกรจากสื่อต่างๆ ดังนี้ เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ตามลำดับ ได้แก่ สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.10) สื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.90) สื่อมวลชน (3.75) และสื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.54)

สรุป การรับรู้ข่าวสารการผลิตมะขงชิดของเกษตรกรจากสื่อต่างๆ ดังภาพ

ภาพที่ 4.1 สรุป การรับรู้ข่าวสารการผลิตมะขงชิดของเกษตรกรจากสื่อต่างๆ ทั้ง 4 สื่อ

ตารางที่ 4.14 ความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิต

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
n = 176		
ความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิต		
ด้านการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติม	142	80.7
ด้านการวางแผนการผลิตและการตลาด	114	64.8
ด้านการจัดตั้งกลุ่ม	78	44.3
ด้านการประกันราคาผลผลิต	128	72.7
ด้านปัจจัยการผลิต	87	49.7
ด้านแหล่งเงินทุน	34	19.3

จากตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นถึงความต้องการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการผลิต ด้านต่างๆ ดังนี้

ความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรต้องการการส่งเสริมหรือสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดในด้านการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติมมากที่สุด ร้อยละ 80.7 รองลงมาได้แก่ ด้านการประกันราคาผลผลิต ด้านการวางแผนการผลิตและการตลาด ด้านปัจจัยการผลิต ด้านการจัดตั้งกลุ่ม และด้านแหล่งเงินทุนร้อยละ 72.7 64.8 49.7 44.3 และ 19.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.1 ปัญหาในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ปัญหาในการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี						3.15	ปานกลาง	
1.1 ขาดความรู้การผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	8 (4.5)	89 (50.6)	35 (19.9)	27 (15.3)	17 (9.7)	3.25	ปานกลาง	2
1.2 ไม่มีแหล่งพันธุ์	8 (4.5)	43 (24.4)	76 (43.2)	25 (14.2)	24 (13.6)	2.92	ปานกลาง	6
1.3 โรคแมลงเข้าทำลายผลผลิต	24 (13.6)	79 (44.9)	33 (18.8)	26 (14.8)	14 (8.0)	3.41	มาก	1

n = 176

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

n = 176

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1.4 ปัจจัยการผลิต มีราคาสูง	23 (13.1)	44 (25.0)	63 (35.8)	30 (17.0)	16 (9.1)	3.16	ปานกลาง	3
1.5 ขาดแคลน เทคโนโลยีการผลิต ที่เหมาะสม	11 (6.3)	49 (27.8)	73 (41.5)	26 (14.8)	17 (9.7)	3.06	ปานกลาง	5
1.6 ใช้เวลานานกว่า จะมีรายได้	29 (16.5)	48 (27.3)	39 (22.2)	35 (19.9)	25 (14.2)	3.12	ปานกลาง	4
2. ด้านการตลาด						3.11	ปานกลาง	
2.1 ขาดเงินทุน หมุนเวียน	20 (11.4)	24 (13.6)	87 (49.4)	37 (21.0)	8 (4.5)	3.06	ปานกลาง	3
2.2 ราคาผลผลิต ไม่แน่นอน	29 (16.5)	48 (27.3)	49 (27.8)	38 (21.6)	12 (6.6)	3.25	ปานกลาง	1
2.3 ช่องทาง การตลาดน้อย	29 (16.5)	41 (23.3)	53 (30.1)	40 (22.7)	13 (7.4)	3.19	ปานกลาง	2
2.4 ไม่มีแหล่ง จำหน่าย	12 (6.8)	53 (30.1)	44 (25.0)	43 (24.4)	24 (13.6)	2.92	ปานกลาง	4
3. ด้านการส่งเสริม						2.81	ปานกลาง	
3.1 ได้รับการจัด อบรมความรู้เกี่ยว กับการผลิต มะขงชิดมีน้อย	11 (6.3)	44 (25.0)	26 (14.8)	77 (43.8)	18 (10.2)	2.73	ปานกลาง	3
3.2 ได้รับการจัดการ สาธิตเทคโนโลยี เกี่ยวกับมะขงชิด มีน้อย	12 (6.8)	38 (21.6)	30 (17.0)	78 (44.3)	18 (10.2)	2.70	ปานกลาง	5

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

n = 176

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
3.3 ไม่มีการติดตาม ผลการส่งเสริม อย่างสม่ำเสมอ	13 (7.4)	39 (22.2)	29 (16.5)	78 (44.3)	17 (9.7)	2.73	ปานกลาง	3
3.4 ระบบการทำงาน ส่งเสริมของภาครัฐ ค่อนข้างช้า	9 (5.1)	41 (23.3)	80 (45.5)	39 (22.2)	7 (4.0)	3.03	ปานกลาง	1
3.5 องค์กรท้องถิ่น ไม่ให้ความสำคัญ ในการส่งเสริมและ สนับสนุนการผลิต	5 (2.8)	41 (23.3)	89 (50.6)	34 (19.3)	7 (4.0)	3.02	ปานกลาง	2
3.6 เกษตรขาดความ เชื่อมั่นในตัว เจ้าหน้าที่ส่งเสริม	6 (3.4)	29 (16.5)	39 (22.2)	96 (54.5)	6 (3.4)	2.62	ปานกลาง	6

จากตารางที่ 4.15 แสดงถึงปัญหาในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก ในประเด็นโรคแมลงเข้าทำลายผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.41) เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลางใน 5 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้การผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.25) ปัจจัยผลผลิตมีราคาสูง (ค่าเฉลี่ย 3.16) ใช้เวลานานกว่าจะมีรายได้ (ค่าเฉลี่ย 3.12) ขาดแคลนเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม (3.06) และไม่มีแหล่งพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 2.92) ตามลำดับ

ด้านการตลาด พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.11) โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับปานกลางทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ราคาผลผลิตไม่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 3.25) ช่องทางการตลาดมีน้อย (ค่าเฉลี่ย 3.19) ขาดเงินทุนหมุนเวียน (ค่าเฉลี่ย 3.06) และไม่มีแหล่งจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 2.92) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.81) โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมระดับปานกลางทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ ระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างช้า (ค่าเฉลี่ย 3.03) องค์กรท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.02) ได้รับความรู้เกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อยและไม่มีการติดตามผลการส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.73) ได้รับความรู้การจัดการสาธิตเทคโนโลยีเกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.70) และเกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.62) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ภาพรวมปัญหาในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

	ประเด็น	$\bar{X}$	แปลความ
			n = 176
	ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.15	ปานกลาง
	ด้านการตลาด	3.11	ปานกลาง
	ด้านการส่งเสริม	2.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 แสดงถึงสรุปภาพรวมปัญหาในการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.15) ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.11) และด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.81)

4.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริม ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตาราง 4.17

ตารางที่ 4.17 ข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 176

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นของข้อเสนอแนะ					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี						3.83	มาก	
1.1 สำนักงานเกษตร อำเภอมีการจัดอบรม เพื่อให้ความรู้และ สาธิตเทคโนโลยีการ ผลิตมะขงชิดที่ทันสมัย อย่างสม่ำเสมอ	20 (11.4)	105 (59.7)	47 (26.7)	4 (2.3)	0 (0.0)	3.80	มาก	3
1.2 สำนักงานเกษตร อำเภอควรประชาสัมพันธ์ ให้รู้จักเกษตรกรต้น แบบที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแหล่ง เรียนรู้ในการปฏิบัติ	21 (11.9)	114 (64.8)	37 (21.0)	4 (2.3)	0 (0.0)	3.86	มาก	1
1.3 สำนักงานเกษตร อำเภอควรสนับสนุน งบประมาณเกษตร ต้นแบบที่ประสบ ความสำเร็จเพื่อเป็น แหล่งเรียนรู้ในการ ปฏิบัติจริง	21	108	43	4	0	3.83	มาก	2

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n = 176

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นของข้อเสนอแนะ					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
2. ด้านการตลาด						3.77	มาก	
2.1 เกษตรกรควรมี ความซื่อสัตย์ต่อ ผู้บริโภคในการขาย ผลผลิต	17 (9.7)	107 (60.8)	50 (28.4)	2 (1.1)	0 (0.0)	3.79	มาก	2
2.2 หน่วยงานภาครัฐ ควรส่งเสริมช่องทาง การตลาดรองรับผล ผลิตในช่วงที่ผล ผลิตมีจำนวนมาก	19 (10.8)	113 (64.2)	42 (23.9)	2 (1.1)	0 (0.0)	3.85	มาก	1
2.3 สำนักงานเกษตร จังหวัดควรมีการจัด ประชุมระหว่างหน่วย งานภาครัฐ พ่อค้า เกษตรกรอย่าง ต่อเนื่อง	11 (6.3)	106 (60.2)	57 (32.4)	2 (1.1)	0 (0.0)	3.72	มาก	4
2.4 สำนักงานพาณิชย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำ ตลาดกลางสินค้า นัดพบเกษตรกร และพ่อค้า	19 (10.8)	102 (58.0)	46 (26.1)	9 (5.1)	0 (0.0)	3.74	มาก	3

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n = 176

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นของข้อเสนอแนะ					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
3. ด้านการส่งเสริม						3.87	มาก	
3.1 ควรมีการให้ความรู้ เกี่ยวกับการผลิต มะขงชิดตามแนวทาง การปฏิบัติทางการ เกษตรที่ดีอย่าง ต่อเนื่อง	28 (15.9)	104 (59.1)	37 (21.0)	7 (4.0)	0 (0.0)	3.87	มาก	3
3.2 วิทยากรที่มาถ่าย ทอดความรู้เทคโนโลยี เกี่ยวกับการผลิต มะขงชิดควรเป็น บุคคลที่มีความรู้และ ประสบการณ์	30 (17.0)	113 (64.2)	30 (17.0)	3 (1.7)	0 (0.0)	3.97	มาก	1
3.3 สำนักงานเกษตร อำเภอควรมีการ ส่งเสริมการแปรรูป ผลผลิตมะขงชิด เพื่อเพิ่มมูลค่า	25 (14.2)	77 (43.8)	71 (40.3)	1 (0.6)	2 (1.1)	3.69	มาก	4
3.4 นักวิจัยมีการ พัฒนาสายพันธุ์ มะขงชิดให้ตรง กับความต้องการ ของตลาด	36 (20.5)	105 (59.7)	28 (15.9)	5 (2.8)	2 (1.1)	3.95	มาก	2

จากตารางที่ 4.17 แสดงถึงข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอควรประชาสัมพันธ์แก่เกษตรกรให้รู้จักเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง (ค่าเฉลี่ย 3.86) สำนักงานเกษตรอำเภอสับสนุนงบประมาณเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง (ค่าเฉลี่ย 3.83) และสำนักงานเกษตรอำเภอมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการผลิตมะขงชิดที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.80) ตามลำดับ

ด้านการตลาด พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการตลาดในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการตลาดในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) เกษตรกรควรมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภคในการขายผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.79) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำตลาดกลางสินค้านัดพบระหว่างพ่อค้าและเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.74) และสำนักงานเกษตรจังหวัดควรมีการจัดประชุมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ พ่อค้า เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงราคาผลผลิตในแต่ละฤดู (เฉลี่ย 3.72) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ วิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.97) นักวิจัยมีการพัฒนาสายพันธุ์มะขงชิดให้ตรงกับความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.95) ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.87) และสำนักงานเกษตรอำเภอควรมีการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตมะขงชิดเพื่อเพิ่มมูลค่า (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ

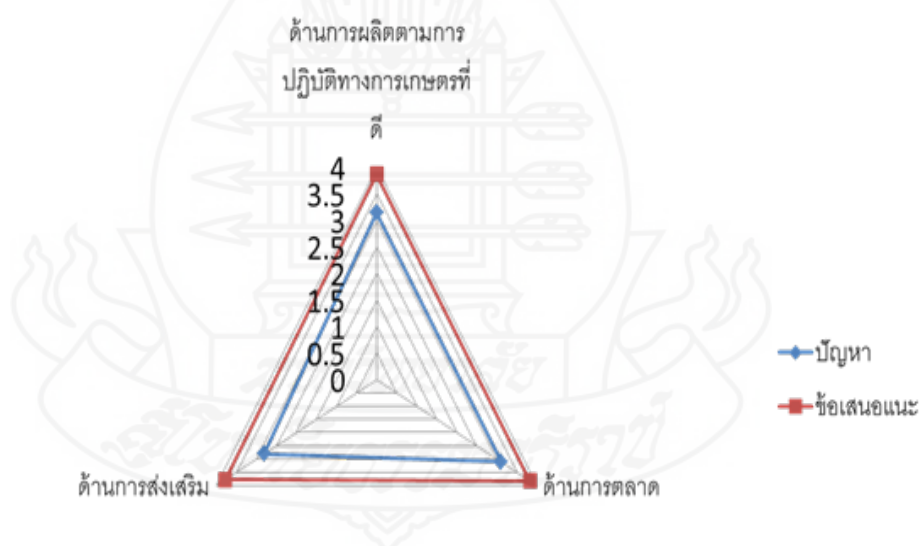
ตารางที่ 4.18 ภาพรวมข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 176

ประเด็น	$\bar{X}$	แปลความ
ด้านการส่งเสริม	3.87	มาก
ด้านปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.83	มาก
ด้านการตลาด	3.77	มาก

จากตารางที่ 4.18 แสดงถึงสรุปภาพรวมข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ด้านการส่งเสริมค่าเฉลี่ย (3.87) ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.83) และด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.77)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านการผลิต ด้านการส่งเสริม และด้านการตลาด ดังภาพ

ภาพที่ 4.2 สรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 3 ด้าน

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตของเกษตรกรในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ประเด็นเนื้อหาการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 176

ประเด็นการส่งเสริม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี						3.90	มาก	
1.1 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูก รักษาตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	32 (18.2)	112 (63.6)	32 (18.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.00	มาก	1
1.2 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแล รักษาตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	25 (14.2)	110 (62.5)	41 (23.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.91	มาก	4
1.3 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคแมลงศัตรู การป้องกัน กำจัดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	35 (19.9)	102 (58.0)	39 (22.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.98	มาก	2

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 176

ประเด็นการส่งเสริม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1.4 มีการให้ความรู้ เรื่องการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัด ศัตรูตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี	32 (18.2)	103 (58.5)	37 (21.0)	4 (2.3)	0 (0.0)	3.93	มาก	3
1.5 มีการให้ความรู้ เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลัง การเก็บเกี่ยวตามการ ปฏิบัติทางการ เกษตรที่ดี	32 (18.2)	87 (49.4)	57 (32.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.86	มาก	5
2. วิธีการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี								
2.1 วิธีการส่งเสริมรายบุคคล						3.84	มาก	
1) ควรมีการติดต่อ ทางโทรศัพท์เพื่อ ให้เกิดความ สะดวกแก่เกษตรกร	17 (9.7)	88 (50.0)	71 (40.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.69	มาก	3
2) เมื่อเข้าไปพบ เจ้าหน้าที่ที่สำนัก งาน เจ้าหน้าที่ สามารถให้คำ ปรึกษาได้	28 (15.9)	108 (61.4)	40 (22.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.93	มาก	1
3) สนับสนุนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเกษตรกร ต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร)	28 (15.9)	100 (56.8)	48 (27.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.89	มาก	2

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 176

ประเด็นการส่งเสริม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
2.2 วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม						3.88	มาก	
1) ควรมีการอบรม การผลิตมะขงชิด ตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี	23 (13.1)	113 (64.2)	35 (19.9)	5 (2.8)	0 (0.0)	3.88	มาก	2
2) ควรมีการจัดทำ แปลงสาธิต/แปลง เรียนรู้/เกษตรกร ต้นแบบการผลิต มะขงชิดตามแนว การปฏิบัติทางการ เกษตรที่ดี	22 (12.5)	112 (63.6)	37 (21.0)	5 (2.8)	0 (0.0)	3.86	มาก	4
3) ควรมีการพากลุ่ม เกษตรกรไปศึกษา ดูงานนอกสถานที่	21 (11.9)	115 (65.3)	40 (22.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.89	มาก	1
4) ควรมีการจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้	28 (15.9)	103 (58.5)	41 (23.3)	4 (2.3)	0 (0.0)	3.88	มาก	2
2.3 วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน						3.94	มาก	
1) ให้ความรู้และ ข้อมูลข่าวสารผ่าน สื่อมวลชน	38 (21.6)	116 (65.9)	22 (12.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.09	มาก	1
2) ให้ความรู้และ ข้อมูลข่าวสารผ่าน สื่อท้องถิ่น	35 (19.9)	102 (58.0)	35 (19.9)	4 (2.3)	0 (0.0)	3.95	มาก	3
3) ให้ความรู้และ ข้อมูลข่าวสารผ่าน คู่มือ/แผ่นพับ โปสเตอร์	34 (19.3)	82 (46.6)	60 (34.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.85	มาก	4

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 176

ประเด็นการส่งเสริม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
4) ให้ความรู้และ ข้อมูลข่าวสารผ่าน นิทรรศการต่างๆ	28 (15.9)	91 (51.7)	57 (32.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.84	มาก	5
5) ให้ความรู้และ ข้อมูลข่าวสารผ่าน อินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชัน	35 (19.9)	103 (58.5)	38 (21.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.98	มาก	2
3. การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต								
3.1 การให้บริการ						3.99	มาก	
1) ด้านความรู้ใน เรื่องการผลิตและ การตลาด	33 (18.8)	120 (68.2)	23 (13.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.06	มาก	1
2) ด้านข้อมูลข่าว สารการผลิตและ การตลาด	36 (20.5)	101 (57.4)	39 (22.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.98	มาก	4
3) ให้ความสำคัญ แนะนำเป็นที่เล็ง ในการรวมกลุ่ม	32 (18.2)	112 (63.6)	32 (18.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.00	มาก	3
4) ให้บริการด้าน การดำเนินการ	30 (17.0)	93 (52.8)	53 (30.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.87	มาก	5
5) ติดตามให้ คำแนะนำอย่าง สม่ำเสมอ	38 (21.6)	106 (60.2)	32 (18.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.03	มาก	2
3.2 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต						3.97	มาก	
1) การเข้าถึงแหล่ง ปัจจัยการผลิต	44 (25.0)	99 (56.3)	33 (18.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.06	มาก	2
2) การเข้าถึงแหล่ง สินเชื่อการผลิต	24 (13.6)	117 (66.5)	35 (19.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.94	มาก	3

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 176

ประเด็นการส่งเสริม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	ความหมาย	ลำดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
3) การรวมกลุ่มเพื่อ การผลิตการทำ การเกษตรแบบ แปลงใหญ่	28 (15.9)	79 (44.9)	69 (39.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.77	มาก	4
4) สนับสนุนแหล่ง ตลาดและข้อมูล ด้านราคา	37 (21.0)	121 (68.8)	18 (10.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.11	มาก	1

จากตารางที่ 4.19 แสดงให้เห็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นเนื้อหาการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าในภาพรวมเนื้อหาการผลิตมะขงชิดที่เกษตรกรต้องการส่งเสริมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยเนื้อหาความรู้การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เกษตรกรต้องการส่งเสริมระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 4.00) มีการให้ความรู้เกี่ยวกับ โรค แมลง การป้องกันกำจัดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.98) มีการให้ความรู้เรื่องการใส่สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูของมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.93) มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.91) และมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.86) ตามลำดับ

วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

วิธีการส่งเสริมรายบุคคล ในภาพรวมเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมรายบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) โดยเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมรายบุคคลในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ เมื่อเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่สามารถให้คำปรึกษาได้ (ค่าเฉลี่ย 3.93) สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร) (ค่าเฉลี่ย 3.89) และควรมีการติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ

วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) โดยเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 3.89) ควรมีการอบรม การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.88) และควรมีการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบเรื่องการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.86) ตามลำดับ

วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) โดยเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 4.09) ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.98) ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านท้องถิ่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.95) ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.85) และควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านการจัดนิทรรศการต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.84) ตามลำดับ

การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

การให้บริการ ในภาพรวมเกษตรกรต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) โดยเกษตรกรต้องการรับบริการในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ให้บริการด้านความรู้ในเรื่องการผลิตและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.06) เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.03) ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นพี่เลี้ยงในการรวมกลุ่ม/เครือข่าย การผลิตและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.00) ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.98) และให้บริการด้านการดำเนินการต่างๆ เช่นการขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.87) ตามลำดับ

การสนับสนุน ในภาพรวมเกษตรกรต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) โดยเกษตรกรต้องการการสนับสนุนในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา (ค่าเฉลี่ย 4.11) สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ต้นพันธุ์ดี (ค่าเฉลี่ย 4.06) สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ (ค่าเฉลี่ย 3.94) และสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.77) ตามลำดับ

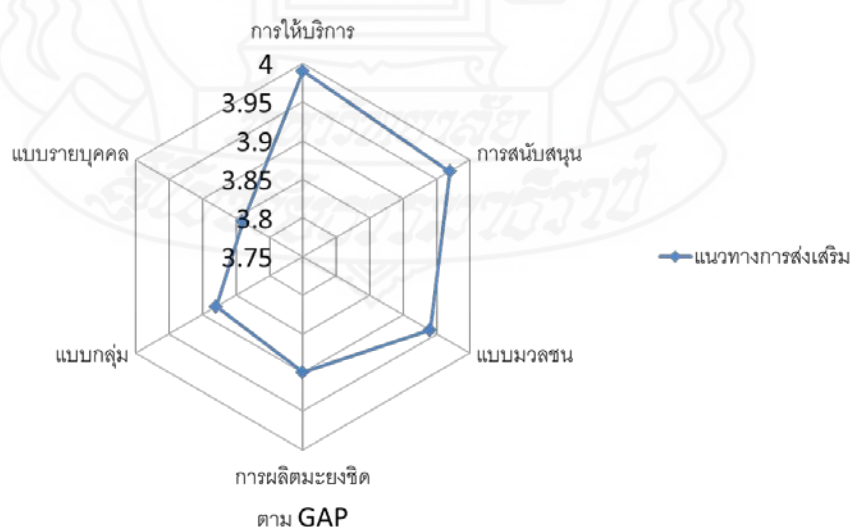
ตารางที่ 4.20 ภาพรวมแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 176

ประเด็น	$\bar{X}$	แปลความ
การให้บริการ	3.99	มาก
การสนับสนุน	3.97	มาก
วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน	3.94	มาก
การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.90	มาก
วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม	3.88	มาก
วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล	3.84	มาก

จากตารางที่ 4.20 แสดงถึงสรุปภาพรวมแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้ เกษตรกรต้องการแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.99) การสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.97) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.94) ประเด็นการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.90) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.88) และวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (3.84) ตามลำดับ

สรุป แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในประเด็นต่างๆ ดังภาพ

ภาพที่ 4.3 สรุป แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 6 ประเด็น

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิด (2) สภาพการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ผลิตมะยงชิดในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล ในปีการผลิต ในปี 2559/2560 จำนวน 314 ราย ในพื้นที่ 3 ตำบล คือตำบลน่านกกก ตำบลแม่พูล และฝายหลวง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของ Taro Yamane โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 176 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วน โดยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรผู้ผลิตมะยงชิดของแต่ละตำบล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อถือได้ทั้งฉบับเท่ากับ 0.830 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยตนเอง ช่วงเดือนพฤษภาคม 2561 และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด

1) *สภาพทางสังคม* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 89.2 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.23 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.05 คน มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด (ทั่วไป) เฉลี่ย 6.55 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด (GAP) เฉลี่ย 2.36 ปี เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ลูกค้า ธ.ก.ส. มีพื้นที่การปลูกมะขงชิด (ทั่วไป) เฉลี่ย 5.11 พื้นที่การปลูกมะขงชิด (GAP) เฉลี่ย 3.69 เกษตรกรได้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดจากผู้นำท้องถิ่น

2) *สภาพทางเศรษฐกิจ* พบว่า จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือนเฉลี่ย 2.60 คน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะขงชิด เป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.59 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 2.90 คน รายได้รวมกันทั้งสิ้นเฉลี่ย 315,170.45 บาท/ปี มีรายได้ในภาคเกษตรอื่นๆ (ไม่รวมมะขงชิด) เฉลี่ย 139,857.10 บาท รายได้จากการผลิตมะขงชิดเฉลี่ย 46,161.93 บาท เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 103,558.80 บาท รายจ่ายในภาคการเกษตรอื่นๆ (ไม่รวมมะขงชิด) เฉลี่ย 30,125.00 บาท และรายจ่ายในการผลิตมะขงชิดเฉลี่ย 6,887.50 บาท

1.3.2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการศึกษาสภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้แก่ การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร บังคับการผลิต การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต การบันทึกและควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อการผลิตผลมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของคู่ค้าและผู้บริโภค การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวยและปลอดจากศัตรูพืช การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน การขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้า การควบคุมการละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพ ดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 81.8 มีการปฏิบัติตามการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการปฏิบัติใน 23 เรื่องจาก 35 เรื่องได้แก่ มีการจัดเก็บสารเคมีต่างๆที่ใช้ในกระบวนการผลิตในสถานที่มิดชิด ปลอดภัยและแยกสถานที่เก็บไม่ให้อยู่ใกล้ที่พักอาศัย ไม่ใช้สารเคมีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน วัตถุประสงค์รายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย อ่านฉลาก คำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติ เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และใช้ให้หมดในคราวเดียว พ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลังจากพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่น ต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือการเกษตร ควรเป็นสัดส่วน มีการตรวจสอบสภาพและตรวจสอบ

บำรุงเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการบรรจุ ขนส่งผลิตผล ต้องมีการทำความสะอาดทุกครั้งก่อนการใช้งาน ต้องมีวัสดุปูรองพื้นในบริเวณที่พักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในฟาร์ม ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและการขนส่งผลิตผล ต้องแยกต่างหากจากภาชนะที่ใช้ในการขนย้ายหรือขนส่งสารเคมี การจัดวางผลิตผลในบริเวณที่พักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในสวนต้องเหมาะสม เพื่อป้องกันคราบเปื้อนจากน้ำยางไหล หรือรอยแผลที่เกิดจากการขูดขีดหรือกระทบกัน ตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยวโดยตัดแต่งให้มีทรงพุ่มโปร่ง มีการป้องกันวัชพืช ประเมินปริมาณวัชพืช สำรวจการเข้าทำลายของหนอนผีเสื้อเจาะผลมะขงชิด แมลง วันทอง และ โรคแอนแทรกคโนส ป้องกันกำจัดศัตรูมะขงชิด เมื่อสำรวจพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจ ตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดผลิตผลมะขงชิดต้องไม่เสียหายหรือเสียหายน้อยมาก ต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวตามรายละเอียดที่ระบุไว้ในวิธีการแก้ปัญหาในแผนควบคุมการผลิตมะขงชิด เก็บเกี่ยวมะขงชิดในระยะที่แก่ได้ตรงตามพันธุ์ รวบรวมผลิตผลมะขงชิดที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ตะกร้าพลาสติก หรือแข่งไม้ไผ่ที่กรุภายในด้วยกระดาษหรือกระสอบปุยที่สะอาด ขนย้ายผลิตผลมะขงชิดจากบริเวณที่เก็บเกี่ยวไปยังโรงเรือนภายในสวนด้วยความระมัดระวัง เรียงผลมะขงชิดในตะกร้าพลาสติก ให้ได้น้ำหนักสุทธิต่อตะกร้าตามความต้องการของกลุ่มค้า บรรจุผลิตผลมะขงชิดในยานพาหนะที่ใช้ขนส่งด้วยความระมัดระวัง รองลงมา ร้อยละ 99.4 ใส่ปุ๋ยหลังการเก็บเกี่ยว ใส่ปุ๋ยให้สอดคล้องกับค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช ร้อยละ 97.7 ตรวจสอบและคัดแยกผลที่มีตำหนิจากการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ ตำหนิจากการเสียดสี หรือถูกกระทบ ร้อยละ 96.6 ตรวจสอบการคลานของผลิตผลไม่ได้ขนาด ร้อยละ 82.4 มีปฏิบัติใน 2 เรื่องได้แก่ ให้มีการจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่ แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล ในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารมาตรฐานระเบียบปฏิบัติ ผู้ประกอบการต้องบันทึกการแก้ไขลงในแบบบันทึกการควบคุมเอกสาร ร้อยละ 77.3 เอกสารหรือแบบบันทึกข้อมูล ต้องจัดทำเป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ ร้อยละ 75.6 ในกรณีที่มีแปลงผลิตมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกเป็นรายแปลง ร้อยละ 67.6 ตรวจสอบคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ร้อยละ 53.4 จัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา ร้อยละ 36.9 มีการเก็บตัวอย่างน้ำไปวิเคราะห์อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มระบบการจัดการคุณภาพ GAP ร้อยละ 26.7 มีการจัดทำข้อมูลประจำแปลง ที่ตั้งแปลง แผนที่ภายในแปลง และร้อยละ 23.9 มีการเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์การปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง /เริ่มระบบการจัดการคุณภาพ GAP ตามลำดับ

เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เนื่องจากสาเหตุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.0 ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เนื่องจากขั้นตอนในการทำยุ่งยาก

1.3.3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) สภาพการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ด้านการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิด เกษตรกรร้อยละ 100.0 ได้รับการส่งเสริมการผลิตมะยงชิด ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต

ด้านการได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดจากหน่วยงาน เกษตรกรร้อยละ 81.3 ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดจากสำนักงานเกษตรอำเภอ

ด้านการได้รับคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เกษตรกรร้อยละ 100.0 ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดในด้านปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ด้านการผลิต เกษตรกรร้อยละ 91.5 ต้องการการได้รับการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดในด้านการผลิต เรื่องเทคโนโลยีการดูแลรักษา

ด้านการตลาด เกษตรกรร้อยละ 93.2 ต้องการการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดในด้านการตลาด เรื่องความรู้ในเรื่องของการจัดการตลาด

ด้านการทำ GAP เกษตรกรร้อยละ 50.6 ต้องการการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดในเรื่องความรู้ในการจัดสุขลักษณะฟาร์ม

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตหน่วยงาน เกษตรกรร้อยละ 85.2 ต้องการการได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานเกษตรอำเภอ

3) ความต้องการรับรู้ข่าวสารด้านการผลิตมะยงชิดจากสื่อต่างๆ

จากสื่อบุคคล ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดจากสื่อบุคคลในระดับมากที่สุดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตร ในระดับมากจากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์จากมหาวิทยาลัยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และเจ้าหน้าที่จาก อบต./เทศบาล

จากสื่อบุคคล ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดจากสื่อบุคคลในระดับมากที่สุดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตร ในระดับมากจากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์จาก

มหาวิทยาลัยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และเจ้าหน้าที่จาก อบต./เทศบาล

จากสื่อกลุ่ม ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อกลุ่มในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุม และการสัมมนา

จากสื่อมวลชน ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อมวลชนในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ หนังสือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร

จากสื่อออนไลน์ ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อออนไลน์ในระดับมาก ใน 3 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอบรม เฟสบุ๊ก ไลน์ ได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อออนไลน์ในระดับปานกลางจากเวปไซด์

ความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิตเกษตรกรร้อยละ 80.7 ต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดในด้านการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติม

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ปัญหาของเกษตรกร

ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมเกษตรกรเกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง มีปัญหาในระดับมากในเรื่องโรคแมลงเข้าทำลายผลผลิต ในระดับปานกลางเรื่องขาดความรู้การผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัจจัยผลผลิตมีราคาสูง ใช้เวลานานกว่าจะมีรายได้ ขาดแคลนเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม และไม่มีแหล่งพันธุ์

ด้านการตลาด ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับปานกลาง ในเรื่องราคาผลผลิตไม่แน่นอน ช่องทางการตลาดมีน้อย ขาดเงินทุนหมุนเวียน ไม่มีแหล่งจำหน่าย

ด้านการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมในระดับปานกลางในเรื่องระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างช้า องค์กรท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต ได้รับการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อย ได้รับการจัดการสาธิตเทคโนโลยีเกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อย และเกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

2) ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ในเรื่องสำนักงานเกษตรอำเภอควรประชาสัมพันธ์แก่เกษตรกรให้รู้จักเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง สำนักงานเกษตรอำเภอกควรสนับสนุนงบประมาณเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง และสำนักงานเกษตรอำเภอมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการผลิตมะขงชิดที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการตลาด ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการตลาดในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ในเรื่องหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก เกษตรกรควรมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภคในการขายผลผลิต สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำตลาดกลางสินค้านัดพบระหว่างพ่อค้าและเกษตรกร และสำนักงานเกษตรจังหวัดควรมีการจัดประชุมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ พ่อค้า เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงราคาผลผลิตในแต่ละฤดู

ด้านการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ในเรื่องวิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ นักวิจัยมีการพัฒนาสายพันธุ์มะขงชิดให้ตรงกับความต้องการของตลาด ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างต่อเนื่อง และสำนักงานเกษตรอำเภอกควรมีการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตมะขงชิดเพื่อเพิ่มมูลค่า

1.3.5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ประเด็นเนื้อหาการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับประเด็นเนื้อหาการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านต่างๆในระดับมากที่สุด โดยเนื้อหาความรู้ที่เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เกี่ยวกับ โรค แมลง การป้องกันกำจัดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูของมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

วิธีการส่งเสริมรายบุคคล ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมรายบุคคลในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ เมื่อเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่ที่สามารถให้คำปรึกษาได้ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร) และควรมีการติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เกษตรกร

วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ควรมีการอบรม การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และควรมีการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบเรื่องการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างๆ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านท้องถิ่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์ และควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านการจัดนิทรรศการต่างๆ

3) การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

การให้บริการ ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับการให้บริการด้านต่างๆ ในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับการให้บริการในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ ให้บริการด้านความรู้ในเรื่องการผลิตและการตลาด เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นพี่เลี้ยงในการรวมกลุ่ม/เครือข่าย การผลิตและการตลาด ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาด และให้บริการด้านการดำเนินการต่างๆ เช่น การขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก

การสนับสนุน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านต่างๆในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับการสนับสนุนในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้

คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ต้นพันธุ์ดี สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ และสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.23 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาวรรณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 65) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.59 ปี แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมากและมีการศึกษาอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.60 คน และเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร ตะนาวศรี (2555, น. 98-99) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า จำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.42 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านานาชาติเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และสมาชิกกลุ่มสหกรณ์

2.2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการศึกษาสภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 12 ประเด็น ได้แก่ การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ปัจจัยการผลิต การปฏิบัติและควบคุมการผลิต การบันทึกและควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อการผลิตมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของกลุ่มและผู้บริโภค การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวยและปลอดจากศัตรูพืช การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน การขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้า การควบคุมการคลงปนของผลิตผลด้วยคุณภาพ เพราะได้รับคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากเจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตร และกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 42.6 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด 5-6 ปี พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิต โดยประเด็นที่เกษตรกรปฏิบัติมาก ในเรื่องของการดูแลรักษาผลผลิตและการจัดการผลผลิต แต่ก็มีบางขั้นตอนของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติได้แก่ ประเด็นการจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดทำข้อมูลประจำแปลง การเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์สารปนเปื้อน และการตรวจสอบแหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต จากผลการวิจัยเกษตรกรให้เหตุผลว่า ขั้นตอนในการทำนั้นยุ่งยากและแบบฟอร์มมีความละเอียดมากเกินไป รวมถึงระยะเวลาของการนำตัวอย่างไปทดสอบนั้นใช้เวลาในการทดสอบนานกว่าจะทราบผลวิเคราะห์ สอดคล้องกับ จันทรเพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 99-100) ได้ศึกษาในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอค้อยเต่า พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูเกือบทุกประเด็น แต่มีประเด็นที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดและปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ การเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การตัดแต่งกิ่งและการตัดแต่งข้อผล เนื่องจากเกษตรกรไม่นิยมเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์ เพราะคิดว่ายังไม่สังเกตเห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ดินและน้ำ

2.3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการศึกษาสภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรทั้งหมดได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดด้านความรู้และเทคโนโลยีและด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากสำนักงานเกษตรอำเภอ จากผลการวิจัยเกษตรกรร้อยละ 81.3 ได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิต รองลงมาจากหน่วยงานอบต./เทศบาลร้อยละ 70.5 กอปรกับนโยบายของทางจังหวัดอุตรดิตถ์ที่ให้สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตการเกษตรแบบบูรณาการและการเกษตรที่มีผลตอบแทนสูง กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการผลิตไม้ผลคุณภาพดี กิจกรรมย่อยการอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการผลิตพืชตามระบบ GAP ของทุกๆปี จึงเป็นแนวทางให้เกษตรกรได้เรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีและด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ด้านความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดในด้านเทคโนโลยีการดูแลรักษาและเรื่องความรู้ในเรื่องการจัดการตลาดมากที่สุด จากผลการวิจัยเกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านการตลาดเพียงร้อยละ 17.6 รองลงมาคือเรื่องสุขลักษณะฟาร์ม เกษตรกรต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจาก

สำนักงานเกษตรอำเภอ วิธีการส่งเสริมในภาพรวมเกษตรกรต้องการส่งเสริมโดยสื่อบุคคลใน ประเด็นจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและ สามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการผลิตพืชในด้านต่างๆ สอดคล้องกับ อรพรรณ ชันสุรินทร์ (2558, น. 147) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรใน อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การเยี่ยมชมเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรไม่ สะดวกที่จะเดินทางมาพบเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ เมื่อเกิดปัญหาทางด้านโรคและแมลง การส่งเสริมโดยสื่อกลุ่มในด้านการศึกษาดูงาน สอดคล้องกับ วิภาวรรณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 66) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบกลุ่มในด้าน ฝึกอบรม ทัศนศึกษาดูงาน จัดหน่วย เคลื่อนที่ออกให้คำแนะนำในพื้นที่ ความต้องการรับบริการส่งเสริมการเกษตรจากหน่วยงาน เกษตรกรมีความต้องการมากในข้อย่อยพบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความต้องการมาก คือ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก การส่งเสริมจากสื่อมวลชนด้านหนังสือและประเด็นสื่อ ออนไลน์ด้านการฝึกอบรม เฟสบุ๊ค ไลน์ ในระดับมากที่สุดจะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีความสนใจที่จะรับรู้ ข่าวสารในด้านการผลิต การจัดการตลาด และรวมถึงข้อมูลข่าวสารด้านราคาจากสื่อสังคมออนไลน์ ความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิตในเรื่องของการจัดฝึกอบรมและ ให้ความรู้เพิ่มเติม เกษตรกรมีความต้องการรับรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพของ ผลผลิต

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.4.1 ปัญหาของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จากการศึกษา มีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมเกษตรกรมี ปัญหาด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง ในเรื่องโรคแมลงเข้าทำลาย ผลผลิต สอดคล้องกับ วิภาวรรณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 65) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดในจังหวัด นครนายก มีปัญหาในการผลิตมีผลกระทบจากปัญหาเพลิงไฟเข้าทำลายเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 81.8) ปัญหารองลงมาที่เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่มีปัญหา คือ ดอกร่วง และแห้งโดยไม่ทราบสาเหตุ ปุ๋ยมีราคาแพง (ร้อยละ 78.3 และ 74.3 ตามลำดับ) ปัญหาลำดับต่อมาที่ เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดในจังหวัดนครนายกเกินครึ่งมีปัญหา คือ แมลงวันทองเข้าทำลาย

2) ด้านการตลาด พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับ ปานกลาง ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ในเรื่องราคาผลผลิตไม่แน่นอน ช่องทางการตลาดมีน้อย ขาดเงินทุน

หมุนเวียน ไม่มีแหล่งจำหน่าย สอดคล้องกับวิภาวรรณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 65) พบว่า ราคาผลผลิตไม่แน่นอน ศัตรูพืชมีจำนวนมาก ข้าราชการตลาดไม่ทั่วถึง ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐเท่าที่ควร และราคาผลผลิตต่ำ ปัญหาที่เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก มีปัญหา (ร้อยละ 50) คือ พ่อค้าคนกลาง กดราคา ผิวของผลไม้สวย มีตำหนิมาก ต้นทุนการผลิตสูง ไม่รู้วิธีการแปรรูปผลผลิต ขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง ช่องทางจำหน่ายน้อย

3) *ด้านการส่งเสริม* พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมในระดับปานกลางในเรื่องระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างช้า องค์กรท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต ได้รับการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อย ได้รับการจัดการสาธิตเทคโนโลยีเกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อย และเกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริม จะเห็นได้ว่าจังหวัดอุดรจัดตั้งมีนโยบายเชิงรุกผ่านทางสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสื่อกลางในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพผลผลิต

2.4.2 ข้อเสนอแนะ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) *ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี* ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากถึง 3 ประเด็น ในเรื่องสำนักงานเกษตรอำเภอควรประชาสัมพันธ์แก่เกษตรกรให้รู้จักเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง สำนักงานเกษตรอำเภอควรสนับสนุนงบประมาณเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง และสำนักงานเกษตรอำเภอมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการผลิตมะขงชิดที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรในชุมชน และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสิทธิภาพของกลุ่มเกษตรกรและสถาบันการศึกษา รวมถึงเป็นสถานที่ศึกษาดูงานของเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ

2) *ด้านการตลาด* ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการตลาดในระดับมากถึง 4 ประเด็น ในเรื่องหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก เกษตรกรควรมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภคในการขายผลผลิต สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดตลาดกลางสินค้านัดพบระหว่างพ่อค้าและเกษตรกร และสำนักงานเกษตรจังหวัดควรมีการจัดประชุมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ พ่อค้าเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงราคาผลผลิตในแต่ละฤดู สอดคล้องกับ ศุภกฤต จันทวิชัย (2557, น. 95-96) ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตหม่อนผลสดและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านการตลาดในระดับมากที่สุด ได้แก่ การ

ประกันราคาดม่อนผลสดเท่ากับกับการจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ การเชื่อมโยงตลาดแบบครบวงจร และให้ข่าวสารด้านการตลาดอย่างทันเหตุการณ์ ตามลำดับ

3) **ด้านการส่งเสริม** ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ในเรื่องวิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ นักวิจัยมีการพัฒนาสายพันธุ์มะขงชิดให้ตรงกับความต้องการของตลาด ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่คืออย่างต่อเนื่อง และสำนักงานเกษตรอำเภอควรมีการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตมะขงชิดเพื่อเพิ่มมูลค่า จากผลการวิจัยเกษตรกรร้อยละ 84.7 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากผู้นำท้องถิ่น รองลงมาร้อยละ 69.3 จากอาสาสมัครเกษตรเกษตรกรต้องการผู้ที่มีความรู้และบุคคลต้นแบบที่เป็นแนวทางในการพัฒนาผลผลิตและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รวมถึงประสบการณ์ในการผลิตมะขงชิดคุณภาพ

2.5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.5.1 **เนื้อหาการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับเนื้อหาความรู้ทั้ง 5 ประเด็นในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เกี่ยวกับ โรค แมลง การป้องกันกำจัดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูของมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สอดคล้องกับ สุนทร ตะนาวศรี (2555, น. 108) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ความต้องการการฝึกอบรมการส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการฝึกอบรมของการส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์อยู่ในระดับมากที่สุด มี 3 ประเด็น ได้แก่ การดูแลรักษา โรคและแมลง และการแปรรูป ในระดับมากที่สุดมี 4 ประเด็น ได้แก่ การคัดเลือกและการขยายพันธุ์ การปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการช่วงหลังการเก็บเกี่ยว

2.5.2 **วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมรายบุคคลในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ เมื่อเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่สามารถให้คำปรึกษาได้ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร) และควรมีการติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เกษตรกรสอดคล้องกับความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคลคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกษตรกรมีความต้องการในระดับมากที่สุด

เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ควรมีการอบรม การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และควรมีการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบเรื่องการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สอดคล้องกับประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิดเฉลี่ย 6.55 ปี ซึ่งเกษตรกรยังมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการผลิตมะขงชิดที่ยังไม่เพียงพอและต้องการคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ บุคคลต้นแบบและเกษตรกรด้วยกัน

เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างๆ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านท้องถิ่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์ และควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านการจัดนิทรรศการต่างๆ สอดคล้องกับ วิจารณ์ ช่อนกลิ่น (2556, น. 68) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การทัศนศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจัดหน่วยเคลื่อนที่ออกให้คำแนะนำในพื้นที่ เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ ทางโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ทางวิทยุ เอกสารคำแนะนำ บทความทางวิชาการ และทางหอกระจายข่าว

การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรเห็นด้วยกับการให้บริการในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ให้บริการด้านความรู้ในเรื่องการผลิตและการตลาด เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นที่เล็งในการรวมกลุ่ม/เครือข่าย การผลิตและการตลาด ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาด และให้บริการด้านการดำเนินการต่างๆ เช่นการขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก การสนับสนุนเกษตรกรต้องการการสนับสนุนระดับมากทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ดินพันธุ์ดี สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ และสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความรู้แต่ยังต้องการเพิ่มความรู้และเพิ่มศักยภาพและพร้อมที่จะเรียนรู้ความต้องการในด้านการตลาดรวมถึงข้อมูลด้านราคา สอดรับกับประเด็นที่เกษตรกรใช้สื่อออนไลน์ เฟสบุ๊ก ไลน์ ในระดับมาก เพื่อเป็นการวางรากฐานในการผลิตสินค้าสู่ตลาดออนไลน์ และรวมถึงการกระจายผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมะขงชิดมีจำนวนมาก

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาและการจัดการด้านการตลาด จึงควรจัดอบรมและถ่ายทอดให้ความรู้ ตรงตามความต้องการของเกษตรกรในการผลิตมะขงชิด เช่น เทคโนโลยีการดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูของมะขงชิด ความรู้ในเรื่องการจัดการการตลาด เป็นต้น

3.1.2 จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เนื่องจากสาเหตุขั้นตอนการทำยุ่งยาก แบบฟอร์มละเอียดมากเกินไป แบบฟอร์มบันทึกเข้าใจยาก หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายให้เกษตรกรทราบถึงข้อปฏิบัติที่สำคัญ โดยผ่านทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตร ทำความเข้าใจพร้อมทั้งลดขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุ่งยากเกินไป

3.1.3 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้โดยใช้ช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรผ่านวิธีการต่างๆ ในระดับมาก ด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จึงควรมีแผนเยี่ยมเยียนที่ชัดเจน หรือสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ โดยผ่านทางโทรศัพท์ โอน์ และให้ความรู้ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เช่น ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

3.1.4 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในด้านการส่งเสริมในระดับมาก จึงควรจัดอบรมและถ่ายทอดให้ความรู้และฝึกปฏิบัติที่ทันสมัยและครบถ้วน ตรงตามความต้องการของเกษตรกร ควรมีการพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ รวมถึงวิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์

3.1.5 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมในเรื่องของการจำหน่ายผลผลิตในระดับมาก หน่วยงานภาครัฐจึงควรส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก

3.1.6 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมเรื่องระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างเข้าใจในระดับปานกลาง จึงควรมีนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นต้นแบบให้เกษตรกรปฏิบัติและเป็นแนวทางในการผลิตมะขงชิด

3.1.7 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมเรื่องการสนับสนุนเกษตรกรต้นแบบ/แปลงต้นแบบในระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการ

ประชาสัมพันธ์และสนับสนุนเกษตรกรต้นแบบ/แปลงต้นแบบเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ในการผลิตมะขงชิด

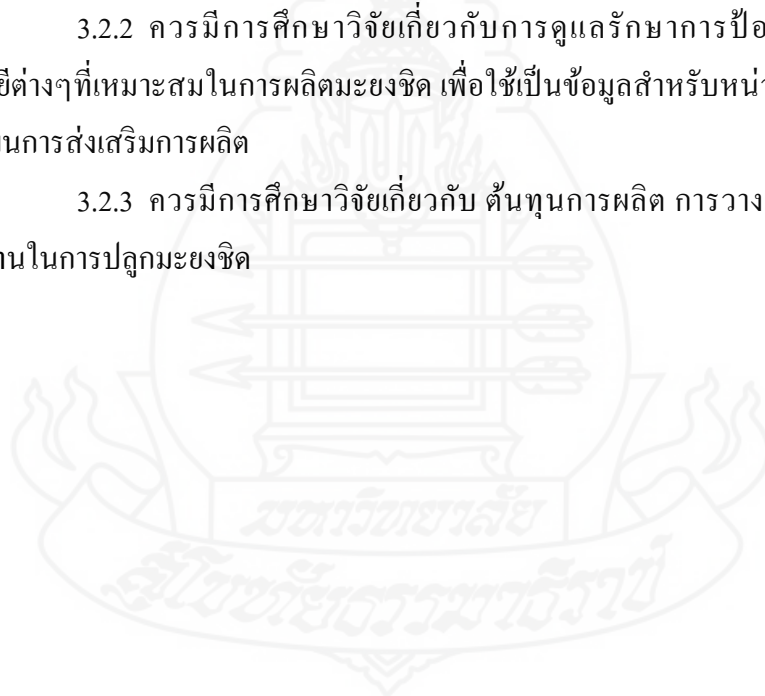
3.1.8 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นด้านบริการและการสนับสนุนในภาพรวมในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ประเด็น ด้านการให้บริการและการสนับสนุน หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มการผลิตในรูปแบบแปลงใหญ่เพื่อเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ ปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ต้นพันธุ์ แหล่งตลาด และข้อมูลด้านราคา และหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาร่วมสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดและแหล่งรับซื้อผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาพื้นที่อำเภออื่นในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเปรียบเทียบการผลิตมะขงชิดของเกษตรกรในสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดระดับจังหวัดต่อไป

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดูแลรักษาการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเทคโนโลยีต่างๆที่เหมาะสมในการผลิตมะขงชิด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการส่งเสริมการผลิต

3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ต้นทุนการผลิต การวางแผนการตลาด และผลตอบแทนในการปลูกมะขงชิด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. (2554). *คำแนะนำหลักการปฏิบัติตามการผลิตมะปราง. สืบค้นจาก*
<http://www.doa.go.th>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *รายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืช. สืบค้นจาก* <http://www.doae.go.th>.
ความต้องการ. (ม.ป.ป.) สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก
km.kknic.ac.th/files/130320099040096_13070214143719.pdf.
- จันทร์เพ็ญ จำวงศ์. (2558). *การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร อำเภอคอยเต่า*
จังหวัดเชียงใหม่ (ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เฉลิมพร ลำน้อย. (2557). *การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน*
(ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ทฤษฎีความต้องการจากการเรียนรู้. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2560, จาก
http://www.novabizz.com/NovaAce/Behavior/Need_Theories.htm.
- ทฤษฎีลำดับความต้องการ. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2560, จาก
http://www.novabizz.com/NovaAce/Behavior/Need_Theories.htm.
- ทวีป หลวงแก้ว. (2558). *โครงการวิจัยและพัฒนาการผลิตมะปรางอย่างมีคุณภาพ. สืบค้นจาก*
<http://www.doa.go.th>.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2551). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ในประมวลสาระ*
ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร :
นานมี บุ๊คส์พับลิคชั่นส์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (ม.ป.ป.). *มะปรางหวาน มะยงชิด. สืบค้นจาก* <http://www.eto.ku.ac.th>.
- วิภาวรรณ ช่อนกลิ่น. (2556). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิด*
ในจังหวัดนครนายก (วิทยานพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- ศุภกฤต จันทรวิชญ์. (2557). *การผลิตหม่อนผลสดและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร ในจังหวัดสกลนคร* (วิทยานพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สุนทร ตะนาวศรี. (2555). *แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์* (วิทยานพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สุรพล จารุพงศ์. (2556). *การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริม การเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 5 , น 1-53). นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์. (2560). *ข้อมูลพืชเศรษฐกิจจังหวัดอุตรดิตถ์*.
- สำนักงานเกษตรอำเภอลับแล. (2560). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี พ.ศ.2560-2564*.
- อรพรรณ ชันสุรินทร์. (2558). *สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วง ของเกษตรกร อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- Carmines, E.G., and Zeller, R.A. (1986). *Reliability and Validity Assessment*. London: SAGE
Publications.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ศูนย์วิจัยธรรมศาสตร์ราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เลขที่.....

วันที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรใน
อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

*****

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

1. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง
2. อายุ .....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา
  - ( ) 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 2. ชั้นประถมศึกษา ( ) 3. ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
  - ( ) 4. ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช ( ) 5. อนุปริญญา/ปวส. ( ) 6.ปริญญาตรี
  - ( ) 7. อื่นๆ.....
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของท่าน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)
5. ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด
  - 5.1 ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด (ทั่วไป).....ปี
  - 5.2 ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด GAP.....ปี
6. การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร
  - ( ) 1. ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม
  - ( ) 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
    - ( ) 2.1. กลุ่มลูกค้า ธกส. ( ) 2.2. กลุ่มสหกรณ์
    - ( ) 2.3. กองทุนหมู่บ้าน ( ) 2.4. กลุ่มอื่น (ระบุ).....
7. พื้นที่ทำการเกษตรและการถือครองที่ดิน
  - 7.1 พื้นที่การปลูกมะขงชิด
    - ( ) 1. พื้นที่ปลูกมะขงชิดทั่วไป จำนวน.....ไร่
    - ( ) 2. พื้นที่ปลูกมะขงชิด GAP จำนวน.....ไร่

8. แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่ท่านได้รับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ผู้นำท้องถิ่นเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.	( ) 2. อาสาสมัครเกษตร/เกษตรหมู่บ้าน
( ) 3. เพื่อนบ้าน/เครือข่าย	( ) 4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
( ) 5. โทรทัศน์	( ) 6. วิทยุ
( ) 7. หนังสือพิมพ์	( ) 8. สิ่งพิมพ์อื่นๆ
( ) 9. หอกระจายข่าว	( ) 10. อื่นๆ (ระบุ).....

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

9. จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)

10. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะขงชิด

- 1) แรงงานในครัวเรือน.....คน   2) แรงงานจ้าง.....คน

11. ครัวเรือนของท่านมีรายได้รวมกันทั้งสิ้น จำนวน ..... บาท/ปี

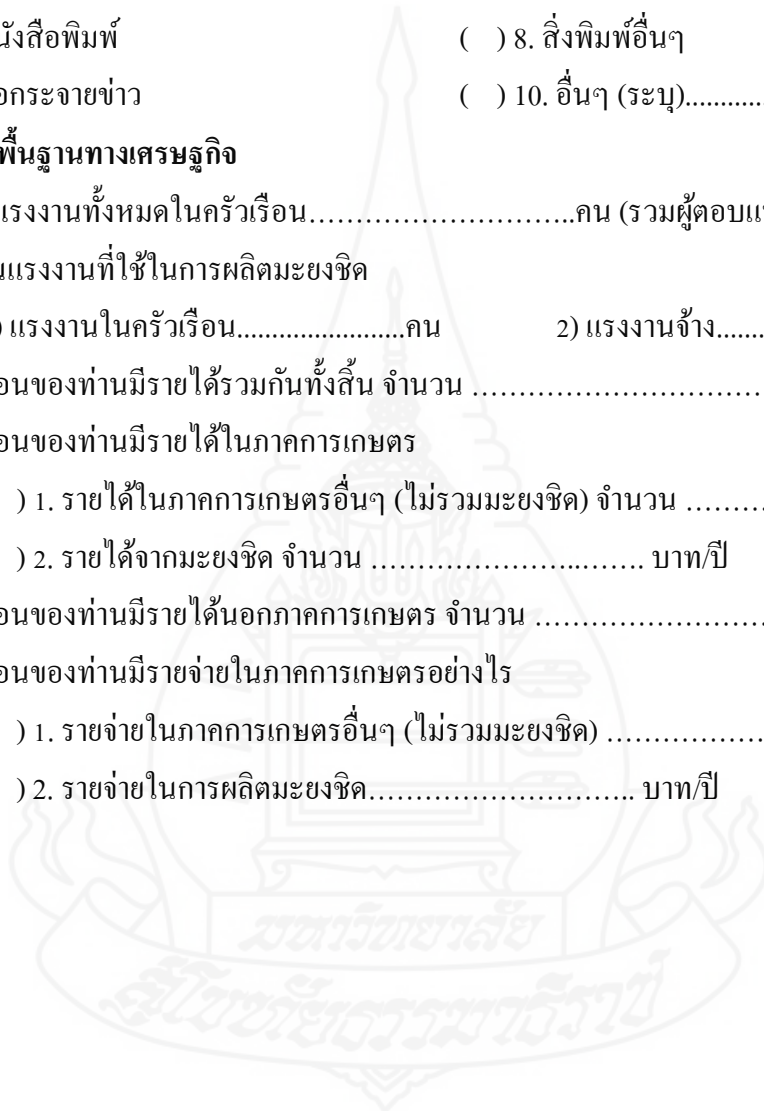
12. ครัวเรือนของท่านมีรายได้ในภาคการเกษตร

- ( ) 1. รายได้ในภาคการเกษตรอื่นๆ (ไม่รวมมะขงชิด) จำนวน .....บาท/ปี
 ( ) 2. รายได้จากมะขงชิด จำนวน ..... บาท/ปี

13. ครัวเรือนของท่านมีรายได้นอกภาคการเกษตร จำนวน ..... บาท/ปี

14. ครัวเรือนของท่านมีรายจ่ายในภาคการเกษตรอย่างไร

- ( ) 1. รายจ่ายในภาคการเกษตรอื่นๆ (ไม่รวมมะขงชิด) ..... บาท/ปี
 ( ) 2. รายจ่ายในการผลิตมะขงชิด..... บาท/ปี

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องตารางการปฏิบัติ หรือ ไม่ปฏิบัติ หากท่านไม่ได้ปฏิบัติให้ท่านเลือกตอบเหตุผลที่ไม่ปฏิบัติของแต่ละข้อคำถามในท้ายตารางตามความเป็นจริง

ประเด็น	การปฏิบัติของเกษตรกร	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม		
1.1 มีการจัดทำข้อมูลประจำแปลง ที่ตั้งแปลง แผนที่ภายในแปลง		
1.2 มีการเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์การปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง /เริ่มระบบการจัดการคุณภาพ GAP		
1.3 มีการเก็บตัวอย่างน้ำไปวิเคราะห์อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มระบบการจัดการคุณภาพ GAP		
1.4 มีการจัดเก็บสารเคมีต่างๆที่ใช้ในกระบวนการผลิตในสถานที่มิดชิดปลอดภัยและแยกสถานที่เก็บไม่ให้อยู่ใกล้ที่พักอาศัย		
1.5 ไม่ใช้สารเคมีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย		
1.6 อ่านฉลาก คำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติ		
1.7 เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และใช้ให้หมดในคราวเดียว		
1.8 ฟ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ		
1.9 หลังจากฟ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้ฟ่น ต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที		
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร		
2.1 สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือการเกษตร ควรเป็นสัดส่วน		
2.2 มีการตรวจสภาพและตรวจซ่อมบำรุงเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร		
2.3 เครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการบรรจุ ขนส่งผลิตภัณฑ์ ต้องมีการทำความสะอาดทุกครั้งก่อนการใช้งาน		

ประเด็น	การปฏิบัติของเกษตรกร	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
3. ปัจจัยการผลิต		
3.1 จัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา		
3.2 ตรวจสอบคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ		
4. การปฏิบัติและควบคุมการผลิต		
4.1 ต้องมีวัสดุรองพื้นในบริเวณที่ปลูกผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในฟาร์ม		
4.2 ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและการขนส่งผลผลิต ต้องแยกต่างหากจากภาชนะที่ใช้ในการขนย้ายหรือขนส่งสารเคมี		
5. การบันทึกและควบคุมเอกสาร		
5.1 เอกสารหรือแบบบันทึกข้อมูล ต้องจัดทำให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ		
5.2 ในกรณีที่มีแปลงผลผลิตมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกเป็นรายแปลง		
6. การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร		
6.1 ให้มีการจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่ แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล		
6.2 ในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารมาตรฐานระเบียบปฏิบัติ ผู้ประกอบการต้องบันทึกการแก้ไขลงในแบบบันทึกการควบคุมเอกสาร		
7. การจัดการเพื่อการผลิตผลมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของลูกค้าและผู้บริโภค		
7.1 ตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยวโดยตัดแต่งให้มีทรงพุ่มโปร่ง		
7.2 ใส่ปุ๋ยหลังการเก็บเกี่ยว ใส่ปุ๋ยให้สอดคล้องกับค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช		

ประเด็น (ต่อ)	การปฏิบัติของเกษตรกร	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
7.3 มีการป้องกันวัชพืช ประเมินปริมาณวัชพืช		
8. การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวย และปลอดจากศัตรูพืช		
8.1 สํารวจการเข้าทำลายของหนอนผีเสื้อเจาะผลมะขงชิด แมลง วันทอง และโรคนแอนแทรกโนส		
8.2 ป้องกันกำจัดศัตรูมะขงชิด เมื่อสำรวจพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจ		
8.3 ตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดผลผลิตมะขงชิดต้องไม่เสียหายหรือเสียหายน้อยมาก		
9. การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง		
9.1 ต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวตามรายละเอียดที่ระบุไว้ในวิธีการแก้ปัญหาในแผนควบคุมการผลิตมะขงชิด		
10. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน		
10.1 เก็บเกี่ยวมะขงชิดในระยะที่แก่ได้ตรงตามพันธุ์		
10.2 รวบรวมผลผลิตมะขงชิดที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ตะกร้าพลาสติก หรือเข่งไม้ไผ่ที่กรุภายในด้วยกระดาษหรือกระสอบปุยที่สะอาด		
10.3 ขนย้ายผลผลิตมะขงชิดจากบริเวณที่เก็บเกี่ยวไปยังโรงเรือนภายในสวนด้วยความระมัดระวัง		
10.4 เรียงผลมะขงชิดในตะกร้าพลาสติก ให้ได้น้ำหนักสุทธิต่อตะกร้าตามความต้องการของลูกค้า		
11. การขนส่งผลผลิตไปยังจุดรวบรวมสินค้า		
11.1 บรรจุผลผลิตมะขงชิดในยานพาหนะที่ใช้ขนส่งด้วยความระมัดระวัง		
12. การควบคุมการกะปนของผลผลิตด้วยคุณภาพ		
12.1 ตรวจสอบการกะปนของผลผลิตไม่ได้ขนาด		
12.2 ตรวจสอบและคัดแยกผลที่มีตำหนิจากการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ ตำหนิจากการเสียดสี หรือถูกกระแทก		

เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เนื่องจากสาเหตุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(1) ไม่มีเงินทุน

(2) ไม่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติ

(3) ขั้นตอนการทำยุ่งยาก

(4) ไม่มีแรงงาน

(5) แบบฟอร์มการจดบันทึกเข้าใจยาก

(6) แบบฟอร์มการจดบันทึกละเอียดมากเกินไป

(7) ไม่ได้ส่งผลต่อราคาผลผลิต

(8) อื่นๆ(ระบุ).....

**ตอนที่ 3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทาง
การเกษตรที่ดี**

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในลงในช่องว่าง [ ] หน้าข้อความที่ตรงกับคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด

3.1 สภาพการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1. ท่านได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดในด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ (1) ด้านกล้าพันธุ์	☐ (2) ด้านปัจจัยการผลิต
☐ (3) ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต	☐ (4) ด้านแหล่งเงินทุน
☐ (5) ด้านอื่นๆ(ระบุ).....	

2. ท่านได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดจากหน่วยงานใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ (1) สำนักงานเกษตรอำเภอ
☐ (2) กรมวิชาการเกษตร
☐ (3) อบต./เทศบาล
☐ (4) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
☐ (5) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ.....

3. ท่านได้รับคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเรื่องใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ (1) ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต	☐ (2) ด้านการตลาด
☐ (3) ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	☐ (4) ด้านการแปรรูป
☐ (5) ด้านอื่นๆ(ระบุ).....	

3.2 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1. ท่านต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1.1 ด้านการผลิต

☐ (1) เทคโนโลยีเรื่องพันธุ์	☐ (2) เทคโนโลยีการดูแลรักษา
☐ (3) เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	
☐ (4) เทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิต	☐ (5) ด้านอื่นๆ(ระบุ).....

1.2 ด้านการตลาด

- [ ] (1) ความรู้ในเรื่องของการจัดการตลาด [ ] (2) การสร้างแบรนด์สินค้า
- [ ] (3) การตลาดออนไลน์ [ ] (4) การบรรจุภัณฑ์
- [ ] (5) การทำตราสินค้า [ ] (6) ด้านอื่นๆ(ระบุ).....

1.3 ด้านการทำ GAP

- [ ] (1) ความรู้ในการจัดสุขลักษณะฟาร์ม [ ] (2) ขั้นตอนการรับรอง GAP
- [ ] (3) ขั้นตอนการรับรอง GAP แบบกลุ่ม [ ] (4) ด้านอื่นๆ(ระบุ).....

2. ท่านต้องการให้หน่วยงานใดดำเนินงานส่งเสริมการผลิตมะขงชิดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [ ] 1) กรมส่งเสริมการเกษตร [ ] 2) กรมวิชาการเกษตร
- [ ] 3) สำนักงานเกษตรอำเภอ [ ] 4) อบต./เทศบาล
- [ ] 5) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆระบุ.....

3. ท่านต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดจากสื่อต่างๆในระดับใด

ประเด็น	ระดับความต้องการต้องการได้รับการส่งเสริมจากสื่อต่างๆ				
	มากที่สุด [5]	มาก [4]	ปานกลาง [3]	น้อย [2]	น้อยที่สุด [1]
1. จากสื่อบุคคล					
1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
2) เจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตร					
3) เจ้าหน้าที่จาก อบต./เทศบาล					
4) ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์จากมหาวิทยาลัย					
5) เกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ					
6) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
7) อื่นๆ (ระบุ).....					

ประเด็น	ระดับความต้องการต่อการได้รับการส่งเสริมจากสื่อ ต่างๆ				
	มากที่สุด [5]	มาก [4]	ปานกลาง [3]	น้อย [2]	น้อยที่สุด [1]
2. จากสื่อกลุ่ม					
1) การประชุม					
2) การฝึกอบรม					
3) การสัมมนา					
4) การศึกษาดูงาน					
3. จากสื่อมวลชน					
1) หนังสือ					
2) วารสาร					
3) หนังสือพิมพ์					
4) วิทยุ					
5) โทรทัศน์					
4. จากสื่อออนไลน์					
1) เว็บไซต์					
2) การฝึกอบรม					
3) เฟสบุ๊ก					
4) ไลน์					
5) อื่นๆ (ระบุ).....					

4. ท่านต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิตในเรื่องใดบ้าง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ด้านการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติม   (2) ด้านการวางแผนการผลิตและการตลาด
 (3) ด้านการจัดตั้งกลุ่ม   (4) ด้านการประกันราคาผลผลิต
 (5) ด้านปัจจัยการผลิต   (6) ด้านแหล่งเงินทุน
 (7) ด้านอื่นๆ(ระบุ).....

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.1 ปัญหาในการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำแนะนำ: โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือ ที่ตรงกับระดับปัญหาของท่าน

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
1) ขาดความรู้การผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
2) ไม่มีแหล่งพันธุ์					
3) โรคแมลงเข้าทำลายผลผลิต					
4) บั๊จจัยการผลิตมีราคาสูง					
5) ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม					
6) ใช้เวลานานกว่าจะมีรายได้					
7) อื่นๆ.....					
2. ด้านการตลาด					
1) ขาดเงินทุนหมุนเวียน					
2) ราคาของผลผลิตไม่แน่นอน					
3) ช่องทางการตลาดน้อย					
4) ไม่มีแหล่งจำหน่าย					
3. ด้านการส่งเสริม					
1) ได้รับการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะยงชิดมีน้อย					
2) ได้รับการจัดการสาธิตเทคโนโลยีเกี่ยวกับมะยงชิดมีน้อย					
3) ไม่มีการติดตามผลการส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ					

ประเด็นปัญหา (ต่อ)	ระดับของปัญหา				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4) ระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างช้า					
5) องค์กรท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต					
6) เกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริม					
7) อื่นๆ.....					

4.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็นปัญหา	ระดับความคิดเห็นของปัญหา				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
1.1 สำนักงานเกษตรอำเภอ มีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการผลิตมะยงชิดที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ					
1.2 สำนักงานเกษตรอำเภอ ควรประชาสัมพันธ์แก่เกษตรกรให้รู้จักเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ในการผลิตมะยงชิด เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง					
1.3 สำนักงานเกษตรอำเภอ ควรสนับสนุนงบประมาณเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง					
1.4 อื่นๆ (ระบุ).....					

ประเด็นปัญหา	ระดับความคิดเห็นของปัญหา				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2. ด้านการตลาด					
2.1 เกษตรกรควรมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภคในการขายผลผลิต					
2.2 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก					
2.3 สำนักงานเกษตรจังหวัด ควรมีการจัดประชุมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ พ่อค้าเกษตรกร อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงข้อมูลและราคาผลผลิตในแต่ละฤดู					
2.4 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำตลาดกลางสินค้าสดพบระหว่างเกษตรกรและพ่อค้าโดยตรง					
2.5 อื่นๆ (ระบุ).....					
3. ด้านการส่งเสริม					
3.1 ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อย่างต่อเนื่อง					
3.2 วิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ที่ถูกต้องและเห็นผลได้จริง					
3.3 สำนักงานเกษตรอำเภอ ควรส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตมะขงชิดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต					
3.4 นักวิจัยมีการพัฒนาสายพันธุ์มะขงชิดให้ตรงกับความต้องการของตลาด					
3.5 อื่นๆ (ระบุ).....					

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดระดับ
ความคิดเห็นไว้ดังนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด   4 = เห็นด้วยมาก   3 = เห็นด้วยปานกลาง
2 = เห็นด้วยน้อย   1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็นการส่งเสริม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
1.1 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
1.2 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
1.3 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับโรค แมลงศัตรู การป้องกันกำจัดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
1.4 มีการให้ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูของมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
1.5 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
1.6 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ (ระบุ).....					
2. วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
2.1 วิธีการส่งเสริมรายบุคคล					
1) ควรมีการติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เกษตรกร					
2) เมื่อเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่สามารถให้คำปรึกษาได้					
3) สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร)					
4) อื่นๆ ระบุ.....					

ประเด็นการส่งเสริม (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.2 วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม					
1) ควรมีการอบรม การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
2) ควรมีการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบเรื่องการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
3) ควรมีการพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่					
4) ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
5) อื่นๆ ระบุ.....					
2.3 วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน					
1) ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ					
2) ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านสื่อท้องถิ่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน					
3) ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์					
4) ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านการจัดนิทรรศการต่างๆ					
5) ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างๆ					
3. การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
3.1 การให้บริการ					
1) ให้บริการด้านความรู้ ในเรื่องการผลิตและการตลาด					
2) ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร การผลิตและการตลาด					
3) ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นที่เลี้ยงในการรวมกลุ่ม/เครือข่ายการผลิตและการตลาด					
4) ให้บริการด้านการดำเนินการต่างๆ เช่น การขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก					

ประเด็นการส่งเสริม (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
5) เจ้าหน้าที่ควรติดตาม ให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ					
3.2 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
1) สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูกลง เช่น ปุ๋ย ดินพันธุจี					
2) สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ					
3) สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่					
4) สนับสนุนแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา					
5) อื่นๆ ระบุ.....					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณสำหรับข้อมูลเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ข

คำสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 3 ท่านต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดจากสื่อต่างๆในระดับใด

ตัวแปร	หัวข้อ	Alpha if item deleted
	จากสื่อบุคคล	0.589
	จากสื่อกลุ่ม	0.769
	จากสื่อมวลชน	0.596
	จากสื่อออนไลน์	0.646
Cronbach's Alpha = 0.814		

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4 ปัญหาในการผลิตและส่งเสริมการผลิต มะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตัวแปร	หัวข้อ	Alpha if item deleted
	ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0.904
	ด้านการตลาด	0.896
	ด้านการส่งเสริม	0.820
Cronbach's Alpha = 0.929		

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตัวแปร	หัวข้อ	Alpha if item deleted
	ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0.609
	ด้านการตลาด	0.646
	ด้านการส่งเสริม	0.444
Cronbach's Alpha = 0.758		

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขง
 ชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตัวแปร	หัวข้อ	Alpha if item deleted
	การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0.873
	วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0.848
	การให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต	0.828
Cronbach's Alpha = 0.920		

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายคิมหันต์ สิงห์ไชย
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 25 พฤษภาคม 2528
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาพืชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปีพ.ศ.2549
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

